

Eubomír STANČEK

Porozumieť misiológii

LUBOMÍR STANČEK – Porozumieť misiológii

POROZUMIEŤ MISIOLÓGII

Vydal
Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie
2003

NIHIL OBSTAT Spišská Kapitula 14.3. 2003
ThDr. Štefan Vitko, PhD.

IMPRIMI POTESŤ Bratislava 15.4. 2003
Č. 85/2003
P. ThLic. Stanislav ZONTÁK, CM
provinciálny superior

IMPRIMATUR Spišská Kapitula 4.4. 2003
Č. 9/2003
Mons. prof. ThDr. František Tondra
sídlný biskup spišský

© P. doc. ThDr. Dr. Ľubomír STANČEK, PhD.,
Jazyková úprava: Mgr. Agnesa Buriková

ISBN 80-968909-8-0
EAN 9788096890989

ABSTRAKT

STANČEK Ľubomír: Porozumieť misiológii: [Monografia]

Ľubomír Stanček – Univerzita Komenského v Bratislave. Cyrilometodská bohoslovecká fakulta. Teologický inštitút Spišská Kapitula – Spišské Podhradie. Katedra pastorálnej teológie, ekumenizmus, misiológia.

Nové tisícročie si vyžaduje venovať pozornosť misijnej činnosti a novým podmienkam pre ľudstvo. Putujúca Cirkev je svojou podstatou misionárska. Misie sú fenomén, ktorý si zasluhuje väčšiu pozornosť. Práca nie je návod, ale reflexia, ako predstaviť širším skupinám veriacich i neveriacich ľudí fenomén misií.

Túto misijnú úlohu práca nielen analyzuje, ale rovnako poukazuje na východiská, situácie a súčasný stav misií, historický vývoj, situáciu počas Druhého vatikánskeho koncilu a predstavuje dokumenty, ktoré sa venujú fenoménu misií. Opodstatnenosť práce zdôrazňuje fakt, že misijná činnosť sa odvodzuje z vôle Božej a význam, potrebu, aktuálnosť misií na začiatku nového tisícročia nemožno podceňovať.

Práca v dvadsiatich častiach venuje pozornosť prenikavým premenám, ktoré sa dejú uprostred národov, zaoberá sa misijnou činnosťou tak teoretickou, ako i praktickou, a to po stránke organizačnej, vzdelávacej, riadiacej a zaoberá sa i výsledkami činnosti.

Kľúčové slová

Cieľ misií, nový areopág, pojem misiológie, definícia misií, biblické pozadie misií, pramene misií, predmet misií, teológia misií, cieľ misií, Sväté písmo a misie, história misií, tradícia, misie dnes, evanjelizácia, inkulturácia, sloboda misií, zodpovednosť za misijnú činnosť, povolanie k misiám, hierarchia a laici v misijnej činnosti, formácia a vzdelanie k misijnej činnosti, misijné svedectvo, oznamovacie prostriedky a misie, osobný kontakt v misijnej činnosti, misijné prekážky, spôsob ohlasovania, súčasný stav, pomoc misiám, koordinácia činnosti.

OBSAH

Abstrakt

Obsah

Zoznam skratiek

Úvod

1. Nový areopág v encyklike *Redemptoris missio*

Úvod

1.1 Rozsah areopágu

1.2 Formy evanjelizácie

1.3 Evanjelium v kultúrach národov

1.4 Dialóg s inými náboženstvami

1.5 Spolupráca v misijnej činnosti

Záver

2. Misijný cieľ

Úvod

2.1 Výzva k ohlasovaniu evanjelia

2.2 Matka Tereza z Kalkaty a jej snaha o misijný cieľ

2.3 Pôvod a cieľ misií

2.4 Svätosť apoštola a cieľ misií

2.5 Misionár, učenosť a láska

Záver

3. Trojičná misiológia

Úvod

3.1 Tajomstvo Svätej Trojice

3.2 Svätá Trojica ako prameň misijnej činnosti Cirkvi

3.2.1 Cirkev ako ikona Svätej Trojice

3.2.2 Svedectvo apoštola Pavla o trojičnom základe

3.3 Pohľad kresťanskej nekatolíckej teológie

Záver

4. Kristológia a misie

Úvod

4.1 Ohlasovanie spásy: „Komu?“

4.2 Poslanie

4.3 Kristus - pôvodca misií

4.4 Kristológia ako misijný motív

4.5 Kristova spása skrze misiu

Záver

5. Pneumatológia a misie

Úvod

5.1 Duch Svätý, priekopník misií

5.2 Duch má vedúcu úlohu pri poslaní Cirkvi

5.3 Duch Svätý ako hýbatel' misijnej činnosti Cirkvi

5.4 Vlastnosti Ducha

5.5 Parakletos

5.6 Duch Svätý v misijnej činnosti Cirkvi

Záver

6. Spôsoby ohlasovania a misie

Úvod

6.1 Osobné svedectvo

6.1.1 Kázanie

6.1.2 Vyučovanie katechizmu

6.2 Hromadné oznamovacie prostriedky

6.3 Osobný kontakt

6.3.1 Vysluhovanie sviatostí

6.4 Ľudová zbožnosť

6.5 Hnutia

6.6 Pomoc v núdzi

6.7 Ekumenický dialóg

6.8 Inkulturácia

6.8.1 Výchova nových misionárov

Záver

7. Misijný dialóg

Úvod

7.1 Pojem dialógu

7.2 Medzináboženský dialóg

7.3 Kresťanstvo a pluralita náboženstiev

7.4 Dialóg so svetom

Záver

8. Inkulturácia a misie

Úvod

8.1 Etymologický pohľad

8.2 Proces inkulturácie

8.3 Hranice inkulturácie

8.4 Inkulturácia a Sväté písmo

Záver

9. Náboženstvá a misie

9.1 Učenie Cirkvi o iných náboženstvách

9.1.1 Nostra aetate

9.1.2 Ad gentes

9.2 Pokoncilové dokumenty a aktivity

9.2.1 Dominus Iesus

9.3 Cirkev a svetové náboženstvá

9.3.1 Hinduizmus

9.3.2 Budhizmus

9.3.3 Islam

Záver

10. Misijná činnosť Cirkvi

Úvod

10.1 Misie ako požiadavka Katolíckej cirkvi

10.2 Svedkovia viery v misiách a novodobé martýrium

10.3 Rozpoznať rôzne formy svedectiev

10.4 Misijná Cirkev a sociálno-kultúrne faktory

10.5 Charakter dnešnej misijnej činnosti

10.6 Mária a misie

Záver

11. Misie včera a dnes

Úvod

11.1 Začiatky misijnej činnosti

11.2 Apoštoli a ďalší pokračovatelia Ježišovho diela

11.3 Misie dnes

Záver

12. Misijná evanjelizácia

Úvod

12.1 Evanjelizácia

12.2 Obrátenie

12.3 Formy evanjelizácie

Záver

13. Súčasný pohľad Cirkvi na misie

Úvod

13.1 Misijné pôsobenie v 20. storočí

13.2 Zdôraznenie jedinečnosti a výlučnosti spasenia

13.3 Zotrvávanie v presvedčení, že ľudia bez Krista sú stratení

13.4 Uprednostnenie evanjelia

13.5 Znovuobjavenie jednotlivých zborov misie

13.6 Dôkladné štúdium kultúrneho prostredia

13.7 Spolupráca v misijnej činnosti

13.8 Misie nového tisícročia

Záver

14. Hierarchia a misie

Úvod

14.1 Osoby misií

14.2 Ohlasovateľ

14.2.1 Kongregácia

14.2.2 Biskupské konferencie

14.2.3 Biskupi

14.2.4 Kňazi

14.2.5 Misionári

14.2.6 Misijné inštitúty

14.2.7 Zasvätený život

14.2.8 Laici

14.2.9 Katechéti

Záver

15. Laickí spolupracovníci a misie

Úvod

15.1 Cirkev – podmienka spásy

15.2 Misie – šírenie Božieho kráľovstva

15.3 Misijná povinnosť celého Božieho ľudu

15.4 Formy spolupráce laikov na šírení evanjelia

Záver

16. Osobnosti v misiách

Úvod

16.1 Osobnosť misionára

16.2 Slovenskí misionári - slovenskí biskupi

16.3 Misie ako prejav lásky

16.4 Rehoľné sestry, slovenské misionárky

Záver

17. Pomoc misiám

Úvod

17.1 Modlitba a obeta za misionárov

17.2 Napomáhanie misijných povolání

17.3 Hmotná pomoc misiám

17.4 Rôzne formy pomoci misiám

Záver

18. Klady a zápory misionára

Úvod

18.1 Misionár

18.2 Život misionára

18.3 Osobný kontakt

18.4 Prekážky misijnej služby

Záver

19. Koordinácia misijnej činnosti

Úvod

19.1 Poslanie a cieľ

19.2 Misia, alebo evanjelizácia?

19.2.1 Katolícky a protestantský pohľad na mis. činnosť

19.2.2 Jednotlivé kroky katolíckych misionárov

Záver

Zoznam použitej literatúry

ZOZNAM SKRATIEK

atď	a tak ďalej
AG	Ad gentes, dekrét o misijnej činnosti Cirkvi
CIC	Kódex kánonického práva
ChD	Christus Dominus, dekrét o pastoračnej službe biskupov v Cirkvi
ChL	Christifideles laici, apoštolská exhortácia Jána Pavla k laikom
DI	Dominus Iesus, vyhlásenie o jedinečnosti a poslaní Ježiša Krista
Ef	List Efezanom
EN	Evangelii nuntiandi, apoštolská exhortácia Pavla VI.
enc.	encyklika
Gal	List Galat'anom
Gn	Kniha Genezis
IM	Inter mirifica, dekrét o spoločenských komunikatívnych prostriedkoch
Iz	Izaiáš
Jn	Evanjelium podľa Jána
KKC	Katechizmus Katolíckej cirkvi
Kol	List Kolosanom
1 Kor	Prvý list Korint'anom
2 Kor	Druhý list Korint'anom
2 Krn	Druhá kniha Kroník
Lk	Evanjelium podľa Lukáša
LG	Lumen gentium, vieroučná konštitúcia o Cirkvi
Mk	Evanjelium podľa Marka
Mt	Evanjelium podľa Matúša
Múd	Kniha Múdrosti
n.	nasledujúce
NA	Nostra aetate, deklarácia o postoji Cirkvi k nekresťanom
porov.	porovnaj
Rim	List Rimanom
RM	Encyklika Redemptoris missio
s.	strana
SAP	Slovak Academic Press
Sk	Skutky apoštolov
SSV	Spolok sv. Vojtecha
SÚCM	Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda
1 Tim	Prvý list Timotejovi
Ž	Kniha žalmov

Úvod

Vstup do tretieho tisícročia si vyžaduje v misijnej oblasti zaangažovanie sa všetkých veriacich. Cirkev je misionárska a jej dielo šírenia evanjelizácie je základnou povinnosťou hierarchie i laikov. Všetci veriaci ako údy živého Krista, ku ktorému sa pričlenili a pripodobnili krstom, birmovaním a Eucharistiou, majú pracovať na novej evanjelizácii sveta. Evanjelizácia je adekvátna pojmu „apoštolát“. Slovensko v súčasnosti už kráča cestou misií, čo bolo niekoľko desaťročí ničené a potláčané. Vstupujeme do novej misijnej doby. Cirkev na Slovensku prijíma pozvanie na novú evanjelizáciu v najširšom zmysle slova. Preto je potrebné, aby nové misijné povedomie, nové záujmy a nové pochopenie teologických, historických a praktických aspektov bolo vysvetlené, zdokumentované, primerane kairisu doby a možnosti Slovenka. Je potešením, že zo Slovenska odchádzajú noví misijní pracovníci do celého sveta. Slovensko má za posledných desať rokov už dostatok literatúry, prípadne prístup k nej je reálnejší.

Misiológia ako teologická vedecká disciplína si vyžaduje nové systematické štúdium. Štúdium kresťanských misií, ktoré odporúča Druhý vatikánsky koncil, našlo svoje miesto nielen na teologických fakultách, ale aj v rehoľných spoločenstvách. To si vyžaduje nové príručky, texty, práce, ktoré pomôžu špecializácii na misijnú činnosť.

Ohlasovanie radostného posolstva nekresťanom do čias Druhého vatikánskeho koncilu bolo označované menom misijného ohlasovania. Takéto tradičné chápanie evanjelizácie preberá aj dekrét *Ad gentes* o misijnej činnosti a činnosť Cirkvi medzi tými, ktorí nepoznajú Krista, nazýva misijnou činnosťou alebo jednoducho misiami (*porov. AG 6*). Vlastným cieľom misijnej činnosti je ohlasovanie evanjelia. Treba si všimnúť, že pokiaľ evanjelizácia podľa dekrétu *Ad gentes* predstavovala časť misijnej činnosti, tak v apoštolskej exhortácii *Christifideles laici* misijná činnosť je časťou evanjelizácie. Nový misijný duch si vyžaduje potrebu analýz, syntéz, historických podkladov a aktívneho širokého zaangažovania.

Práca chce zodpovedať aspoň na určitú časť otázok z misijnej oblasti. Dnes sa veľa hovorí o novej misijnej evanjelizácii, a preto treba si uvedomiť, že misiológia nesmie a nemôže stáť bokom cirkevného diania na Slovensku. Misijná história chce pokračovať v diele arcibiskupa Karola Kmeťku, nitrianskeho sídelného biskupa. Je čas, aby Slovensko nasadilo všetky sily za novú evanjelizáciu a za misie *ad gentes*. Aj preto, že počet tých, ktorí nepoznajú Krista a nepatria do Cirkvi, stále rastie. Cirkev musí využiť nové možnosti, ako sú zrútené ideológie, otvorenie hraníc a vznik zjednocujúceho sa sveta, nie iba

Európy, aby aj vďaka informovanosti presadila hľadanie pravdy o Bohu, o človekovi, o zmysle života primeraným spôsobom na všeobecný úžitok.

1. Nový areopág v encyklike Redemptoris missio

Úvod¹

Svätý Otec pri používaní pojmu moderný areopág vychádza zo spôsobu evanjelizácie apoštola Pavla, ktorý prišiel do Atén a odobral sa do areopágu, kde ohlasoval evanjelium rečou zrozumiteľnou pre toto prostredie. Areopág predstavoval kultúrne stredisko vzdelaného ľudu. Tento obraz areopágu môže byť dnes obrazným symbolom pri šírení evanjelia svetu. V Skutkoch apoštolov sa môžeme dočítať, že svätý Pavol si stal doprostred areopágu (*Sk 17,22*). Sv. Pavol mal na to dôvod. Areopág bola stavba, ktorá mala kruhový tvar a vyznačovala sa tým, že ak niekto niečo povedal, všetci prítomní počuli rovnako. Tento dômyselný spôsob stavieb je dodnes neprekonateľný. Areopágom dnešnej doby je predovšetkým svet komunikačných prostriedkov, ktorý ľudstvo čím ďalej zjednocuje, hovorí sa, že robí z neho „svetovú dedinu“. Prostriedky spoločenskej komunikácie hrajú natoľko dôležitú úlohu, že sa stali pre mnohých hlavným prostriedkom informácií a vzdelania, vedenia riadenia pre individuálne, rodinné a sociálne správanie. Cieľom zapojenia masových médií je nielen šíriť kresťanské posolstvo, ale aj vytvoriť „modernú kultúru“.

1.1 Rozsah areopágu

Okrem používania masmediálnych prostriedkov na šírenie evanjelizácie sú aj iné moderné areopágy, na ktoré treba brať ohľad. Je to predovšetkým misijná činnosť Cirkvi. Patria tu hlavne témy mieru, rozvoja a oslobodenia národov, práva ľudí na slobodu, najmä menších, povznesenie ženy a dieťaťa. V neposlednom rade je to aj ochrana prírody, ktorá je tiež oblasťou, ktorú treba podať v dimenziách evanjelia.

Veľmi rozsiahly je areopág kultúry, vedeckého výskumu a medzinárodných vzťahov, ktoré sú pôdou pre komunikáciu a dialóg. Tieto oblasti vytvárajú nové projekty v prospech života. Ľudia dnešnej doby sa cítia ako námorníci a sú vyzvaní na väčšiu jednotu a solidaritu. Riešenia môžu vzniknúť len za aktívnej spolupráce všetkých.

Každý kresťan, ktorý pracuje v rôznych oblastiach vytvárajúcich areopág, je povinný aktívne sa zapájať na jeho budovaní, a tak vydávať svedectvo evanjelia.

¹ Porov.: BOČA, M.: Semestrálna práca z misiológie. Spišská Kapitula : 2002.

V našej dobe ľudia sa na jednej strane usilujú dosiahnuť materiálny prospech, na druhej strane neprestávajú hľadať zmysel svojho vnútorného života, ktorý ich učí novým formám modlitby a koncentrácie. Cirkev vlastní neoceniteľné duchovné bohatstvo, ktoré môže ľudstvu ponúknuť.

Je to Kristus, ktorý sa označil ako „cesta, pravda a život“ (*Jn 14, 16*).

1.2 Formy evanjelizácie

Dnešný človek verí viac svedkom, ako učiteľom a svoju vieru stavia viac na skúsenosti zo života, ako na teórii. Svedectvo kresťanského života je prvou a nenahraditeľnou formou misií. Kristus, ktorého učenie nasledujeme, je „svedkom“ výsostným spôsobom a modelom kresťanského svedectva.

Misionár, ktorý aj napriek svojim slabým stránkam žije podľa Kristovho vzoru, je znamením pre ľudstvo. Toto svedectvo však musia vydávať všetci v Krista veriaci bez výnimky. Vydávať svedectvo je jediná forma, ako sa stať misionárom v danom prostredí.

Evanjeliové svedectvo, ktorého si svet najskôr všimne, je pozornosť voči človeku a láska voči chudobným, malým a trpiacim. Cirkev je vyzvaná vydávať svedectvo o Kristovi, zaujímať postoj proti korupcii politickej a hospodárskej moci, nehľadá ani slávu, ani hmotné dobro, používa svoj majetok na službu najchudobnejším a na jednoduchosť života v Kristovi.

Ohlasovanie má za predmet ukrižovaného, zomrelého a zmŕtvychvstalého Krista. Skrze neho sa uskutočňuje úplné a ozajstné oslobodenie od zlého, od hriechu a od smrti. Ďalej musí vyplývať z postoja lásky a úcty voči poslucháčovi v konkrétnych okolnostiach. V ňom pôsobí Duch Svätý a vytvára spoločenstvo medzi misionárom a poslucháčmi, a toto spoločenstvo je možné, lebo aj on, aj oni sú skrze Krista spojení s Otcom.

1.3 Evanjelium v kultúrach národov

Pri šírení evanjelia vo svete sa Cirkev stretáva s rôznymi kultúrami a je zatiahnutá do procesu inkulturácie. Proces uvádzania Cirkvi do kultúr národov si vyžaduje dlhý čas. Nejde len o vonkajšie prispôbenie, lebo inkulturácia „znamená vnútorné pretvorenie autentických kultúrnych hodnôt ich zapojením do kresťanstva a zakorenenie kresťanstva v rôznych kultúrach.“ Inkulturáciou robí Cirkev evanjelium v rôznych kultúrach živým a privádza zároveň národy s ich kultúrami do svojho spoločenstva, a dáva im vlastné hodnoty tým, že prijíma, čo je v týchto kultúrach dobré a obnovuje ich zvnútra.

Misionári, ktorí prichádzajú z iných cirkví a krajín, musia sa zapojiť do spoločensko-kultúrneho sveta tých, ku ktorým sú poslaní, a premôcť obmedzenia, ktoré vyplývajú z ich pôvodnej kultúry. Ich úlohou je naučiť sa jazyk danej krajiny, v ktorej vykonávajú misijnú činnosť a odhaliť výrazové formy kultúry. Nemajú zaprieť svoju vlastnú kultúrnu identitu, ale pochopiť

prostredie, v ktorom účinkujú, vážiť si ho, napomáhať a prenikať evanjeliom. Iba tak budú môcť vstúpiť do skutočného dialógu.

Životný štýl, ktorý prijímajú, má byť znamením pre svedectvo evanjelia a solidárnosť s ľuďmi.

1.4 Dialóg s inými náboženstvami

Súčasťou poslania Cirkvi pri ohlasovaní evanjelia je aj komunikácia s inými náboženstvami. Vychádza z toho, že Kristus volá všetkých ľudí a chce im zjaviť plnosť svojej lásky. Sprítomňuje sa rozličným spôsobom, a to nielen jednotlivcovi, ale i národom v bohatstve ich spirituality, ktorá v náboženstvách nachádza svoj prednostný a podstatný výraz, aj keď má medzery, nedokonalosti a chyby (*porov. RM 9*).

Vo svetle ekonómie spásy Cirkev nevidí žiadne protirečenie medzi ohlasovaním Krista a medzináboženským dialógom, ale vie, že oba treba spojiť v oblasti misií ad gentes. Je však potrebné, aby si oba elementy zachovali vnútornú úzku spojitosť, ako i svoju rozdielnosť, aby neboli zamieňané, ani zneužívané a aby neboli považované za vymeniteľné (*porov. RM 91*).

Partner dialógu musí byť schopný vyjsť v ústrety a dokázať prijať názory i toho druhého. Naproti tomu nesmie dôjsť ku zrieknutiu sa svojich názorov v prospech partnera. Nesmie sa prejavovať falošná mierumilovnosť.

Dialóg smeruje k vnútornej očiste a obráteniu, ktoré môže byť duchovne plodné, ak sa nechá naozaj viesť Duchom. Na poli dialógu sa otvára rozsiahle pole, ktoré nadobúda rozličné formy a prejavy, od výmeny názorov medzi jednotlivými odborníkmi náboženských tradícií až po spoluprácu pri zachovávaní náboženských hodnôt, ktoré ľudstvo vlastní.

Každý jednotlivec i kresťanské spoločenstvá sú povolané budovať tento dialóg, no každé osobitným spôsobom. V tejto oblasti je prínos laikov nenahraditeľný. Môžu prispieť osobným svedectvom svojho života a snahou zlepšovať vzťahy medzi jednotlivými náboženstvami.

Cirkev a misionári napomáhajú rozvoj aj prostredníctvom škôl, nemocníc, tlačiarň, univerzít, hospodárskych vzorových podnikov. Ale rozvoj národa sa neuskutočňuje v prvom rade peniazmi ani materiálnou pomocou, ani technickými štruktúrami, ale formovaním svedomia, dozrievaním postojov a zvykov. Človek je hlavnou postavou vývoja, nie peniaze a technika (*porov. RM 96*).

1.5 Spolupráca v misijnej činnosti

Na základe krstu sú všetci kresťania zodpovední za šírenie misií. Táto účasť sa označuje ako spoluprácu na misiách.

Táto spolupráca pochádza z osobnej jednoty s Kristom. Lebo s ním sme všetci jedno. Účasť na svetových misiách sa neobmedzuje iba na niekoľko málo činností, ale sa stará o tých, ktorí sú ďaleko práve tak ako o tých, ktorí sú blízko. Kresťan sa modlí za misie a za to, aby boli nové povolania na túto službu, podporuje misionárov, sleduje ich činnosť a keď sa vrátia, prijíma ich s radosťou.

Medzi ďalšie formy účasti patrí modlitba, obeta, svedectvo kresťanského života. Modlitba je potrebná k činnosti misionárov, aby skrze Božiu milosť sa hlásanie evanjelia stalo účinné.

S modlitbou musí byť spojená obeta. Spásonosná hodnota každého prijatého a Bohu v láske obetovaného utrpenia má svoj pôvod v obeti Kristovej, ktorý vyzýva údy svojho mystického tela spojiť sa s jeho utrpením a na vlastnom tele ho dopĺňovať. Obeta misionára musí byť sprevádzaná a podporovaná obetou všetkých veriacich (RM 24).

Záver

V areopágu Svätý Otec promulguje potrebu šírenia evanjelia medzi všetkými ľuďmi. Toto povolanie patrí každému z nás bez výnimky a je len na nás, akým spôsobom budeme odpovedať na výzvu pápeža, veď úlohou človeka je nielen pracovať na vlastnej spáse, ale aj na spáse svojich bratov. Ak nám na tom záleží, je potrebné, aby každý z nás prispel svojím ohnivkom do tohto diela. Je na to viacero možností. Každý človek musí začať od seba. Iba v jednote úmyslu vytvoríme veľké dielo, každý svojím dielom.

2. Misijný cieľ

Úvod²

Terézia z Lisieux je patrónkou všetkých misionárov, mužov a žien a všetkých misií, hoci nikdy priamo nebola na misiách v žiadnom štáte. Celé jej rehoľné meno znie: Terézia od Ježiška a od Najsvätejšej Tváre. Ako sama píše v knihe Dejiny duše, chcela byť kňazom, apoštolom, misionárom, ale nielen na

² Porov.: KAČALJAK, M.: *Seminárna práca*. Spišská Kapitula : 2002.

niekoľko rokov, ale po všetky storočia až do skončenia sveta. No slabé zdravie jej v tom prekážalo. Píše: „Svätosť nespočíva v tom, že budeme hovoriť krásne veci, budeme na ne myslieť, alebo ich budeme cítiť... Ježiš neprišiel na zem hľadať duchaplnosť, ani nadanie... Len preto nás nazýval ‚poľným kvetom‘, aby nám ukázal, ako veľmi miluje jednoduchosť.“³ Jej láska vynikala nad všetko, čo konala.

2.1 Výzva k ohlasovaniu evanjelia

„Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal“ (Mt 28,19-20a).

Ježiš týmito slovami posielal apoštolov na misie. Posielal ich nielen ako učiteľov, ale aj ako zástupcov v jeho mene i v Otcovom i v Duchu Svätom, aby krstili, to znamená privádzali a ohlasovali ho, a naučili zachovávať všetko, čo im ukázal a prikázal. To bolo úlohou apoštolov a to je úlohou i misionárov, vlastne všetkých ľudí. Ježiš ich však ešte ubezpečuje: „A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 19,20b). Nielen že ich posielal, ale ich bude aj sprevádzať svojou prítomnosťou. On bude požehnávať všetko ich úsilie, ich námahy, ich obety i modlitby. Vieme, ako to zvládli apoštolí, ale ako to je zvládnuteľné misionármi, ukáže budúcnosť, či ukázala minulosť.

2.2 Matka Tereza z Kalkaty a jej snaha o misijný cieľ

Príkladným misionárom 20. storočia je Matka Tereza z Kalkaty, ktorá je misionárkou lásky. „Naše sestry a bratia chcú dať Bohu všetko. Všetci veľmi dobre vedia, že Kristus je hladný, že Kristus je chorý, bez nádeje a nahý. On je ten, ktorému slúžia v chudákoch.“⁴ Ďalej Matka Tereza hovorí, čo je zdrojom ich sily a chuti slúžiť Kristovi v týchto ľuďoch: „Naše životy sú úzko späté s Eucharistiou. Máme hlbokú vieru v prítomnosť Krista v svätej hostii... Bez obety, modlitby a ľútosti, bez intenzívneho duchovného života by sme nemohli našu prácu vykonávať. A to nás spája s utrpením Krista v chudákoch. Chudáci sú telo Kristovo, ktoré trpí. Oni sú Kristus.“⁵ A neobchádzajú ani modlitbu svätého ruženca, ktorý „bol a je naša sila a naša ochrana“⁶, ako tvrdí Matka Tereza. Misie sú zvláštnou činnosťou, ktorá nebýva ľahká, ale radostná. „Radosť je modlitba. Radosť je sila. Radosť je láska. Radosť je sieť lásky, do ktorej môžeme chytiť duše... Radostné srdce je najlepším úkazom zapáleného srdca.“⁷ Taký život môže byť každého, lebo i misionárom môže byť každý a na

³ MEČIAR, K.: *Životy víťazov 4*. Bratislava : LÚČ, 1999, s. 5-13.

⁴ MATKA TEREZA: *Môj život*. Trnava : SSV, 2002, s. 46.

⁵ MATKA TEREZA: *Môj život*. s. 47.

⁶ MATKA TEREZA: *Môj život*. s. 58.

⁷ MATKA TEREZA: *Môj život*. s. 69.

ktoromkoľvek mieste. Misie nie sú iba hlásaním Božieho slova, ale predovšetkým žitie tohto slova. Misie vychádzajú zo života človeka. Veď Matka Tereza vôbec nemusí nič rozprávať o misiách, stačí si všimnúť jej misijný život, ten hovorí za všetko...

2.3 Pôvod a cieľ misií

V súvislosti s cieľom dá sa hovoriť o celi:

kristologickom – Cirkev ukazuje úzku cestu kríža;

ekleziologickom – Cirkev šíri Kristovo kráľovstvo;

eschatologickom – Cirkev tak pripravuje cestu pre Kristov príchod.⁸

V Katechizme Katolíckej cirkvi v bode 850 sa píše: „Pánov misijný príkaz má svoj prvotný pôvod vo večnej láske Najsvätejšej Trojice: putujúca Cirkev je svojou povahou misionárska, lebo má svoj pôvod v poslaní Syna a v poslaní Ducha Svätého podľa plánu Boha Otca. A konečným cieľom misií nie je nič iné, ako dať ľuďom účasť na spoločenstve, ktoré je medzi Otcom a Synom v ich Duchu lásky.“

Misie sú veľkou činnosťou Cirkvi. Jej to prislúcha a ona to musí plniť. Misie nie sú iba akousi bezduchou povinnosťou, ale misijnou činnosťou sa zvrchovane zveľbuje Boh (*porov. AG 7*). KKC dodáva: „Boh chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (*1Tim 2,4*). Boh chce, aby všetci ľudia dosiahli spásu poznaním pravdy“ (*KKC 851*). Úlohou Cirkvi je ohlasovať Krista, ohlasovať pravdu, aby tak ľudia spoznali pravdu a získali spásu. Duch Svätý je sprievodcom Cirkvi na misijných cestách, lebo sa má uberať tou istou cestou, ktorou šiel sám Kristus, a to je cesta chudoby, poslušnosti, služby a sebaobetovania až na smrť, z ktorej on svojím zmŕtvychvstaním vyšiel ako víťaz (*porov. KKC 852*).

„Misionárske úsilie vyžaduje teda trpezlivosť. Začína sa ohlasovaním evanjelia národom a skupinám ľudí... Poslanie Cirkvi vyžaduje úsilie o jednotu kresťanov. Misijná úloha zahŕňa ohľaduplný dialóg s tými, čo ešte neprijímajú evanjelium. Ak veriaci ohlasujú dobrú zvesť tým, ktorí ju nepoznajú, robia tak preto, aby upevnili, doplnili a vyzdvihli pravdu a dobro, ktoré Boh rozosiľ medzi ľuďmi a národmi, a aby ich očistili od omylu a od zla na Božiu slávu, na zahanbenie zlého ducha a pre blaho človeka“ (*KKC 854-856*). Na inom mieste ešte KKC píše, že poslanie Cirkvi nie je pridané k poslaniu Krista a Ducha Svätého,

⁸ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s. 17.

ale je jeho sviatosťou: Cirkev je celým svojím bytím a vo všetkých svojich údoch poslaná ohlasovať, dosvedčovať, aktualizovať a šíriť mystérium spoločenstva Najsvätejšej Trojice (porov. KKC 738). Je veľmi dôležité, kedy dostala Cirkev toto poslanie. O tom píše KKC 730: „Konečne nadišla Ježišova hodina: Ježiš porúča svojho ducha do Otcových rúk vo chvíli, keď svojou smrťou víťazí nad smrťou, takže hneď ako bol ‚vzkriesený z mŕtvych Otcovou slávou‘ (Rim 6,4), dáva Ducha Svätého, keď dýchne na svojich učeníkov. Od tej chvíle sa poslanie Ježiša Krista a Ducha Svätého stáva poslaním Cirkvi: ‚Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás‘ (Jn 20,21).

Cieľ misií nezáleží celkom na ľudskom faktore, ale záleží najmä na Bohu. Niekedy sa zdá, že misie sú neúrodné, bez ovocia, nič sa nezlepšuje. Prečo? Boh chce ľuďom dávať a oni nedostávajú, hoci stále pýtajú a prosia. Človek totiž chce všetko a hneď. Ak je vernosť v malých veciach, Pán človeku zverí aj veľké veci. Ak vie človek Boha vidieť za všetkým, čo je mu dané prežívať, tak vo veľkých veciach, ako i v jednotvárnej obete, potom bude veľký.⁹

Nejde to tak ľahko, ako sa zdá, lebo Boh chce úplnú oddanosť i dôveru v neho. Človek iba vlastnými silami, hoci i tie sú potrebné, nedosiahne misijný cieľ.

Túto dôveru v Boha možno získať štyrmi spôsobmi:

- a) prosbou Pána o dar dôvery v neho,
- b) postrehnutie okom viery nekonečnú múdrosť a všemohúcnosť Boha, ktorému nič nie je nemožné (porov. Lk 1,37),
- c) pripomenutie si pravdy zo Svätého písma, že ešte nikto nebol sklamaný, kto sa spoliehal na Boha a dôveroval mu;
- d) pred akýmkoľvek problémom či situáciou si pripomenúť vlastnú slabosť, a potom sa obrátiť na Božiu múdrosť, silu a dobrotivosť.¹⁰

2.4 Svätosť apoštola a cieľ misií

S misijným cieľom úzko súvisí svätosť misionára či svätosť tých, čo im ohlasuje evanjelium. Povolanie na misie je úzko spojené s povolaním ku svätosti, je cestou ku svätosti. Svätosť je skutočnosť vyhradená Bohu, jeho neprístupnosti, niekedy sa pripisuje aj tvorom. Je potrebné, aby misionár bol svätý, keď chce ohlasovať evanjelium a privádzať ľudí na pravú vieru.

Misijný cieľ sa nedosahuje tak, ako keď ide človek chystať drevo na zimu – bez prípravy... Misie – to sú modlitba, umŕtvovanie, štúdium alebo fyzická práca,

⁹ Porov.: CROISSANT, J.: *Kňazstvo ženy alebo kňazstvo srdca*. Bratislava : Serafín, 1994, s. 49-50.

¹⁰ Porov.: SCUPOLI, L.: *Duchovný zápas*. Bratislava : Oto Németh, 2000, s. 27-28.

priateľstvo, kresťanské presvedčenie, skrátka duchovný život!¹¹ Na misiách nikto nehľása seba, ale... „On pred dvadsiatimi storočiami vyzdvihol svoj znak – Kríž, aby sme ho hlásali ľuďom, znak, ktorý je prístupný všetkým, čo majú úprimné srdce a schopnosť milovať.... Aké jasnejšie volanie chceš, ako – oheň som prišiel vrhnúť na zem, a vedomie, že dva a pol miliardy ľudí ešte nepozná Krista.“¹² Misijná cesta k dosiahnutiu svojho cieľa je často posiatá mnohými trápeniami, bolesťami... aj tajomstvami. K tomu sv. J. Escriva uvádza tri najdôležitejšie body, ako pritiahnuť duše k Ježišovi.

Sú to:

- a) zabudnúť na seba a pred očami mať len slávu Boha Otca,
- b) synovsky podriaadiť svoju vôľu nebeskej vôli, ako to učil Ježiš,
- c) byť otvorený pôsobeniu svetla Ducha Svätého a oddane mu pomáhať.¹³

Ježiš je jediný pravý zdroj, ktorý urobí plodný apoštolát, nie ľudská moc. Preto je to tak, lebo apoštolát, misie majú takú hodnotu, akú hodnotu má modlitba misionára.¹⁴ Treba byť takým misionárom, aby bol dosiahnutý správny cieľ misií.

Svätý Otec Ján Pavol II. píše: „Potrebujeme takých hlásateľov evanjelia, ktorí sú odborníkmi v ľudskosti, ktorí do hĺbky poznajú srdce súčasného človeka, majú spoluúčasť na jeho radoostiach i smútkoch, a súčasne sú ľuďmi kontemplácie, sú zamilovaní do Boha. Na to sú potrební noví svätci.“¹⁵ Bez takýchto misionárov, apoštolov, kňazov je misijný cieľ v nedohľadne. Hoci je Boh všemohúci, chce spolupracovať s človekom, cez neho chce šíriť evanjelium, cez neho chce ľuďom hlásať o spáse, večnom živote, nebeskom raji, cez svätých ľudí chce obracať ľudí.

Panna Mária bola ustavičnou spoločníčkou svojho Syna a nikdy sa neodlúčila od jeho spoločnosti,¹⁶ a tak i misionár chce byť takýmto nerozlučným spoločníkom s nebeskou Matkou i s Ježišom.

Ctiteľ Panny Márie, pápež Ján Pavol II., naliehavo vyzýva Cirkev na novú evanjelizáciu. Hovorí, že nová evanjelizácia nepozostáva z nového evanjelia... Ani si to nevyžaduje odstránenie čohokoľvek z evanjelií. Kultúra nie je meradlom evanjelia, ale je to Ježiš Kristus, ktorý je meradlom každej kultúry a každej ľudskej činnosti. Nová evanjelizácia má vo východiskových bodoch istotu, že v Kristovi sú nevyspytateľné bohatstvá (*Ef 3,8*), ktoré nemôže vyčerpať

¹¹ Porov.: ESCRIVA, J.: *Brázda*. Trnava : SSV, 1996, s. 190.

¹² ESCRIVA, J.: *Brázda*. s. 211.

¹³ Porov.: ESCRIVA, J.: *Brázda*. s. 793.

¹⁴ Porov.: ESCRIVA, J.: *Cesta*. s. 108.

¹⁵ CARVAJAL, F, F.: *Hovoriť s Bohom II*. Bratislava : LÚČ, 1999, s. 76.

¹⁶ Porov.: ROSSINI, G.: *Život Panny Márie*. Trnava : KON-PRESS, 1993, s. 198.

nijaká kultúra ani doba a ktoré treba vždy prinášať ľuďom na obohatenie. Tieto bohatstvá sú najmä sám Kristus, lebo on sám je spása.¹⁷

2.5 Misionár, učenosť a láska

Svätý František Xaverský poukazuje na učenosť tých, ktorí hlásajú evanjelium a ako ju využívajú pre dosiahnutie misijného cieľa: „Často mi prichádza na um ísť po všetkých univerzitách Európy, najmä do tej v Paríži, a volať všade ako šialenec, a hovoriť všetkým vzdelaným mužom, ktorých učenie je omnoho väčšie než ich láska. Ach! Aké obrovské množstvo duší je pre vaše chyby vymknuté z neba a padá do pekla!“¹⁸

Misijný cieľ je možné dosiahnuť. Kto pochybuje, nie je ešte pravý apoštol, lebo Ježiš hovorí: „Všetko je možné tomu, kto verí“ (Mk 9,23). Aby apoštol či misionár dosiahol misijný cieľ, je potrebné, aby jeho činnosť bola požehnaná, aby ju Boh mohol požehnávať cez neho. Ale aby mohol požehnávať, najprv on musí prijať požehnanie od Boha. Aby prijal požehnanie od Boha, musí mať úmysel odovzdávať ho druhým s takou láskou, s akou ho dáva Boh. Aby druhí mohli prijať apoštolovo či misionárovo požehnanie, je potrebné, aby sa mu otvorili a odstránili v sebe všetky prekážky požehnaní. Vtedy sa požehnanie stane všemocným a jeho prostredníctvom sa zrodí nový, lepší svet.¹⁹

Záver

Sv. Terézia z Lisieux životom dosiahla misijný cieľ, hoci nikdy nebola na misiách. Dokázala to láskou, modlitbou a obetou. Stala sa misionárkou, ktorá robila z malých vecí veľké. Na svätých je vidieť, ako je možné kráčať za cieľom misií a dosiahnuť ho. Svätý Otec Ján Pavol II. hovoril o novej evanjelizácii. Nech náš život je takou novou evanjelizáciou pre súčasný svet, aby každá naša činnosť i činnosť zámorských misionárov dosiahla vždy misijný cieľ.

3. Trojičná misiológia

Úvod²⁰

„Opodstatnenie misijnej činnosti sa odvodzuje z vôle Božej. Lebo Boh chce všetkých ľudí spasiť a priviesť k poznaniu pravdy“ (AG 7).

¹⁷ Porov.: MARTIN, R.: *Čo hovorí Duch?* Bratislava : Familiaris, 1998, s. 93.

¹⁸ MARTIN, R.: *Čo hovorí Duch?* s. 92.

¹⁹ Porov.: IVANČIČ, T.: *Za lepší svet.* Zvolen : JAS, 1997, s. 31.

²⁰ Porov.: HOLÍK, M.: *Semestrálna práca zo spirituálnej teológie.* Spišská Kapitula : 2002.

Za východisko misijnej činnosti Cirkvi sa tradične považoval misijný príkaz, ktorý dal Ježiš pred svojim nanebovstúpením apoštolom a učeníkom (porov. Mk 16,15-18; Mt 28,18-20; Lk 24,44-49).

„Spoločenstvo Cirkvi je odleskom spoločenstva Svätej Trojice. Preto aj misia Cirkvi, ako základný prejav jej života, pramení z vnútorného „misijného“ dynamizmu spoločenstva Otca, Syna a Ducha Svätého,²¹ čiže Najsvätejšej Trojice. Reifler zastáva názor, že „misiológia je vo svojej podstate podriadená Božiemu zjaveniu, panstvu a vedeniu; zjaveniu preto, lebo ide o poznanie zachraňujúcej Božej vôle, ktorá je zapálená pre misiu; panstvu preto, lebo Ježiš Kristus musí zostať životným stredom každej misijnej aktivity; vedeniu preto, lebo Duch Svätý je ten, kto dáva praktickú pomoc k uskutočňovaniu misie.“²²

Ján Pavol II. v encyklike *Redemptoris missio* zdôraznil misijný charakter Cirkvi, „ktorého dynamiku stavia na samom trojičnom poslaní“ (*RM 1*).

3.1 Tajomstvo Svätej Trojice

Tajomstvo Svätej Trojice je ústredným tajomstvom kresťanskej viery. Je to tajomstvo Boha a jeho života. Viera všetkých kresťanov má základ vo Svätej Trojici. Hoci Boh zanechal určité stopy svojho trojičného bytia vo svojom stvoriteľskom diele, tajomstvo Božieho života, teda tajomstvo Svätej Trojice, nemôže byť poznané, ak ho sám Boh nezjaví. Celé dejiny spásy sú dejinami cesty a spôsobu, akým sa pravý a jediný Boh – Otec, Syn a Duch Svätý – zjavuje ľuďom (porov. *KKC 234,237*). „Iba skrze Božie zjavenie v Ježišovi Kristovi prichádza Cirkev k viere vo Svätú Trojicu.“²³

Učenie o Božej trojjedinosti pochádza zo svedectva Biblie. V spisoch Starého zákona možno vidieť poukazy na trojjedinosť Boha (porov. *Gn 18; Prís 8; Múd 7-8*). Knihy Nového zákona poukazujú, že v Ježišovi Kristovi prišlo plné zjavenie Boha, to znamená aj Božej trojjedinosti (porov. *Mk 1,9-11; Mt 28, 19; Jn 14-17*).

„Skutočnosť, že Boh je trojjediný, je nepostihnuteľným tajomstvom. Len analogicky môžeme hovoriť o osobách v Bohu.“²⁴

a) Boh Otec

Biblia podáva zjavenie Boha ako Otca. Aj v iných náboženstvách sa stretávame s myšlienkou božského otcovstva. Autori starozákonných spisov chceli očistiť predstavu Božieho otcovstva, aká bola u susedných pohanských národov. Izrael nazýva Otcem Boha ako Stvoriteľa sveta (porov. *Dt 32,6; Mal 2,10*).

²¹ BUČKO, L.: *Misiológia II*. Trnava : Trnavská univerzita, 2000, s. 9.

²² REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. Levice : Ježiš pre každého, 1998, s. 24.

²³ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 9.

²⁴ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 9.

Starý zákon vychádza zo zážitku pozemských otcov a manželov, ktorým rodinný život umožňuje vykonávať autoritu a nachádzať svoje naplnenie v láske. V horizontálnom rozmere otec je hlava rodiny, ktorá zaručuje jej jednotu. Vo vertikálnom rozmere je otec začiatkom potomstva a rodovej línie. Medzi pozemskými otcami a Bohom je teda určitá podobnosť, ktorá umožňuje, že Boha voláme Otcom. Dokonca iba toto Božie otcovstvo dáva ľudským otcovstvám ich plný význam v diele spásy.²⁵

Starý zákon pripravoval na duchovné chápanie otcovstva. „Toto duchovné otcovstvo sa postupne stáva čoraz všeobecnejším. Stáva sa zjavným už pri požehnaní Abraháma ako otca mnohých národov (porov. Gn 12,3; 17,3-6; 18,17-19; 22,15-18). Tieto univerzalistické prúdy Starého zákona potvrdzuje Ján Krstiteľ (porov. Mt 3, 9) a završuje Ježiš Kristus (Mt 8,11; Jn 8,31-40).“²⁶

b) Syn zjavuje Otca

Ježiš Kristus zjavil skutočnosť, že Boh je Otec nie iba ako Stvoriteľ, ale je večným Otcom vo vzťahu ku svojmu jednorodenému Synovi (porov. Mt 11,27). Je to zjavenie, ktoré ukazuje, že Ježiš má k Bohu zvláštny vzťah, odlišný od vzťahu ostatných ľudí. Boh je Otcom svojho Syna v jedinečnom zmysle, čo Ježiš ukazuje tým, že dôsledne rozlišuje medzi výrazmi „môj Otec“ (porov. Mt 7,21; Lk 22,29; Jn 5,17) a „váš Otec“ (porov. Mt 5,45; Lk 12,32; Jn 20,17).

Ak Ježiš aj nás nabáda, aby sme Bohu hovorili „Otče náš“, uvádza nás do tajomstva božského života, na ktorom môžeme mať podiel. Keď sa kresťania takto modlia, sú si vedomí, že ich vzťah k Bohu nie je synovský iba v nejakom neurčitom metaforickom zmysle, ale vyjadruje výnimočné privilégium božského synovstva, na ktorom má podiel i vlastný Syn. On nám dáva do srdca svojho Ducha, ktorého hlas sa spája s našou modlitbou a dodáva jej silu.²⁷

Podľa Ježiša Otec zjavuje svoje tajomstvá spoločenstvu „maličkých“ (porov. Mt 11,25-28). Toto spoločenstvo bude zahŕňať aj pohanov (porov. Mt 25,32-24), ktorí nahradia „synov kráľovstva“ (porov. Mt 8,12).

Ľudia majú možnosť stať sa Božími deťmi, lebo Ježiš je Božím podľa prirodzenosti a stotožňuje sa so svojimi bratmi (porov. Mt 18,5). Boh nás oslobodzuje od otroctva a adoptuje nás za synov. Svedčí o tom Duch, ktorý je vnútorným činiteľom tejto adopcie (porov. Gal 4,4-7).²⁸

Ak plníme Božiu vôľu, stávame sa Božími deťmi. Človek sa k Nebeskému Otcovi, ktorý je osobou, približuje vierou, udržuje s ním styk prostredníctvom modlitby a z toho styku sa rodí láska, ktorá sa navonok prejavuje v bratskej láske.²⁹

²⁵ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 10.

²⁶ BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 10.

²⁷ Porov.: ŠPIDLÍK, T.: *Znáš Boha Otce? Velehrad* : Refugium, 1998, s. 7.

²⁸ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 12.

²⁹ Porov.: ŠPIDLÍK, T.: *Znáš Boha Otce?* 1998, s. 80.

c) Duch zjavuje Otca a Syna

Evanjelista Ján uviedol, že potom, ako Ježiš zjavil apoštolom svoju identitu s Otcom, hovorí im o inom Tešiteľovi, Duchu pravdy, ktorého Otec pošle v jeho mene, aby ich všetko naučil a pripomenul im všetko, čo Ježiš povedal (*porov. Jn 14,16-26*).

Prirodzené spojenie, ktoré existuje medzi Ježišom a Otcom, existuje aj medzi nimi a Duchom Svätým, ktorého Otec posielal v Ježišovom mene, aby apoštolom a celej Cirkvi pripomenul všetko, čo Ježiš učil. Explicitne trojičnú podstatu Božej misie vyjadruje Ježiš: „Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje, a zvestuje vám, čo má prísť. On ma oslávi, lebo z môjho vezme a zvestuje vám. Všetko, čo má Otec, je moje“ (*Jn 16,13-15*).³⁰

3.2 Svätá Trojica ako prameň misijnej činnosti Cirkvi

Boh, ktorý sa ľudom zjavil a dáva ako Otec, Syn a Duch Svätý, sa nachádza v koreni života Cirkvi, teda aj jej misijného charakteru. „Putujúca Cirkev je svojou podstatou misionárska, keďže podľa rozhodnutia Boha Otca má svoj pôvod v poslaní Syna a v zoslaní Ducha Svätého“ (*AG 2*). Tento plán vyviera z prameňa Boha Otca, ktorý ako Pôvodca bez pôvodu plodí Syna a skrze Syna posielal Ducha Svätého (*porov. AG 2*).

„Trojičná podstata Božej misie naznačuje, že misia, ktorú Ježiš zveril Cirkvi, má tiež trojičný základ. V Ježišovej rozlúčkovej modlitbe jasne vidieť vzťah medzi misiou, ktorú Ježiš prijal od Otca, a misiou, ktorú zveril apoštolom a prostredníctvom nich aj celej Cirkvi: „Ako si ty mňa poslal na svet, aj ja som ich poslal do sveta“ (*Jn 17,18*). Aby boli apoštoli schopní vykonávať misiu, ktorou ich poveril Ježiš, musia čakať na „moc z výsosti“ (*Lk 24,49*), čo znamená prijať moc Ducha Svätého podľa Otcovho prísľubu.“³¹

„Na úzky vzťah medzi Božím trojičným životom a misijnou úlohou Cirkvi poukazuje aj samotný Ježišov misijný príkaz, v ktorom posielal učeníkov ku všetkým národom, aby krstili v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (*porov. Mt 28,19*).³²

Na trojičný základ misijnej povahy Cirkvi sa môžeme pozerat' nielen v súvislosti s pôvodom, ale tiež v súvislosti s cieľom. To znamená, že Svätá Trojica je nielen prvotným prameňom existencie a misijnej povahy Cirkvi, ale je tiež naplnením jej misie.³³ Misijná činnosť je zjavenie Božieho plánu a jeho

³⁰ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 13.

³¹ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 15.

³² BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 15.

³³ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2000, s. 26.

uskutočnenie v dejinách, v ktorých Boh cez misie dovršuje dejiny spásy (porov. AG 9).

3.2.1 Cirkev ako ikona Svätej Trojice

Svätá Trojica je teda zdrojom a primárnou príčinou misijnej aktivity Cirkvi. V tomto zmysle možno povedať, že medzi Cirkvou a jej misijným charakterom na jednej strane a životom Svätej Trojice na strane druhej jestvuje bytostná väzba.³⁴ Misia Cirkvi je podstatne závislá od Svätej Trojice a „je úzko spojená s tajomstvom Svätej Trojice, takže môžeme súhlasiť s pravoslávny m teologickým učením, ktoré hovorí, že Cirkev je ikona Svätej Trojice.“³⁵

3.2.2 Svedectvo apoštola Pavla o trojičnom základe misijnej činnosti Cirkvi

Podľa svedectiev komunity prvotnej Cirkvi má povolanie a duchovný život kresťanov skutočne trojičný charakter. Dôkazom toho je známy Chválospev na milosť vykúpenia od apoštola Pavla v liste Efezanom (porov. Ef 1,3-14). Ďalej v tom istom liste Pavol píše, že jedine skrze Krista my všetci sme schopní prísť v Duchu do prítomnosti Otca a jedine v Kristovi sa stávame živým miestom, ktoré je súčasťou Božieho prítomnosti v Duchu (porov. Ef 2,22).

V liste Galaťanom Pavol naznačuje trojičný charakter a dynamiku Božieho diela spásy vzhľadom na účinok misie: „Ale keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom, aby vykúpil tých, čo boli pod zákonom, a aby dostali adoptívne synovstvo. Pretože ste synmi, poslal Boh do našich srdiec Ducha svojho Syna a on volá: „Abba, Otče!“ A tak už nie si otrok, ale syn; a keď syn, tak skrze Boha aj dedič.“ (Gal 4, 4-7). Druhý list Korintťanom Pavol končí záverečným pozdravom a želaním, ktoré vošlo do liturgie ako vstupný pozdrav pri slávení Eucharistie: „Milosť Pána Ježiša Krista a Božia láska i spoločenstvo Ducha Svätého nech je s vami všetkými“ (2 Kor 13,13).³⁶

3.3 Pohľad kresťanskej nekatolíckej teológie

„Pravoslávna cirkev vidí misijnú podstatu Cirkvi vychádzať z dvoch hlavných udalostí: Ježišovho zmŕtvychvstania a zoslania Ducha Svätého. Je to však Svätá Trojica, ktorá utvára základ Cirkvi a stojí v celi jej misijného pôsobenia. Podľa trojičnej teológie spása sveta vychádza zo Svätej Trojice, pričom znamená účasť na živote Svätej Trojice. Tento život k nám prichádza od

³⁴ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 26.

³⁵ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 16.

³⁶ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 17.

Otca skrze Syna v Duchu Svätom. Cirkev je Cirkvou Svätej Trojice, ako aj Kristovou Cirkvou.³⁷

„Protestantskí teológovia vidia zdroj misijného pohybu Cirkvi v trojjedinom Bohu. Svätá Trojica je prameňom misie. Tento trojičný základ misie Cirkvi je nevyhnutne spojený s Kristovým veľkonočným tajomstvom. Svätá Trojica je nielen prameňom, ale aj cieľom misie Cirkvi.“³⁸

Ako vidno, teologické uvažovanie o trojičnom základe misijnej podstaty Cirkvi je u teológov hlavných kresťanských spoločností v princípe rovnaké.

Záver

Evanjelizácia je postupný proces. Začína sa svedectvom kresťanov, praktickým životom podľa viery a skutkami lásky. Cirkev na základe poslania kráča spolu s celým ľudstvom a prežíva so svetom ten istý pozemský údol. Je kvasom a dušou ľudskej spoločnosti, ktorá sa má obnoviť v Kristovi a pretvoriť na Božiu rodinu (*porov. GS 40*).

„Poslanie Cirkvi si vyžaduje úsilie o jednotu kresťanov. Na základe krstu sú všetci kresťania spoluzodpovední za misijnú činnosť. Medzi formy účasti na misijnej činnosti patrí: modlitba, obeta, svedectvo kresťanského života. Modlitba musí sprevádzať misionárov počas celej misijnej cesty, aby sa hlásanie Božieho slova skrze Krista stalo účinné.“³⁹

4. Kristológia a misie

Úvod⁴⁰

Človek žijúci na zemi neustále hľadá pravdu. Nachádza ju v rôznych vedných experimentoch, knižných formách, masmédiách. Takýto človek žije na zemi už pol miliardy rokov. Od počiatku neustále sa zdokonaľuje vo svojom náboženstve a kultúre. Obsahy v nekresťanských náboženstvách majú akýsi pozostatok tušenia v človeku, že Boh existuje, a to ho necháva v jeho hľadaní

³⁷ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 17.

³⁸ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2000, s. 33.

³⁹ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s. 17.

⁴⁰ Porov.: TONDRA, P.: *Seminárna práca z misiologie*. Spišská Kapitula : 2002.

pravdy a Boha.⁴¹ Keď prišla na scénu orientálna kultúra a s ňou spojené filozofické uvažovanie, človek sa začal otvorenejšie zaujímať o podstatu svojho života, v ktorej chcel poznať odpoveď na otázku: „Aký je zmysel môjho života?“ Keď spočiatku tápal v rôznych pluralistických odpovediach, tak ktorýsi filozof vyslovil svoj úsudok, že „musí prísť ktosi z duchovnej sféry, kto nám dá odpoveď na naše nezodpovedané otázky“. A človek sa dočkal. Prichádza nielen človek s veľkým „Č“, ale zároveň i samotný Boh. Je ním Ježiš Kristus. Začína ohlasovať všetkým, ktorí sú otvorení vo svojom srdci, bez sociálneho, politického, ekonomického... rozdielu svoju náuku - „evanjelium“. Stáva sa jeho najväčším hlásateľom (EN 7). A toto evanjelium je Pravda, na ktorú človek čakal od svojho začiatku. Ohlasovaniu tejto pravdy venoval všetok čas, sily, a čo je najpresvedčivejšie, vydal za túto Pravdu aj svoj vlastný život. A takto Ježiš Kristus vydal svedectvo sám o sebe, že je pravým Človekom a pravým Bohom. Toto svedectvo potvrdil aj slovami, ktoré boli vyrieknuté o ňom už v 8. storočí pred jeho narodením: „Duch Pána je nado mnou, lebo ma pomazal, aby som hlásal evanjelium chudobným“ (Iz 61,1). Keď po vykonaní svojej úlohy na zemi odchádza k Otcovi, ktorý ho poslal, vysielala svojich učeníkov do celého sveta ohlasovať evanjelium všetkému stvoreniu na spásu (porov. Mk 16,15n). Takto určuje podstatný charakter Cirkvi, ktorú založil (porov. Mt 16,18-19), aby bola misijná. Misijná činnosť Cirkvi sa tak stáva súčasťou Ježišovho plánu spásy v dejinách, kde samotná spása je odvrátenie sa od hriechu a prechod k novému životu. Nový život nastáva pri osobnom stretnutí s Ježišom Kristom. Zároveň osobné stretnutie robí človeka svedkom a hlásateľom radostného posolstva spásy aj pre iných. To je misijná úloha nielen Cirkvi, ale každého kresťana, veď Cirkev tvoria kresťania - učeníci a nasledovníci Ježiša Krista.⁴²

4.1 Ohlasovanie spásy: „Komu?“

Jednou z úloh misijnej činnosti je zastávať sa chudobných, núdzných, utláčaných, nespravodlivo prenasledovaných ľudí, ako aj tých, ktorí sú z akýchkoľvek príčin odtrčení na okraj spoločnosti.⁴³ Samotná misia má svoje opodstatnenie iba v rámci Cirkvi, ale zároveň ide aj poza viditeľnú Cirkev. Je to misia, ktorá otvára nový život skúsenosťou oslobodenia na základe poznania, oslobodzujú hlavne od hriechu a zlého (EN 9), ktorá sprostredkúva lásku Boha Otca, sprítomňuje Božieho Syna vo svete a pôsobí skrze Ducha Svätého, ktorý veje kam chce, a my pritom nevieme, odkiaľ prichádza a kam ide (Jn 3,8). Misia je hlavne prejavom života Ducha Svätého, ktorý bol zoslaný bez ohraničenia (porov. RM 21). Tomu dosvedčuje i zoslanie Ducha Svätého na rodinu pohanského

⁴¹ REIFLER U. H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 227.

⁴² Porov.: BUČKO L.: *Misiológia I.*. Trnava: Trnavská univerzita, 1999, s. 5.

⁴³ Porov.: BUČKO L.: *Misiológia III.*. Trnava: Trnavská univerzita, 2001, s. 99.

stotníka Kornélia, dokonca ešte pred pokrstením (*porov. Sk 10,44-47*). Napokon do misijného záberu zapadali aj bohatí, zákonníci i farizeji. Ján Krstiteľ v tejto súvislosti pripravoval cestu Ježišovi tým, že jeho misia bola taktiež nasmerovaná aj k pohanom (*porov. Mt 3,9*), v ktorej Ježiš pokračoval, keď uzdravil dcéru pohanskej ženy, rodom Sýrofeničanky (*porov. Mk 7,24-30*), malomocného Samaritána (*porov. Lk 11,19*) či stotníkovho sluhu (*porov. Mt 8,5-13*). To je dôkazom, že Kristove evanjelium nepozná hranice. Takže misia zahŕňa v sebe aj svet, ktorý je mimo Cirkvi.

4.2 Poslanie

Za východisko misijnej činnosti Cirkvi sa považuje misijný príkaz, ktorý dal Ježiš pred nanebovstúpením apoštolom a učeníkom (*Mt 28,19-20; Mk 16,15-18*). Tým sa slovo „poslať“ stáva jedným z kľúčových slov v Biblii. Mojžiš (*porov. Ex 3,15*), sudcovia, králi, proroci (*porov. 2 Krn 24,19; Jer 7,25; Iz 6,8n*) cítili, že ich poslal Boh. Jána Krstiteľa poslal Boh ako svedka (*porov. Jn 1,6n*). Apoštolov poslal ako ovce medzi vlkov (*porov. Mt 10,16*) a sedemdesiatich dvoch učeníkov poslal na miesta, kam sám chcel ísť (*porov. Lk 10,1*). Teda spásna činnosť Cirkvi sa odvíja od jej poslania, že bola poslaná. „Učte všetky národy“ (*Mt 28,19*), ktoré ešte neveria v Krista. Príkaz vzkrieseného Krista, z ktorého vychádza i samotná encyklika *Redemptoris missio*. Encyklika ukazuje Krista ako základ misií, ako Alfa a Omega, stred i cieľ všetkého stvorenia, pretože „v nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení“ (*Sk 4,12*), (*porov. RM 5*). Skutky apoštolov, dejiny prvých misií, poukazujú vždy na Krista ako na cieľ histórie ľudstva, cieľ všetkých túžob a naplnenie každej nádeje. Takto je misia Cirkvi pokračovaním misie Ježiša Krista, ktorá sa otvorene začala Turíčnou udalosťou k celému ľudstvu.⁴⁴

4.3 Kristus - pôvodca misií

Niet kresťanskej misie bez ohlasovania Ježiša Krista. Osoba Ježiša Krista, jeho smrť a zmŕtvychvstanie je rozhodujúca pre spásu všetkých.⁴⁵ Ježiš Kristus je živým centrom misie tým, že sa stal človekom. Vytvára model pre misiu. Kristov kríž zdôrazňuje cenu misie. Kristovo zmŕtvychvstanie splnomocňuje k misii, vyvýšenie Krista povzbudzuje k misii, skrze dary Ducha Svätého Kristus vystrojuje k misii a druhý príchod Ježiša Krista poukazuje na naliehavosť misie.⁴⁶

⁴⁴ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 7.

⁴⁵ KAROTEMPREL S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s. 35.

⁴⁶ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí.* 1998, s. 115.

V evanjeliách je Ježiš predstavený ako ten, ktorý bol poslaný splniť prislúbenia dané izraelským otcom. Ježišove účinkovanie sa sústredilo na Židov v Galilei a Júdei. Okrem pobytu vo Fenícii (*Mk 7,24; Mt 15,21*) nemáme správy o tom, že by bol Ježiš podnikal misijné cesty k okolitým národom. Ježiša mnohí považovali za Mesiáša, ktorý má obnoviť slávu Izraela. Preto im vôbec nebolo zrejmé, že by sa dvere viery mali otvoriť aj pre pohanov. V prvej chvíli univerzálny rozmer spásy, ktorý predstavuje Ježiš, nebol jasný ani učeníkom a apoštolom. Ježiš začína verejné vystupovanie kázňami o obrátení a nutnosti viery pre spásu „verných“ Židov. Ježišova misia je však, na rozdiel od vtedy uznávanej mienky o spásu iba verného zvyšku Izraela, nasmerovaná na celý Izrael s neprestajným pohybovaním sa z jedného miesta krajiny na druhé s kázaním bez viazanosti na trvalé bydlisko. Ježiš spočiatku chce obrátiť celý Izrael, aby z neho urobil misionára Božieho kráľovstva. No zatvrdilosť Židov urobila prekážku tomuto plánu. Boh preto prispôbil tejto situácii svoj zámer spásy: Ježiš odvrhnutý svojím národom vyleje krv „za všetkých na odpustenie hriechov“ (*Mt 26,28*) a táto obeta umožní vstup do Božieho kráľovstva všetkým ľuďom zo všetkých národov. Dokumentuje to najmä misijný príkaz, ktorý dal Ježiš učeníkom pred nanebovstúpením. Ježiš zveruje apoštolom poslanie ohlasovať evanjelium každému stvoreniu (*porov. Mk 16,15*), urobiť učeníkov zo všetkých národov a krstiť ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého (*porov. Mt 28,16-20*) a vydávať svedectvo až do končín zeme (*porov. Sk 1,8*). Učeníci nemali za cieľ dosiahnuť istý spoločenský status, ale stať sa apoštolmi, to znamená svedkami Ježišovho života, smrti a zmŕtvychvstania. Toto bol aj základný misijný obsah apoštolov. V tomto svojom svedectve, v tejto misii išli až do krajnosti, keď položili svoj život ako dôkaz vernosti a pravdivosti svedectva. Toto všetko konali učeníci od Turíc v sile Ducha Svätého, kedy dostali odvahu vyjsť zo svojej ulity (kultúrnej, etnickej, geografickej, mentálnej ...), smerom k poslaným (*Sk 2,4-11*), lebo Duch Svätý dáva milosť smelosti v misii a je jej hybnou silou.⁴⁷

4.4 Kristológia ako misijný motív

Kresťanská misia je podstatne zjednotená s obsahom, ktorý má Cirkev o Ježišovi Kristovi a o spásnej hodnote jeho smrti a zmŕtvychvstania. Tento obsah určuje presnejšie kristológia a soteriológia, ktoré sú pravými stĺpmi kresťanskej misie.⁴⁸

Aby sme mohli rozumieť misijnému nasmerovaniu Cirkvi, musíme uvažovať z pohľadu trojičnej teológie. Podľa nej spása sveta vychádza zo Svätej Trojice, pričom znamená účasť na živote Svätej Trojice. Misia Cirkvi má svoj pôvod vo vnútornom dynamizme trojjediného Boha. Preto pramení z vnútorného

⁴⁷ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 1999, s. 14.

⁴⁸ Porov.: KAROTEMPREL, S.: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s. 35.

„misiijného“ dynamizmu spoločenstva Otca, Syna a Ducha Svätého. Tak sa stáva tajomstvo Svätej Trojice ústredným tajomstvom misie a kresťanskej viery. Viera všetkých má základ vo Svätej Trojici a iba skrze Božie zjavenie v Ježišovi Kristovi prichádza Cirkev k viere vo Svätú Trojicu, lebo v ňom prišlo plné zjavenie Boha, a teda aj Božej trojjedinosti (*porov. Mk 1,9-11; Jn 14,17*). Ježiš Kristus zjavil skutočnosť, že Boh je večným Otcem, čo hovorí v slovách, že: „Nik nepozná Otca, iba Syn, ani Syna nepozná nik, iba Otec“ (*Mt 11,27*). Je to zjavenie, ktoré ukazuje, že Ježiš má k Bohu zvláštny vzťah, odlišný od ľudí, čo rozlišuje výrazmi „môj Otec“ (*Mt 7,21*) a „váš Otec“ (*Mt 5,45*). Ale ak aj Ježiš nás navádza, aby sme Bohu hovorili „Otče náš“, tak uvádza nás do tajomstva božského života, na ktorom môžeme mať podiel. On nám dáva do srdca svojho Ducha, ktorého hlas sa spája s našou modlitbou a dodáva jej silu, čo ľudská prirodzenosť nepozná. Toto spoločenstvo zahŕňa aj pohanov, lebo náš synovský život sa prejavuje aj navonok v bratskej láske, lebo ak milujeme Otca, nemôžeme nemilovať aj všetky jeho deti, ktoré sú našimi bratmi a sestrami (*porov. 1 Jn5,1*). Veď Boh, ktorý sa ľuďom zjavil a dáva sa ako Otec, Syn a Duch Svätý, sa nachádza v koreni života Cirkvi, teda aj jej misiijného charakteru. Túto Pravdu vyjadruje aj Druhý vatikánsky koncil: „Putujúca Cirkev je svojou podstatou misionárska, keďže podľa rozhodnutia Boha Otca má svoj pôvod v poslaní Syna a v zoslaní Ducha Svätého. Tento plán vyviera z prameňa lásky Otca, ktorý ako Pôvodca bez pôvodu plodí Syna a skrze Syna posiela Ducha Svätého (*AG 2*). A táto dynamika misiijného poslania Cirkvi stojí na samom trojičnom poslaní (*RM 1*). Misia, ktorú Ježiš zveril Cirkvi, má tiež trojičný základ, ktorý jasne vidieť v Ježišovej rozlúčkovej modlitbe. Poukazuje na vzťah medzi misiou, ktorú Ježiš prijal od Otca, a misiou, ktorú zveril apoštolom a prostredníctvom nich celej Cirkvi: „Ako si ty mňa poslal na svet, aj ja som ich poslal do sveta“ (*Jn 17,18*). Na trojičný základ misijnej povahy Cirkvi je potrebné sa pozeráť nielen v súvislosti s pôvodom, ale aj cieľom. To znamená, že Svätá Trojica je nielen prameňom, ale tiež aj naplnením misie. Misiijná podstata Cirkvi je založená na Božej misii, podľa plánu Boha Otca, ktorý nás povoláva zúčastňovať sa na jeho živote a sláve (*AG 2*) a že misiijná činnosť je zjavenie Božieho plánu a jeho uskutočnenie v dejinách, v ktorých Boh cez misie dovŕšuje dejiny spásy (*AG 9*). Cirkev sa zároveň modlí i pracuje, aby sa svet vo svojej plnosti pretvoril na Boží ľud, Kristovo telo a chrám Ducha Svätého, a aby sa v Kristovi, ktorý je hlavou všetkých, vzdávala česť a sláva Stvoriteľovi a Otcovi vesmíru (*LG 17*).

Svätá Trojica je teda zdrojom a primárnou príčinou misijnej aktivity Cirkvi. V tomto zmysle medzi Cirkvou s jej misiijným charakterom a životom Svätej Trojice jestvuje bytostná väzba. Misia Cirkvi je podstatne závislá od

Svätej Trojice. Avšak aj Ježišov misijný príkaz má svoj základ v Trojici a vyjadruje jej vnútornú dynamiku, ktorá je dynamikou lásky.⁴⁹

Teda jedinečnosť zjavenia a spásy v Ježišovi Kristovi nie je výmyslom prvých učeníkov Ježiša Krista a ani následnej triumfalistickej Cirkvi. Nielen vďaka učeniu a zázrakom, ale predovšetkým vďaka smrti a zmŕtvychvstaniu prišli k poznaniu, že Boh sa zjavil v Ježišovi Kristovi. A len postupne prišli k tomuto záveru, keď v Ježišovi videli a uznali konajúcu Božiu moc a naplnenie starozákonných prísľubov, ako i všetkých svojich duchovných, mravných a náboženských očakávaní.⁵⁰

Kresťanská misia je závislá od toho, ako Cirkev chápe Ježiša Krista a jeho úlohu pre spásu sveta. V samotnej kristológii teológia hľadá odpoveď na otázku: „Kto je Ježiš Kristus?“ Východiskový bod je vyznanie: Ježiš je Kristus. Ťažisko obsahu je Ježišov kríž a zmŕtvychvstanie. Tieto udalosti tvoria základ pre pochopenie kristologických výpovedí rannej Cirkvi, ako ich ohlasovala prvotná kresťanská kerygma, prvé vyznania viery, liturgia a katechézy. V Ježišovi Kristovi Boh prijal nielen ľudskú prirodzenosť, ale aj ľudské dejiny. Kristológia je takto zameraná dejinne a musí sa pýtať: Ako vznikla povel'konočná viera v Krista, čiže ako sa stal z historického Ježiša z Nazareta ohlasovaný Kristus viery? Kristológia musí byť tiež zameraná univerzálne. Znamená to, že v kristológii ide o kresťanské chápanie skutočnosti v najširšom zmysle slova. Takto sa kristológia dostáva do dialógu s ostatnými svetonázormi a náboženstvami. Ježišova osoba, životný príbeh a posolstvo sú neoddeliteľne spojené s jeho univerzálnym významom pre spásu ľudstva, a naopak, Ježišov univerzálny spasiteľný význam je neodlučiteľný od jeho osoby a života. Nasledujúc teda svätých otcov, všetci jednohlasne učíme: „Že Syn, náš Pán Ježiš Kristus, je jeden a ten istý a že je dokonalý v božstve, a dokonalý v ľudskosti, je pravý Boh a pravý človek, pozostávajúci z rozumovej duše a tela, je jednej podstaty s Otcom podľa božstva a jednej podstaty s nami podľa svojej ľudskosti, podobný nám vo všetkom okrem hriechu. Bol síce podľa svojho božstva zrodený z Otca pred všetkými vekmi, v posledných dňoch bol ten istý pre nás a pre našu spásu zrodený z Márie Panny, Rodičky Božej, podľa ľudskosti. Vyznávame jedného a toho istého Krista, Syna, Pána, jednorodeného, ktorý pozostáva z dvoch prirodzeností nezmiešane, nezameniteľne, nerozdelene, neoddelene. Odlišnosť prirodzeností nebude nikdy odstránená v dôsledku spojenia, naopak, vlastnosť každej jednej prirodzenosti bude zachovaná, keď sa obe prirodzenosti spoja v jednej osobe a hypostáze (podstata). Nevyznávame jedného na dve osoby rozčleneného a rozdeleného, ale jedného a toho istého jednorodeného Syna, Slovo Božie, Pána Ježiša Krista, ako to už pred ním ohlasovali proroci a Ježiš Kristus sám nás poučil, a Vyznanie viery Otcov nám

⁴⁹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 5-16.

⁵⁰ Porov.: KAROTEMPREL, S.: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s. 36.

to odovzdalo.“ Táto chalcedonská kristologická definícia má vytvoriť pre všetkých ľudí všetkých vierovyznaní spoločnú kristologickú základňu viery.⁵¹ Misia teda nie je akési násilné náboženské ovplyvňovanie, či dokonca vnucovanie (EN 9), lebo Ježiš nikdy nekázal svojim učeníkom, aby nútili niekoho prijať jeho evanjelium (porov. Mt 10,14).

4.5 Kristova spása skrze misiu

Ježišov pozemský život sa skončil smrťou na kríži. Z ľudského hľadiska to mohlo vyzeráť ako fiasko. Napriek tomu sa onedlho vytvorilo pevné spoločenstvo veriacich, kresťanská obec sa zmobilizovala, rozvinula sa misia medzi Židmi a pohanmi, ktorá sa rozšírila do celého sveta. Čo bolo príčinou tohto pohybu? Odpoveď: Boh vzkriesil Ježiša z mŕtvych. Najstaršia zachovaná správa o udalosti Ježišovho zmŕtvychvstania nám to jednoznačne potvrdzuje (porov. 1 Kor 15,3-6) Jednotné svedectvo Nového zákona tak tvorí centrum posolstva, ktoré je základom pre vieru vo vzkrieseného Krista.⁵² Tým sa absolútnosť a jedinečnosť spásneho zjavenia Ježiša Krista stáva nie dôvodom prepychu a namýšľania si, ale povoláva vyprázdniť sa a znovuzrodiť sa k novému životu a hľadiť na Boha (porov. Rim 6,3; Kol 3,1-3), ako i zaoberať sa blížnym. Zároveň to neznamená vylúčiť alebo odmietnuť iné náboženstvá, ale je to výzva všetkým náboženstvám a ich prívržencom, aby urobili to isté. Je to povolanie žiť tú istú dokonalosť a jedinečnosť ako Ježiš Kristus v jeho smrti a zmŕtvychvstaní, a tak sa stať účinnou a životnou sviatosťou svojim svedectvom a ohlasovaním. Každý však musí sám dosiahnuť vyprázdnenie, nový život, pohľad na Boha i blížneho, námahou a bolesťou, životom podľa evanjelia, sebazaprením a krížom, duchom evanjeliových blahoslavenstiev a úplnou duchovnou obnovou - metanoiou, t. j. úplným obrátením človeka, keď sa jeho myseľ a srdce úplne zmenia (porov. EN 10). Toto je cieľ celej kresťanskej misie. Skutočnosť, že kresťania nie vždy dokázali naozaj dosiahnuť tento cieľ, nie je dôvodom na odmietanie kresťanskej misie alebo na popieranie jedinečnosti Božieho zjavenia v Ježišovi Kristovi.⁵³

Slová „kresťanstvo“ a „spása“ sa často rozumejú nesprávne. Dnes je sklon redukovať ich význam na čosi dočasné a svetské, na čisto ľudskú múdrosť, náuku dobrého života. Vo svete nastalo postupné sekularizovanie kresťanstva a spásy. Spása nie je náboženským poistením, ale je to postupná premena človeka na Boží obraz. Je to proces, ktorý sa odohráva počas celého ľudského života. To je základ jednoty spásy a naplnenia ľudstva. Spočíva v prijatí Božieho kráľovstva a vlády v ľudskom živote. Viera v jedinečnosť a univerzálnosť

⁵¹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 18.

⁵² Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 35.

⁵³ Porov.: KAROTEMPREL, S.: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s. 37.

takejto spásy je založená nie na subjektívnych faktoroch, ale vytryskla na kríži. Dielo kríža Ježiša Krista je spása, na ktorej má človek účasť. A tak všetky kultúry sú povolané ku spásu. Úlohou ľudí je v tomto diele objaviť kristologický zmysel kultúry toho - ktorého národa, čo znamená spasť ju, dať jej univerzálnu a večnú hodnotu.⁵⁴

Čo je to však tá spása, ktorú ponúka Ježiš? Je to posolstvo radosti, odpustenie hriechov a skúsenosť bezhraničného a nezaslúženého Božieho milosrdenstva, ktoré človeka bezvýhradne prijíma takého, aký je a vedie ho k veľkej radosti. Spása je aj Božia láska, ktorá zavládne medzi ľuďmi. Láska uschopňuje tiež si navzájom odpúšťať a bezpodmienečne sa prijať. Prelamuje kruh násilia a proti násiliu, viny a pomsty. Je to nový začiatok a účasť na Božom kráľovstve.⁵⁵

Takto sa Božie kráľovstvo stáva ústrednou témou v Ježišovom ohlasovaní. Ježiš výslovne nehovorí, čo je to Božie kráľovstvo. Hovorí len, že je blízko. Aj v Ježišových časoch si ho ľudia predstavovali rozlične. Farizeji ako dokonalé naplnenie zákona - tóry, saduceji naplnenie kultu, zelóti politickú teokraciu, apokalyptici očakávali príchod nového veku. Ježiš sa však nepriraduje ani k jednej skupine. O Božom kráľovstve hovorí v štýle podobenstiev, ktoré sú prístupné mysleniu ľudí v každej dobe, a preto majú trvalý význam. Zároveň v súvislosti s Ježišovým ohlasovaním blízkeho príchodu Božieho kráľovstva vzniká aj problém a to, že Božie kráľovstvo tu ešte nezavládlo. Vari sa Ježiš mylil, keď hovoril, že je už blízko? Pri odpovedi musíme vziať do úvahy charakteristický znak biblického chápania času a dejín, ktoré neprebiehajú podľa nejakého božského alebo ľudského plánu, ale sa dejú v dialógu medzi Bohom a človekom. Boh vždy otvára človeku novú možnosť, ale jej konkrétny spôsob uskutočnenia závisí od slobodného rozhodnutia človeka. Božie kráľovstvo prichádza tam, kde sa človek spoľahne na Boha a jeho lásku a kde človek vo viere skutočne uznáva Boha ako Pána nad sebou, dejinami i svetom. Ježišovo posolstvo o prichádzajúcom Božom kráľovstve je plnosť prisľúbenia. Ono vedie k nádeji, keď raz Boh bude „všetko vo všetkom“ (*1 Kor 15,28*). Ide teda o akési „eschatologické napätie“, ktoré poznačuje kristológiu.⁵⁶ Myslí sa ním na Božie rozhodnutie, ktoré je pred ľudskými očami skryté, no odhaľuje sa prostredníctvom zjavenia, a ktoré je zamerané na veľkú udalosť na konci časov. Ježišov príchod je príchodom Božieho kráľovstva v podobe poníženia a chudoby (*porov. Mt 12,28*). Tento príchod sa nedeje s fanfárkami, ale nenápadne, v skrytosti. Božie kráľovstvo je pre človeka Božím darom. Človek si ho nemôže zaslúžiť. Napriek tomu má zaň zodpovednosť (*porov. Mk 1,15; Lk 13,1-5*). Iba tí, čo

⁵⁴ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 33.

⁵⁵ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 31.

⁵⁶ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 27.

majú čisté srdce, ktorí sú hladní po spravodlivosti, sú pokojamilovní a milosrdní, sú chudobní v duchu, môžu vojsť do Božieho kráľovstva (*porov. Mt 5,2-10*).

Toto je radostná správa a nielen nejaký program pre pokrok a pozdvihnutie ľudstva, ale predovšetkým oslobodenie utláčaných, uskutočnenie pokoja, spravodlivosti a ohlasovanie Božieho diela v Ježišovi Kristovi ako univerzálnom Spasiteľovi.⁵⁷

Podľa radikálneho náboženského pluralizmu je všetko, čo môže sprostredkovať Božiu sféru, nevyhnutne potrebné pre spásu ľudstva. Jediný Prostredník medzi Bohom a človekom, ktorý prevyšuje všetko ostatné a s ním súvisiace jediné zjavenie a dielo spásy, je pre radikálny náboženský pluralizmus neprijateľný. Niektorí zastávajú názor, že všetky náboženstvá sú iba variáciami skúsenosti s Božou sférou vzhľadom na kultúry. Iní zase tvrdia, že absolútnosť spásy ľudstva v Ježišovi Kristovi je čisto subjektívnou skúsenosťou bez objektívnych základov. Opravdivá kresťanská misia sa zakladá na viere v Ježiša Krista. Zanechať alebo sa zriecť misie kvôli falošnému náboženskému pluralizmu by bolo to isté, ako zriecť sa našej viery v Ježiša Krista.⁵⁸ Preto ústrednou otázkou kristológie vzhľadom na misiu Cirkvi je teda otázka jedinečnosti a výlučnosti Ježiša a jeho diela spásy. Svedectvo apoštolov potvrdzuje už od samého začiatku, že „v nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení“ (*Sk 4, 12*).⁵⁹

Záver

Putujúca Cirkev je svojou podstatou misionárska, keďže podľa rozhodnutia Boha Otca má svoj pôvod v poslaní Syna a v zoslaní Ducha Svätého. Bohu sa však zapáčilo pozvať ľudí k účasti na svojom živote, nie iba každého osve, ale utvoriť z nich ľud, v ktorom by sa zhromaždili vedno jeho roztratené deti (*AG 2*). Tento Boží plán spásy sa neuskutočňuje iba akoby tajne v ľudských srdciach alebo podujatiach. Boh však, aby uzavrel mier s ľuďmi a ustanovil medzi nimi hriešnymi bratskú pospolitosť, rozhodol sa vstúpiť do ľudských dejín novým a definitívnym spôsobom, pošlúc svojho Syna v našom tele, aby skrze neho vytrhol ľudí z moci tmy a satanáša, a zmieril v ňom svet so sebou. Čo však raz Pán hlásal, alebo čo sa v ňom uskutočnilo na spásu ľudského pokolenia, má sa ohlasovať a rozširovať až po kraj sveta, počnúc od Jeruzalema (*AG 3*). Je teda očividné, že misijná činnosť vyplýva z hĺbok samej podstaty Cirkvi, ved' šíri jej spasiteľnú vieru, prehlbuje katolícku jednotu, rozširujúc

⁵⁷ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 29.

⁵⁸ Porov.: KAROTEMPREL, S.: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s. 39.

⁵⁹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 34.

uplatňuje kolegiálny zmysel jej hierarchie, dokazuje, šíri a napomáha jej svätosti. Potrebnosť misií nabáda všetkých pokrstených, aby sa zhromaždili v jednom stáde a takým spôsobom mohli jednomyselne vydávať pred národnými svedectvom o Kristovi, svojom Pánovi (AG 6).

5. Pneumatológia a misie⁶⁰

Úvod

„Keď sa rozvíjal život ranej Cirkvi, Duch Svätý, ktorého im Ježiš prisľúbil, konal všetkými, ktoré Ježiš predpovedal, vrátane priťahovania pozornosti raných kresťanských komunít na veci, ktoré im unikali, alebo ktoré prehliadli, a ktoré nemali prehliadať alebo im unikať. Duch Svätý aj naďalej naplňoval túto úlohu počas celej histórie Cirkvi a robí tak aj dnes. Niekedy počujeme Ducha Svätého a požehnanie prichádza do Cirkvi, niekedy ho nepočujeme a vynoria sa väčšie ťažkosti. Je potrebné, ako II. vatikánsky koncil žiadal, aby sme „rozlišovali znamenia časov“ a počúvali to, čo môže Duch Svätý hovoriť Cirkvi dnes.

Azda najjednoduchšie tento odkaz možno vyjadriť takto: Keď sa Ježiš hlása jasne a s dôverou, mocou Ducha Svätého, mnohí ďalší ľudia nájdu vieru a Cirkvev rastie omnoho viac, ako keď sa Ježiš nehlása. Je to jednoduché posolstvo, ale s hlbokými dôsledkami, a je to posolstvo, ktoré nie je ľahké prijať, dokonca aj pre mnohých v Cirkvi.“⁶¹

5.1 Duch Svätý, priekopník misií

„Na vrchole Ježišovho mesiášskeho poslania objavuje sa Svätý Duch vo veľkonočnom tajomstve ako božská osoba, ako ten, ktorý má základ v obeti kríža. Bezpochyby toto dielo je od Ježiša zverené ľuďom, apoštolom, Cirkvi. Ale Svätý Duch zostáva v týchto ľuďoch a skrze nich transcendentálnym činiteľom pri uskutočňovaní tohto diela v duši človeka a v dejinách sveta.

Duch Svätý je skutočne hlavnou osobou pre celé poslanie Cirkvi, jeho činnosť, veľkolepo žiari v misiách ad gentes, ako sa to v prvotnej Cirkvi ukazuje pri obrátení Kornélia, pri rozhodovaní vznikajúcich problémov, pri voľbe krajín a národov. Duch pôsobí skrze apoštolov súčasne i v poslucháčoch. Jeho

⁶⁰ Porov.: MORES, R.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

⁶¹ MARTIN, R.: *Čo hovorí Duch?* 1998, s. 107-108.

činnosťou nadobúda blahozvesť formu vo svedomí ľudí a rozširuje sa v dejinách. V tom všetkom sa Duch Svätý oživuje“ (RM 21).

„Keď evanjelisti hovoria o stretnutiach Zmŕtvychvstalého s apoštolmi, končia všetci misijným rozkazom: ‚Daná mi je všetka moc na nebi a na zemi. Chodte teda, učte všetky národy. Ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta‘ (Mt 28,18-20).

Toto poslanie je poslanie v Duchu, ako to z textu Jána jasne vyplýva. Kristus posielal svojich do sveta, ako Otec poslal jeho, a preto im dáva Ducha.

Rozličné formy misijného rozkazu majú spoločné body a charakteristické prízvuky, dva spoločné prvky sú však vo všetkých verziách: ‚všetky národy‘ (Lk 24,47), ‚až po okraj zeme‘ (Sk 1,8). Na druhom mieste treba spomenúť prísľub Pána, že pri svojej úlohe nebudú sami, ale že dostanú silu a výzbroj, aby svoje poslanie mohli splniť. To je prítomnosť a sila Ducha i prítomnosť Ježiša: ‚Oni sa rozišli a všade kázali. Pán im pomáhal‘ (Mk 16, 20) (RM 22-23).

5.2 Duch má vedúcu úlohu pri poslaní Cirkvi

„Poslanie Cirkvi je, tak ako poslanie Ježiša, Božím dielom, alebo ako píše Lukáš, je dielom Ducha. Po zmŕtvychvstaní a nanebovstúpení zažívajú apoštolmi intenzívne skúsenosť: Turíce. Príchod Svätého Ducha robí z nich svedkov a prorokov. Sú oduševnení nevťieravou odvahou, ktorá ich navádza zvestovať druhým svoje skúsenosti s Ježišom a nádej, ktorá ich naplňa. Duch im umožňuje vydávať otvorene svedectvo za Ježiša. Skutky apoštolov uvádzajú šesť súvislých správ, ‚misijné reči‘, ktoré boli v začiatkoch Cirkvi adresované židom. Tieto reči môžu platiť za vzory, ako kázal Peter a Pavol. Ohlasujú Ježiša, vyzývajú na ‚obrátene‘, Ježiš má byť vo viere prijatý a dať sa pretvoriť Duchom.

Vplyvom Ducha sa otvára kresťanská viera rozhodne oproti ‚národom‘, svedectvo o Kristovi dostáva sa do najdôležitejších centier východného Stredomoria a potom do Ríma a ďalej na západ. Duch pobáda ísť stále ďalej, nielen v zemepisnom zmysle, ale prekročiť aj etnické a náboženské bariéry v prospech ozaj univerzálnych misií“ (RM 24-25).

a) Duch robí celú Cirkev misionárskou

„Duch nabáda skupinu veriacich ‚vytvoriť spoločenstvo‘, byť Cirkvou. Po prvej kázni Petra na Turíce a po obráteniach, ktoré nasledovali, tvorí sa prvé spoločenstvo. Jedným z najdôležitejších cieľov misií je zhromaždiť ľudí na počúvanie blahozvesti, do bratského spoločenstva, na modlitbu a Eucharistiu. Žiť ‚bratské spoločenstvo‘ (koinonia) znamená mať ‚jedno srdce a jednu dušu‘ (Sk 4,32), vybudovať spoločenstvo z hľadiska ľudského, duchovného a materiálneho.

Skutky apoštolov naznačujú, že v misiách ad gentes na začiatku Cirkvi boli síce ‚misionári na celý život‘, ktorí sa venovali misiám na základe zvláštneho povolania, ale že misie boli zároveň chápané ako samozrejmé ovocie kresťanského života, ako úloha každého veriaceho svojou životosprávou podľa možnosti aj výslovným hlásaním dávať osobné svedectvo viery“ (RM 26-27).

b) Duch je prítomný a pôsobí v každom čase a na každom mieste

„Duch sa prejavuje v Cirkvi a jej členoch zvláštnym spôsobom, ale jeho prítomnosť a pôsobenie je univerzálne, bez obmedzenia rasou alebo časom. Druhý vatikánsky koncil pripomína pôsobenie Ducha v srdci každého človeka ‚semenami Slova‘, aj náboženskými podnetmi, snahou všetkého ľudského konania, pokiaľ je zamerané na pravdu, na dobro, na Boha.

Duch dáva človekovi svetlo a silu, aby odpovedal na svoje najvyššie povolanie. Duchom ‚môže človek dospieť vo viere k rozjímaniu a zakusovaniu tajomstva Božieho plánu spásy‘. Cirkev vie, že človek Duchom Božím posilnený nemôže zostať celkom nedotknutý problémami náboženstva a ‚že vždy bude mať túžbu spoznať aspoň v obrysoch, čo je zmysel jeho života, jeho konania, jeho smrti‘. Duch stojí teda na začiatku existencie a otázky viery každého človeka, ktorá sa sama stavia nielen v určitých situáciách, ale zo samej štruktúry jeho bytia.

Prítomnosť Ducha a jeho pôsobenie sa týka nielen jednotlivých ľudí, ale i spoločenstiev a dejín, národov, kultúr, náboženstiev. Duch stojí tiež na začiatku šľachetných ideálov a dobrých iniciatív ľudstva na jeho ceste. ‚Podivuhodnou prozreteľnosťou riadi dráhu časov a obnovuje tvárnosť zeme.‘

Tak nás vedie Duch, „ktorý veje, kam chce“ (Jn 3,8), ktorý ‚pôsobil vo svete prv, než bol Kristus oslávený‘, ‚obopína všetko, pozná každý hlas“ (Múd 1,7), aby sme rozšírili svoj pohľad a všímali si jeho pôsobenie v každom čase a na každom mieste“ (RM 28-29).

c) Misijná činnosť je ešte len v začiatkoch

„V našej dobe, s ľudstvom v pohybe a hľadaní, je potrebný nový popud na misionársku činnosť Cirkvi. Horizonty a možnosti misií sa rozširujú a my kresťania sme vyzvaní prejavíť apoštolskú odvahu, ktorá sa zakladá na dôvere v Ducha. On je hlavnou postavou misií.

V dejinách ľudstva sú mnohé epochy, ktoré vzbudzujú misionársku dynamiku. Cirkev vedená Duchom odpovedala vždy veľkodušne a prezieravo. Dnes je Cirkev konfrontovaná s inými výzvami. Musí sa vydať k novým brehom, či už v prvotných misiách ad gentes, alebo v novej evanjelizácii národov, ktoré posolstvo o Kristovi už prijali. Dnes sa vyžaduje od všetkých kresťanov, od miestnych cirkví a svetovej Cirkvi tá istá odvaha, ktorá viedla misionárov minulosti a tá istá ochota počúvať hlas Ducha“ (RM 30).

5.3 Duch Svätý ako hýbateľ misijnej činnosti Cirkvi

„Duch Svätý je ten, ktorý hovoril skrze prorokov ako príprava na tajomstvo vykúpenia ľudstva. On je hlavným činiteľom, podnecovateľom a hýbateľom celej misie Cirkvi od jej začiatku. On pripravuje kresťanov na misijné účinkovanie. V Duchu Svätom sa deje jediná spasiteľná misia Otca skrze jeho Syna Ježiša Krista.

Pôsobenie Ducha Svätého v Cirkvi je životne dôležité, lebo Cirkev spája s Kristom a zachováva v nej tie vlastnosti, ktoré chce Kristus v nej mať. Apoštol Pavol hovorí, že nik nemôže povedať „Ježiš je Pán, iba ak v Duchu Svätom“ (1 Kor 12,3). Aby sme sa dostali do spoločenstva s Ježišom Kristom, musí sa nás najprv dotknúť Duch Svätý. On v nás vzbudzuje vieru, darúva nám nádej a roznečuje lásku.“⁶²

a) Duch Svätý v dejinách spásy

„V Biblii sa na označenie Ducha používa hebrejský výraz «ruach», ktorý podľa pôvodného významu znamená dych, vzduch, vietor. Ježiš v rozhovore s Nikodémom používa obraz vetra (porov. Jn 3,5-8), aby naznačil účinkovanie a novosť toho, ktorý je osobne ‚dychom‘ Boha, Božím Duchom. Je to Boží Duch, ktorý sa pri stvorení sveta ‚vznášal nad vodami‘ (Gn 1,2). Je to Duch, ktorého Boh vdýchol človeku ako ‚dych života‘ (Gn 2,7). Všetky živé stvorenia sú oživované a posilňované v živote Božím Duchom (porov. Ž 104,29n). Kde je Duch, tam je život, kde je život, tam je aj Duch.

Z kníh Starého zákona vidno, že Duch bol aktívny v dejinách Izraela. Celý Starý zákon je o tom, ako Boh povolal a formoval izraelský ľud. Správa o stvorení a prehistorické spisy (prvých jedenásť kapitol Knihy Genezis) sú k tomu úvodom. Prostredníctvom skúsenosti odchodu z Egypta a putovania na púšti Duch vedie Izrael do zaslúbenej zeme, čo je predobraz putovania nového Božieho ľudu do svojej domoviny, ktorou je Božie kráľovstvo.

Nový zákon hovorí, že Boží Syn sa počal v Márii pôsobením Ducha (porov. Lk 1,35). „Rástol v múdrosti a milosti Božieho Ducha“ (Lk 2,40). Duch ho pomazal po krste v Jordáne (porov. Mk 1,9-11), ten istý „Duch ho viedol na púšť“ (Mk 1,12). Po prekonaní diabolského pokúšania na púšti sa Ježiš „v sile ducha vrátil do Galiley“ (Lk 4,14). Duch Svätý dával Ježišovi radosť (porov. Lk 10,21). Ježiš prisľúbil, že „Nebeský Otec dá Ducha Svätého tým, ktorí ho prosia“ (Lk 11,13). Svojich poslucháčov však poučal, že jediný hriech, ktorý nemožno odpustiť, je rúhanie sa Duchu Svätému (porov. Lk 12,10). Ježiš nám zanechal ubezpečenie, že Duch Svätý bude pomáhať tým, ktorí sa ocitnú v ťažkostiach prenasledovania (porov. Lk 12,11n). Ježiš pred nanebovstúpením prisľúbil svojim apoštolom zoslanie Ducha Svätého (porov. Lk 24,49).“⁶³

⁶² BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 39-40.

⁶³ BUČKO, L.: *Misiológia II* 2000, s. 40-41.

b) Stručné základy náuky o Duchu Svätom

Už v prvých storočiach kresťanstva vznikali nesprávne učenia o Duchu Svätom. Boli to náuky, ktoré popierali božstvo Ducha Svätého. Na Carihradskom všeobecnom cirkevnom koncile boli tieto učenia odsúdené a do vyznania viery bola vsunutá časť o Duchu Svätom: ‚Verím v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca (i Syna). Jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov.‘ Toto vyznanie viery sa nazýva Nicejsko-carihradské a dodnes sa používa v liturgii a vo východnej Cirkvi.

Trojičná teológia nás učí, že Otec plodí Syna, Duch pochádza z Otca a zo Syna. Scholastická teológia to vysvetľovala tak, že z Otca pochádza Syn poznaním (akt inteligencie) a že z Otca a Syna pochádza Duch láskou (akt vôle). ‚Súčasná teológia, ktorá sa odklonila od neoscholastiky a prikláňa sa skôr k biblickej teológii, vysvetľuje pôvod Ducha Svätého pomocou podstatných vlastností Ducha, ako sú opísané v spisoch Nového zákona.‘⁶⁴

5.4 Vlastnosti Ducha

O vlastnostiach Ducha hovorí Ježiš, čo je zaznamenané najmä v Evanjeliu podľa Jána. Ježiš prisudzuje Duchu Svätému vlastnosti: život, pravda, sila.

a) Duch oživovateľ

Ježiš, aby spresnil, v akom zmysle je telo Syna človeka ‚chlebom života‘, vyhlasuje: ‚Duch oživuje, telo nič neosoží. Slová, ktoré som vám povedal, sú Duch a život‘ (Jn 6,63). Ježiš je chlebom života. Život, ktorý dáva, je život Ducha. V rozhovore so Samaritánkou Ježiš hovorí, že hojnosť Ducha Svätého, ktorá sa vyleje z jeho vnútra, sa stane ‚prameňom vody prúdiacej do večného života‘ (Jn 4,14). Prameňom je Kristus, avšak život bezprostredne odovzdáva Duch. ‚V Kristovom zmŕtvychvstaní sa prejavil Boží život. Tento život sa dáva poznať zvonka cez vlastnosti, ktoré má oslávené Kristovo telo. Skrze Ducha Svätého tento Boží život vstupuje do ľudského života a naplňa vnútro človeka. Je to práve Duch, ktorý spôsobuje, že Kristus žije v srdciach kresťanov.‘⁶⁵

b) Duch pravdy

‚Pri Poslednej večeri ohlasuje Ježiš svojim učeníkom, že im pošle ‚Ducha pravdy‘ (Jn 14,16;15,26). Všetka pravda, ktorú Duch odhaľuje, sa nachádza už v Kristovi: ‚Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje... On ma oslávi, lebo

⁶⁴ BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 41-42.

⁶⁵ BUČKO, L.: *Misiológia II* 2000, s. 42.

z môjho vezme a zvestuje vám“ (*Jn 16,13n*). Duch Svätý pripomenie učeníkom všetko, čo im hovoril Ježiš (*porov. Jn 14,26*). Duch teda vlastní pravdu tak ako Syn. Vlastní ju však svojím vlastným spôsobom. Ježiš zviditeľnil Boha ľuďom tým, že žil v ich blízkosti, zviditeľnil im Boha v ich ľudskom bytí. Toto zjavenie, hoci má predovšetkým vonkajší charakter, je určené na preniknutie dovnútra človeka. A práve toto preniknutie dovnútra vykonáva Duch Svätý. On spôsobuje, aby Kristova pravda prenikla do myslí a sŕdc ľudí. Je pôvodcom vnútorného zjavenia. Ak by sme teda chceli vyjadriť odlišnosť Syna a Ducha, mohli by sme povedať, že u Syna je spôsob odovzdávania pravdy viac orientovaný navonok, kým u Ducha je väčšmi obrátený dovnútra.⁶⁶

c) Sila Ducha

„Sila a moc Ducha je jeho vlastnosť a bude hrať rozhodujúcu úlohu v upevnení a rozvoji Cirkvi. Evanjelista Matúš uvádza slová, ktorými sa Ježiš vyjadroval o svojej moci nad silami zla: „Ak ja Božím Duchom vyhánam zlých Duchov, potom k vám prišlo Božie kráľovstvo“ (*Mt 12,28*). Táto tajomná sila, ktorá patrila Ježišovi a ktorá z neho vychádzala, bola silou Ducha. Po svojom zmŕtvychvstaní Ježiš vyhlasuje: „Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi“ (*Mt 28,18*).

Moc teda patrí Kristovi, ale je aj osobnou vlastnosťou Ducha. Moc Ducha Svätého sa však odlišuje tým, že pôsobí vo vnútri človeka a sprostredkúva mu tak božskú silu. Kristus vlastní všetku božskú moc, ktorú má od Otca. Táto moc sa v istom zmysle javí ako vonkajšia. Skrze Ducha Svätého pôsobí vo vnútri človeka. Moc, ktorá patrí Kristovi ako zvrchovanému vládcovi nad svetom, sa pôsobením Ducha Svätého zvnútorňuje v ľuďoch a premieňa ich životy.⁶⁷

d) Láska a Duch

Ježiš nikde nehovorí výslovne o láske v súvislosti s Duchom Svätým. Existuje však jedno Pavlovo a jedno Jánovo tvrdenie, ktoré túto zmienku obsahujú. Pavol v liste Rimanom píše: „Nádej nezahanbuje, lebo Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali“ (*Rim 5,5*). V Prvom Jánovom liste sa nachádza podobná myšlienka: „Keď sa milujeme navzájom, Boh ostáva v nás a jeho láska v nás je dokonalá. A že ostávame v ňom a on v nás, poznávame podľa toho, že nám dal zo svojho Ducha“ (*1 Jn 4,12n*). Láska sa teda javí ako vlastnosť Ducha.

„Syn sa zjavil ako božská osoba plná lásky. Božia láska sa však do ľudských sŕdc šíri prostredníctvom Ducha. Ježiš Kristus, ako aj Duch Svätý majú lásku. Rozdiel je v tom, že v Kristovi sa dovršuje vonkajšie zjavenie Božej lásky, kým

⁶⁶ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 42-43.

⁶⁷ BUČKO, L.: *Misiológia II* 2000, s. 43.

v Duchu Svätom sa uskutočňuje jej vnútorné odovzdávanie. Duch Svätý spôsobuje, že Božia láska preniká do ľudských sŕdc.⁶⁸

5.5 Parakletos

„Ježiš Ducha Svätého v príslube jeho príchodu nazýva ‚Parakletos‘, čo doslovne znamená ‚ten, ktorý je privolaný‘ (porov. Jn 14,16.26;15,26;16,7). Grécke slovo ‚Parakletos‘ sa prekladá ako ‚Tešiteľ‘ alebo ‚Zástanca‘. Sám Ježiš je skutočným Tešiteľom a Zástancom (porov. 1 Jn 2,1). Duch Svätý je ďalší (iný) Tešiteľ, teda má podobnú funkciu ako Kristus.“⁶⁹

a) Pôvod Ducha Svätého

Pôvod Ducha Svätého sa charakterizuje dychom života, ktorý prýšťa z intímneho života Otca a Syna. Tento dych sa nazýva láskou. Božia láska sa nám dáva skrze Ducha Svätého, čo znamená, že Duch k nám prichádza ako láska.

Duch Svätý teda pochádza z Otca i zo Syna a je osobou, v ktorej sa v láske spájajú božské osoby Otec a Syn. Otec a Syn navzájom dýchajú láskou, ktorá je zosobnená v Duchu Svätom. Takto sa dovršuje najväčšia túžba lásky: také dokonalé spojenie s milovanou osobou, ktoré vytvára jednu osobu. Možno to povedať tak, že Otec a Syn dávajú zo svojho spojenia v láske vytrysknúť osobu Ducha.

Otázka pôvodu Ducha Svätého je jednou z najcitlivejších vieroučných otázok, ktorá dodnes rozdeľuje východné a západné kresťanstvo. Východ používa tradičné Nicejsko-carhradské vyznanie viery s formulou: Duch Svätý pochádza z Otca. „Západ však používa vyznanie viery s dodatkom filioque: Duch Svätý pochádza z Otca i Syna. ‚Filioque‘ sa do západného vyznania viery dostal v Španielsku koncom 6. storočia, aby sa čelilo rozličným herézam, ktoré popierali úplné Kristovo božstvo (ariánstvo a jeho odnože). Podľa teológa C. Tresmontanta celý problém ohľadom ‚filioque‘ spočíva v tom, ako chápeme termín ‚Syn‘ a termín ‚Otec‘. Ak pod termínom ‚Syn‘ rozumieme večné a nestvorené Božie Slovo (Logos) pred jeho vtelením a nezávisle od jeho vtelenia, ako to chápali grécki cirkevní otcovia, navyše, ak predpokladáme, že Syn takto chápaný je božská osoba odlišná od božskej osoby Otca, potom bude ťažko možné pochopiť, že Duch Svätý vychádza z Otca i Syna. Ak však termín ‚Syn‘ chápeme tak ako Nový zákon, teda ako vtelené Slovo - ako pravého Boha, ktorý sa zjednotil s človekom, a pravého človeka zjednoteného s pravým

⁶⁸ BUČKO, L.: *Misiológia II*, 2000, s. 43-44.

⁶⁹ BUČKO, L.: *Misiológia II*, 2000, s. 44.

Bohom, potom možno pochopiť, že Duch Syna bude tiež Duch Otca, to znamená Boha, ktorý sa zjednotil s človekom.⁷⁰

b) Duch Svätý a ženský princíp

Medzi osobnými vlastnosťami Ducha Svätého a vlastnosťami charakterizujúcimi matku jestvuje podobnosť. Duch Svätý nám prejavuje starostlivosť, pomoc a ochranu, čo malé deti dostávajú od matky. Poslanie Ducha Svätého v láske má tiež materinskú povahu. Láska spôsobuje súlad medzi ním a nami, čo pripomína spoločenstvo medzi dieťaťom a jeho matkou.

V súvislosti s prisudzovaním ženského princípu Duchu Svätému treba podotknúť, že Boh je vo svojej transcendentnosti (nadprirodzenosti) nad každým pohlavným určením. Nemožno teda určiť pohlavie jednotlivých božských osôb. Ako ani Otec, ani Syn, tak ani Duch Svätý nemôže byť charakterizovaný výlučne mužskými či ženskými vlastnosťami. Ako Otec a Syn, aj Duch Svätý má vlastnosti, ktoré môžu pripomínať mužskú či ženskú povahu. V jeho činnosti môžeme vidieť črty podobné ženskosti, rovnako však v ňom nachádzame črty naznačujúce mužskosť. V tomto prípade nemožno vychádzať ani z gramatického rodu podstatného mena. Relatívnosť významu gramatického rodu v tejto veci vyjadril svätý Hieronym: „Duch je v hebrejčine ženského rodu, v gréčtine stredného rodu, v latinčine mužského rodu. Je to preto, aby sme vedeli, že Duch nemá nijaký rod. V Bohu niet nijakého pohlavia.“⁷¹

5.6 Duch Svätý v misijnej činnosti Cirkvi

Božie kráľovstvo, ktoré ohlasoval Ježiš, je kráľovstvom Ducha. Ved' tam, kde sa človek otvára Duchu Svätému, prichádza Božie kráľovstvo. Cirkev pokračuje v misii Ježiša Krista. Silu pre túto misiu dostala na Turíce, keď zostúpil Duch Svätý. Ihneď, ako sa uskutočnil krst Duchom, apoštoli a učeníci sa stali misionármi. Duch Svätý takto sprevádzal misiu Cirkvi od samého jej začiatku až do dnešných dní a bude ju sprevádzať do konca čias.

Druhý vatikánsky koncil učí, že Duch Svätý vedie Cirkev a dáva jej rozmanité hierarchické a charizmatické dary. Cirkev okrášľuje svojimi plodmi, omladzuje ju silou evanjelia, ustavične ju obnovuje a privádza k dokonalej jednote s jej Snúbencom, Ježišom Kristom. Koncil ďalej hovorí, že človek, neprestajne pobádaný Božím Duchom, nikdy nemôže ostať úplne ľahostajný voči náboženstvu. Lebo človek bude vždy túžiť poznať zmysel svojho života a smrti, aj keď iba matne. Je to opäť Duch Svätý, ktorý otvára srdcia nekresťanov, aby prijali Ježišovu radostnú zvesť a uverili tomu, ktorý je cesta, pravda i život a ktorý jediný môže naplniť ich najhlbšie duchovné túžby.

⁷⁰ BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 45-46.

⁷¹ BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 46.

„Boží Duch totiž pracuje, aby všetkých ľudí dobrej vôle priviedol do Božieho kráľovstva. Tu treba hneď zdôrazniť, že misia Ducha Svätého a misia Syna ako vteleného Božieho Slova nie sú dve navzájom oddelené misie. Je len jedna spasiteľná misia pochádzajúca od Boha Otca, ktorej posledným zmyslom je to, aby ľudia mali „účasť na spoločenstve, ktoré jestvuje medzi Otcom a Synom“. Duch veje, kam chce. To však neznamená, že koná oddelene od Krista a jeho Cirkvi. Duch Svätý pracuje v srdciach ľudí, aby ich priviedol k slobodnému prijatiu Božej spasiteľnej milosti, ktorá sa rozlieva skrze Ježiša Krista. V konečnom dôsledku všetci, kresťania aj nekresťania, prichádzajú k spásu skrze Ježiša Krista.“⁷²

a) Čo hovorí Duch?

V srdci novej evanjelizácie a nového morálneho života, ktorý navrhuje a zobúdzá svojím ovocím svätosti a misionárskeho zápalu, je Duch Kristov, princíp a sila svätej Matky Cirkvi. Pápež Pavol VI. nám pripomenul: „Evanjelizácia nikdy nebude možná bez činnosti Ducha Svätého.“ Aj Novation kedysi poukázal – a vyjadril tak autentickú vieru Cirkvi – je to Duch Svätý, ktorý utvrdil srdcia a mysle učeníkov, ktorý zjavil tajomstvá evanjelia, ktorý vrhol na nich svetlo božských vecí. Posilnení týmto darom, nebáli sa ani väzenia, ani reťazí pre Pánovo meno. Napokon dokonca pohrdali mocnosťami a utrpeniami – útrapami tohto sveta, ozbrojení a posilnení ním, obohatení darmi, ktoré ten istý Duch dáva a rozdeľuje ako drahokamy Cirkvi, Neveste Kristovej. V skutočnosti je to on, kto povolal prorokov v Cirkvi, vyučuje učiteľov, vedie jazyky, robí divy a uzdravuje, koná zázraky, umožňuje rozlišovať duchov, určuje vedenie, vzbudzuje rady, rozdáva a harmonizuje každý ďalší charizmatiký dar. Týmto spôsobom dokončuje a zdokonaľuje Pánovu Cirkev všade a vo všetkých veciach.“⁷³

Záver

„Bez Ducha Svätého Boh je veľmi ďaleko,
Kristus zostáva v minulosti,
evanjelium je mŕtvy list,
Cirkev je jednoducho organizáciou,
autorita záležitosťou ovládania,
poslanie záležitosťou propagandy,
liturgia nie viac ako prázdnu spomienkou,
kresťanský život otrockou morálkou.
Ale v Duchu Svätom:

⁷² BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 47-48.

⁷³ MARTIN, R.: *Čo hovorí Duch?* Bratislava : Familiaris, 1998, s. 102-103.

Kozmos je vzkriesený a stoná
v pôrodných bolestiach zrodu kráľovstva,
zmŕtvychvstalý Kristus je tu prítomný,
evanjelium je mocou života,
Cirkev ukazuje život v Trojici,
autorita je oslobodzujúcou službou,
poslanie je Turícami,
liturgia je pamiatkou i očakávaním zároveň,
ľudské konanie je zbožštené.⁷⁴

6. Spôsoby ohlasovania a misie⁷⁵

Úvod

Ježiš Kristus pred svojím nanebovstúpením dáva jasný cieľ poslania Cirkvi: „Chodte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu.“ (*Mk 16,15*). „Cirkev teda, poslušná príkazu Kristovmu a vedená milosťou a láskou Ducha Svätého, uskutočňuje svoje poslanie činnosťou, ktorou sa stáva v plnej miere činne prítomnou medzi všetkými ľuďmi a národmi, aby ich privádzala príkladom života, kázaním, sviatosťami a inými prostriedkami milosti k viere, slobode a pokoju Kristovmu, a tak im otvorila slobodnú a bezpečnú cestu k plnej účasti na tajomstve Kristovom“ (*AG 5*). V tejto snahe evanjelizovať treba si všímať potreby doby, ťažkosti, rôzne iné spôsoby misie našich bratov iných vierovyznaní a učiť sa aj na chybách z minulosti. Každý člen Cirkvi má povinnosť vydávať svedectvo Krista, a tak ohlasovať evanjelium.⁷⁶ Zvlášť osoby zasvätené Bohu má stravovať apoštolská horlivosť. Či môžu hľadiet' na blúdiace duše bez toho, aby nepocítili v sebe horúcu túžbu priviesť ich na správnu cestu?⁷⁷ V tejto práci sa snažím poukázať na rôzne oblasti a spôsoby misijnej práce, a aj to, aké je dôležité stále viac a lepšie vytvárať nové a aktuálne prístupy k ohlasovaniu evanjelia. Netýka sa to iba kňazov a rehoľníkov, ale aj laikov, ktorí sú pozvaní krstom do práce v Pánovej vinici.⁷⁸

⁷⁴ MARTIN, R.: *Čo hovorí Duch?* 1998, s. 100.

⁷⁵ Porov.: ŽMIJOVSKÝ, M.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002

⁷⁶ Porov.: *CIC* § 781.

⁷⁷ Porov.: PIUS XI.: enc. *Ad catholici sacerdotii*. in.: *Pápeži kňazom*. Bratislava : LÚČ, 1996, s. 81.

⁷⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: Posynodálny list *Christifideles laici*. Bratislava : LÚČ, 1990, 28.

6.1 Osobné svedectvo

Každý je povolaný, aby ohlasoval Krista vlastným životom.⁷⁹ Svedectvo životom je základnou formou misie, lebo „evanjeliové svedectvo, ktoré si svet najskôr všimne, je pozornosť voči človeku a láska k chudobným, malým a trpiacim. Bezplatný charakter tohto chovania a týchto činností vedie priamo k otázkam o Bohu a o evanjeliu.“⁸⁰ Aby bolo toto svedectvo pravdivé, je potrebná stála formácia všetkých oblastí ľudského života. Život v pravde viery a jej plnenie v celej bytnosti človeka je jasným znakom skutočného kresťana. Jeho život je naplnením poslania slúžiť všetkým⁸¹ a viesť človeka k uvedomeniu si vlastnej plnej hodnoty, slobody, práva a povinnosti.⁸² „Teda Cirkev privedie svet k evanjeliu predovšetkým svojím správaním sa a životom, t. j. životom vo vernosti Kristovi, v chudobe a zdržanlivosti, v slobodnom postoji voči mocným tohto sveta, jednoducho, svätým životom.“⁸³ Najväčším svedectvom je vyliatie krvi, martýrium, ktoré je semenom nových povolaní v Cirkvi. Nesmieme zabúdať ani na chorých a starých ľudí. Oni, často skryto, podporujú misijné pôsobenie vo svete. Ich viera im dáva zmysel trpieť, a tak sú svedkami trpiaceho Krista.⁸⁴

6.1.1 Kázanie

„Svedectvo života a svedectvo slova spolu úzko súvisia a nemožno ich oddeľovať. Ak sa život odlúči od svedectva slova, slovo ustrnie v prázdne gesto a stratí svoju vierohodnosť.“⁸⁵ Slovom ohlasujeme Krista v práci, v rodine, v rekreácii, pri cestovaní atď. Ten, kto káže, má byť predovšetkým presvedčený tým, čo káže. Jeho život to poukazuje v plnom svetle. Musí byť osobnosťou, mužom pravdy, predstavuje samého Krista, ktorý vedie a usmerňuje iných v ich konaní. Každý má hľadať v sebe charizmy v oblasti služby slova. Má sa vedieť prihovárať svojmu prostrediu, času.⁸⁶ „Hlásanie je oduševnené vierou, ktorá vyvoláva v misionárovi entuziazmus a horlivosť... čo znamená hovoriť otvorene a smelo.“⁸⁷ Vplyv Ducha Svätého je nesmierny. Preto pápež Ján Pavol II. vyzýva, „aby sa pod vplyvom Ducha Tešiteľa uskutočnil v našom svete proces opravdivého vyzrievania ľudstva v individuálnom i spoločenskom živote.“⁸⁸ Všetci „nech sa usilujú pri hlásaní kresťanského učenia používať rozmanité

⁷⁹ Porov.: PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. Zvolen : JAS, 1992, s. 21.

⁸⁰ JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. Bratislava : Pápežské misijné dielo, 1991, s. 71.

⁸¹ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris hominis*., Praha : Zvon, 1996, s. 21.

⁸² Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris hominis*., 1996, s. 14-17

⁸³ PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*., 1992, s. 41.

⁸⁴ Porov.: JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Salvifici doloris*. Trnava : SSV, 1998, s. 25.

⁸⁵ SCHMAUS, M.: *Cirkev*. Bratislava : Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 1993, s. 184.

⁸⁶ Porov.: STANČEK, L.: *Kazateľ ako vodca*. In : *Studia theologica Scepusiensia Nr.2*. Zborník prednášok Katedry pastorálnej teológie, Spišská Kapitula, 1998, s. 119-143.

⁸⁷ JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*., 1991, s. 45.

⁸⁸ JÁN PAVOL II.: *Dominum et vivificantem*. Trnava : SSV, 1994, s. 59.

prostriedky, ktoré sú dnes naporúdzi, a to predovšetkým kázne a vyučovanie katechizmu, ktoré majú vždy prvé miesto, ale aj prednášky v školách, na univerzitách, na konferenciách a zhromaždeniach každého druhu. Nech sa snažia rozširovať toto učenie aj verejnými prejavmi v tlači a pomocou rozličných spoločenských komunikatívnych prostriedkov, ktoré načas rozhodne využijú na zvestovanie Kristovho evanjelia“ (*ChD 13*). „V živote totiž dochádza k nespočetným udalostiam a situáciám, ktoré poskytujú príležitosť k nevtieravému, ale predsa účinnému pripomenutiu toho, čo náš Pán povedal za podobných okolností. Skutočná vnímavosť pre duchovné hodnoty úplne postačí, aby sme vedeli z udalosti vyčítať Božie posolstvo.“⁸⁹ „Každý kazateľ má byť schopný urobiť tieto slová svojimi vlastnými.“⁹⁰

6.1.2 Vyučovanie katechizmu

„Vo všeobecnosti možno povedať, že katechéza je výchova detí, mládeže a dospelých vo viere najmä vyučovaním kresťanskej náuky“ (*KKC 5*). Takto máme „vychovávať katechéty a vyučovať náboženstvo vo forme tzv. katechumenátu, pretože mnoho mladých i dospelých ľudí, ktorých sa dotkla milosť Božia, postupne objavuje Krista a cíti potrebu úplne sa mu zasvätiť.“⁹¹ Vyučovanie má byť všade, vo všetkých sférach života, a tak samotné ľudstvo premeniť a obnoviť zvnútra.⁹² To sa deje nenásilne a prirodzene. „Ved' každý vie, že Cirkev nie je odlúčená od sveta, ale žije v ňom.“⁹³ Kresťan má poznať náuku Cirkvi, aby ju vedel žiť a brániť proti zlu.

6.2 Hromadné oznamovacie prostriedky

Slúžia na to, aby sme priniesli radostnú zvesť miliónom ľudí. Tieto prostriedky sa dnes stali „modernou a pôsobivou kazateľnicou, pretože Cirkev ich prostredníctvom môže hovoriť zástupom.“⁹⁴ Ako ich využiť? Sú dôležité, lebo verejné a včasné podávanie udalostí a faktov podrobnejšie a neprestajne oboznamuje s nimi jednotlivcov... Ľudská spoločnosť má teda právo na vhodné informovanie jednotlivcov ako aj pospolitosti, s patričným zreteľom na ich situáciu. No správne uplatňovanie tohto práva vyžaduje, aby podávaná správa bola vždy, čo do obsahu pravdivá a bez narušenia spravodlivosti a lásky úplná. Okrem toho má byť podaná slušným a primeraným spôsobom, a teda má

⁸⁹ PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1992, s. 43.

⁹⁰ BENEDIKT XV.: *Humani generis redemptiones*. 15. 6. 1917, In: *Pápeži kňazom*. Bratislava : LÚČ, 1996, s. 47.

⁹¹ PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1992, s. 44.

⁹² Porov.: JÁN PAVOL II.: apoštolská konštitúcia *Ex corde ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998, s. 48.

⁹³ PAVOL VI.: *Ecclesiam suam*. Rím : SÚCM, 1968, s. 25.

⁹⁴ PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1992, s. 45.

svedomito zachovávať mravné zákony a zákonité práva človeka a jeho dôstojnosť tak pri čerpaní, ako aj pri uverejňovaní správ.

6.3 Osobný kontakt

Je pochopiteľné, že najlepšie sa komunikuje v dialógu. Preto mnohí odchádzajú zo svojich krajín do celého sveta, aby tam ohlasovali Krista. Nie každý je povoláný na takúto cestu. Ale aj tak, náš každodenný kontakt s ľuďmi je príležitosťou započat' s nimi rozhovor o pravých hodnotách života. Sami však musia vidieť na nás samých, či žijeme to, čo vravíme. Božie slovo má preniknúť všade, lebo všetci tvoríme jednu veľkú ľudskú rodinu.⁹⁵ Prežívame obdobie, že masmédiá dovoľujú ľahkú a rýchlu cestu k ľuďom, no je tu nebezpečenstvo, že sa stráca snaha o osobný kontakt. Misionári majú byť ochotní zanechať pohodlie domoviny a ísť do celého sveta ku každému. Utvrdzujú ľudí v ich úsilí, pozdvihujú ich opätovne po páde a sú im vždy pripravení vhodne pomôcť.⁹⁶

6.3.1 Vysluhovanie sviatostí

Evanjelizácia zasahuje život prirodzený a aj nadprirodzený. „Živým výrazom nadprirodzeného života je sedem sviatostí ako aj milosť a svätosť, ktorá z nich obdivuhodne vyžaruje.“⁹⁷ Základnou úlohou misionára je ohlasovať a krstiť. Krst je obrátením k novému životu. Spája nás s Kristom a pomazáva nás v Duchu Svätom. Ním sa činnosť kresťana nekončí. Vyplýva z neho povinnosť rozvíjať svoj duchovný život a prijímať aj ostatné sviatosti podľa životného stavu.⁹⁸ S vysluhovaním sviatostí súvisí aj vytváranie miestnych cirkví. Dôležitou úlohou je aj postupne vychovať domorodý klérus. Je to zdĺhavé, no potrebné pre lepšie misijné pôsobenie v krajine. Slávenie Eucharistie je stredobodom života Cirkvi. „V nej sa človek, majúci účasť na Kristovej obete, sprítomnenej liturgickým slávením, zároveň učí nájsť v plnej miere sám seba v nezištnej samožertve, v spojení s Bohom a s ostatnými ľuďmi, svojimi bratmi a sestrami.“⁹⁹ Pri sviatosti zmierenia kňaz najlepšie môže vychovávať svedomie človeka usmernením, poučením a povzbudením. To súvisí aj s tým, aby sa kňazi už počas prípravy snažili zamilovať spovednú prax a so zodpovednosťou ju aj vysluhovali.¹⁰⁰ Teda, „poslaním hlásateľa evanjelia je tak vychovávať vo viere, aby táto výchova viedla každého kresťana ku sviatostnému životu, aby neprijímal sviatosti len pasívne, ale ako skutočné účinné znaky svojej viery.“¹⁰¹ „Sviatosti sú aktualizáciou Cirkvi.“¹⁰²

⁹⁵ Porov.: TOMKO, J.: *Misijná spolupráca*. Rím : Kongregácia pre evanjelizáciu národov, 1998, s. 2.

⁹⁶ Porov.: PAVOL VI.: *Evangelií nuntiandi*. 1992, s. 46.

⁹⁷ PAVOL VI.: *Evangelií nuntiandi*. 1992, s. 47.

⁹⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. Bratislava : Pápežské misijné dielo, 1991, s. 47.

⁹⁹ JÁN PAVOL II.: *Dominum et vivificantem*. Trnava : SSV, 1994, s. 62.

¹⁰⁰ Porov.: MACIEL, M.: *Urobím vás rybármi ľudí*. Bratislava : LÚČ, 1994, s. 152-156.

¹⁰¹ PAVOL VI.: *Evangelií nuntiandi*. 1992, s. 47.

6.4 Ľudová zbožnosť

„Náboženské cítenie kresťanského ľudu si vždy našlo prejav v rozmanitých formách zbožnosti, ktoré obklopujú sviatostný život Cirkvi“ (KKC 1674). Tu je dôležité zachovať tú nábožnosť, ktorá rozvíja spoločenstvo a Cirkev, a odstrániť to, čo by ju mohlo poškodiť a rozdeliť.¹⁰³ Ľudová zbožnosť spája božské a ľudské, vytvára základné bratstvo, je evanjeliovým cítením, ktoré chápe, kedy sa v Cirkvi slúži evanjelium a kedy sa ono vyprázdňuje a zadúša inými záujmami (porov. KKC 1676).

6.5 Hnutia

Všetky sú zamerané na evanjelizáciu. Vyznačujú sa charizmou odpovedať na aktuálne otázky doby. No môžu sa stať uzavreté do seba a do svojej minulosti.¹⁰⁴ Je dôležité tieto hnutia usmerňovať, aby sa nestali uzavretými aj pre Cirkev. Majú čerpať pokrm zo Slova Božieho, začleniť sa do pôsobenia miestnej cirkvi, a tak napomôcť k ožiovaniu evanjelia v spoločenstve.¹⁰⁵

6.6 Pomoc v núdzi

Ide tu o nezištnú pomoc misionárov každému bez rozdielu, kto je v nedostatku. Tak sa vytvárajú podmienky pre sebarealizáciu človeka a človek, uspokojený potrebami, kladie si otázky o Bohu a o sebe. Vo svete je veľa nedostatkov a nemôžeme byť voči nim pasívni.¹⁰⁶ Táto pomoc spôsobuje, že po uvážení o pravej pravde, ľudia sa stávajú kresťanmi. Katolícka Cirkev obraňuje práva a dôstojnosť človeka a jeho sociálne potreby.¹⁰⁷

6.7 Ekumenický dialóg

Je veľmi potrebný, lebo evanjelium sa hlása celému svetu a Kristus chce, aby sme boli jedno stádo. Vieme, že nedostatok jednoty medzi kresťanmi si protirečí pravde, ktorú kresťania ohlasujú a v dôsledku toho ju i poškodzujú. Pri evanjelizácii by sme nemali byť rozdelení spormi a hnevami, ale mali by sme nájsť spoločný jednotný jazyk. Inak naša evanjelizácia vyznieva ako súperenie,

¹⁰² NEUNER, J., ROSS, H.: *Viera Cirkvi v úradných dokumentoch jej Magistéria*. Trnava : Dobrá kniha, 1995, s. 281.

¹⁰³ Porov.: PAVOL VI.: *Evangeli nuntiandi*. 1992, s. 48.

¹⁰⁴ Porov.: TOMEK, P.: *Hnutia ako charizmatická realizácia apoštolátu*. In: *Studia theologica Scepusiensia* Nr.2. Zborník prednášok Katedry pastorálnej teológie, Spišská Kapitula 1998, s. 204.

¹⁰⁵ Porov.: PAVOL VI.: *Evangeli nuntiandi*., 1992, s. 58.

¹⁰⁶ Porov.: PAVOL VI.: *Populorum progressio*. 26. 3. 1967, bez vydavateľa, miesta a roka. Knížnica Spišská Kapitula, signatúra EC 87/94, 21.

¹⁰⁷ Porov.: OCKENFELS, W.: *Ordo socialis, Malá katolícka sociálna náuka*. Bratislava : LÚČ, 1995, s. 7.

kto získa viac veriacich.¹⁰⁸ „Náš dialóg musíme začať dnes, máme ho začínať každodenne, a to v prvom rade my, a nie tí, ktorým je adresovaný.“¹⁰⁹

6.8 Inkulturácia

V minulosti dochádzalo často k násilnému nanúteniu kultúry misionárov spolu s vierou. Domorodé obyvateľstvo odmietlo túto kultúru a aj vieru, lebo ju nevedeli oddeliť od kultúry. Cirkev nie je nejakou kultúrou.¹¹⁰ Ohlasovateľ prichádza do kraja, kde je iná kultúra stravy, myslenia, bývania, prejavov, emocionality, atď. To v ňom spôsobuje stres, ba kultúrny šok. Treba teda ho vychovávať, ako to prekonať.¹¹¹ Inkulturácia „znamená vnútorné pretvorenie autentických kultúrnych hodnôt zapojením ich do kresťanstva v rôznych kultúrach.“¹¹² Cirkev sa ňou stáva zrozumiteľnejšou bez toho, aby stratila niečo zo svojho bohatstva. Je to cesta pomalá a má byť zlúčiteľná s evanjeliom a so spoločenstvom všeobecnej Cirkvi.¹¹³

6.8.1 Výchova nových misionárov

Zapaľovať srdcia ľuďom misionárskym zápalom je tiež jedna z foriem práce misionára. V seminároch, vo farnostiach, všade majú kňazi povinnosť konať v misionárskom duchu. Ich pastoračná prax má obsahovať aj tento rozmer a to v katechéze, kázniach alebo v duchovnom vedení jednotlivcov. Má zároveň obetovať svoje modlitby a ťažkosti na misijné úmysly, vytvárať misijné spolky a vedieť vyzdvihnúť vzory svätých misionárov.

Záver

Cirkev je učiteľkou ľudstva. Vyznačuje sa láskou a to je hlavná forma misijnej práce. Láska je jediným kritériom, podľa ktorého je potrebné niečo konať alebo nekonať, zmeniť alebo zachovať. Je princípom, ktorý riadi celé konanie a je cieľom, na ktorý sa musí zamerať. Čo sa koná z lásky alebo je ňou inšpirované, nikdy nie je primálne a je vždy dobré. Týmto Cirkev plní svoje poslanie hlásať evanjelium, pretože prispieva svojím základným prínosom k riešeniu naliehavej otázky rozvoja práve hlásaním pravdy o Kristovi, o sebe samej a o človekovi tým, že ju aplikuje na konkrétnu situáciu. Kristom je Cirkev

¹⁰⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*. 1995, s. 98.

¹⁰⁹ PAVOL VI.: *Ecclesiam suam*. Rím : SÚCM, 1968, s. 47.

¹¹⁰ Porov.: PIUS XII.: *Fidei donum*. Warszawa : Biuro misyjne, 1987, s. 8.

¹¹¹ Porov.: REIFLER, H. U.: *Misia – kresťanská misia na prelome tisícročí*. Levice : Ježiš pre každého, 1998, s. 137-153.

¹¹² JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1991, s. 52.

¹¹³ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. Bratislava : Pápežské misijné dielo, 1991, s. 54.

poslaná do sveta milovať, slúžiť, kázať, učiť, liečiť a oslobodzovať. Je to naše otvorenie sa tajomstvu Božej lásky voči všetkým ľuďom a nádej, ktorú my sami vzťahujeme na tento svet. Príkladom sú nám prvotné kresťanské komunity, apoštoli a mučeníci prvotnej Cirkvi, ako aj v prvotných misijných komunitách. „Chodte! Hľa, posielam vás ako baránkov medzi vlkov” (Lk 10,3). Táto výzva stále zaznieva v dušiach ľudí a oni ochotne idú. Neboja sa, lebo „s nami je Pán zástupov, našim útočiskom je Boh Jakubov” (Ž 46,8). Nemôžeme odpočívať!

O misiách treba hovoriť, pretože stále ešte sú a budú ľudia, ktorí nepoznajú Ježiša Krista, a aj teraz po dvoch tisícročiach od jeho príchodu na svet musíme sa zasadiť so všetkými silami za službu tomuto poslaniu. Preto, nemôžeme odpočívať!

7. Misijný dialóg

Úvod¹¹⁴

Dialóg je základným prvkom ľudskej komunikácie. Uplatňuje sa v rodine, v práci, medzi partnermi, v spoločnosti.

Touto prácou by som chcel objasniť, akú úlohu dialóg zohráva a ako sa uplatňuje v tak dôležitej aktivite Cirkvi, akou je misijná činnosť. Kresťania v tejto činnosti musia zaradiť dialóg k prostriedkom, ktoré jej významne napomáhajú. Misie bez dialógu by neboli misiami.

7.1 Pojem dialógu

Na dialógu sa zúčastňujú dve alebo viac zložiek – subjektov, pričom sa musí subjektivita každého z nich plne rešpektovať. Dialóg si vyžaduje otvorenosť a pozornosť voči druhej strane, takže z neho plynie vzájomné obohatenie, lepšie poznanie skutočnosti a priblíženie sa k pravde. Pravda však nie je ani súčtom polovičných pravd, ani výsledkom dohody kompromisom. Dialóg má byť prejavom nádeje a lásky, čo pomáha nájsť pravdu, ktorej pôvodcom je Boh. Ľudská osoba potrebuje dialóg, rešpektovanie a povzbudenie, aby mohla rásť. Ľudské spolunažívanie potrebuje stretávanie a spoluprácu.

Dialóg sa má viesť v atmosfére priateľstva a úcty. Predpokladá intelektuálnu zrelosť. Musí v ňom byť snaha porozumieť druhému a vedieť sa

¹¹⁴ Porov.: RIMBALA, J.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

prispôbiť okolnostiam. Schopnosť hovoriť má predchádzať umenie počúvať. Treba rešpektovať ľudskú dôstojnosť a slobodu druhého, hľadať jeho dobro a mať úctu k jeho presvedčeniu. V záujme porozumenia hľadať najprv to, čo spája, nie to, čo rozdeľuje.¹¹⁵

7.2 Medzináboženský dialóg

Výraz „medzináboženský dialóg“ možno chápať troma spôsobmi:

1. a/ na čisto ľudskej rovine: dialóg ako vzájomná komunikácia na dosiahnutie spoločného cieľa,
b/ na hlbšej rovine: dialóg ako medziosobná komunikácia;
2. dialóg ako postoj úcty a priateľstva, ktorý preniká všetky činnosti Cirkvi;
3. dialóg ako súhrn medzináboženských vzťahov s osobami iných vierovyznaní s cieľom vzájomného poznávania a obohatenia sa.¹¹⁶

Druhý vatikánsky koncil na rozdiel od predchádzajúcej teórie (mimo Cirkvi niet spásy) jasne hovorí, že aj mimo kresťanstva existujú cesty spásy.¹¹⁷

Medzináboženský dialóg je prostriedkom na vzájomné poznávanie a obohacovanie. Nenahrádza hlásanie evanjelia, ale je jeho prípravou. Má byť vedený v presvedčení, že Kristus je tou pravou cestou k Bohu a Cirkev je tou najistejšou cestou spásy. Duch Svätý pôsobí v srdci každého človeka, pokiaľ je zamerané na pravdu, dobro, na Boha. Duch stojí na začiatku viery každého človeka.¹¹⁸

Dialóg nemá byť konfrontáciou náboženstiev, ale skôr stretnutím veriacich rozličných náboženstiev. Predstaviteľmi dialógu sú osoby, skupiny a spoločenstvá, ktoré sa navzájom otvárajú a spolu komunikujú, a nie náboženské systémy, ktoré možno nanajvýš študovať a porovnávať. Možno povedať, že príslušníci iných náboženstiev budú spasení vo svojich náboženstvách s príspevom všetkého, čo je v týchto náboženstvách dobré, sledujúc hlas svojho svedomia.

Encyklika Pavla VI. *Ecclesiam suam* (porov. 34-68) môže byť pokladaná za magnu chartu dialógu. Konštitúcie *Gaudium et spes* a *Lumen gentium*, ako aj deklarácia *Nostra aetate* potvrdili metódu dialógu v teológii i v cirkevnej praxi. Sekretariát pre nekresťanov, ktorý založil Pavol VI. na Turíce roku 1964 a v roku 1988 sa transformoval na Pápežskú radu pre medzináboženský dialóg,

¹¹⁵ Porov.: TOMEK, P.: *Misijný rozmer pokoncilovej Cirkvi*. Sklené Teplice : Teologický inštitút Badín, 1997, s. 54.

¹¹⁶ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. Bratislava : SSV, 2000, s. 75.

¹¹⁷ Porov.: LG 16; GS 22.

¹¹⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. Trnava : SSV, 1997, b. 28.

je ústredným orgánom Cirkvi pre animáciu a koordináciu iniciatív na poli dialógu.

7.3 Kresťanstvo a pluralita náboženstiev

V hľadaní vzťahu medzi kresťanstvom a ostatnými náboženstvami existujú tri prístupy:

a/ pluralistický (teocentrický) prístup – podľa neho sú všetky náboženstvá rovnocennými cestami k spásu;

b/ inkluzivistický (kristocentrický) prístup – hovorí, že spása sa dosahuje jedine skrze Ježiša Krista. Cirkev je sviatosťou, čiže znamením spásy vo svete, čo znamená, že sprostredkúva spásnu milosť, a teda je najistejšou cestou k spásu. Tento prístup uznáva, že aj v iných náboženstvách je možné nájsť poznanie a skúsenosť Boha, ale plnosť tohto poznania a tejto skúsenosti sa nachádza jedine v kresťanstve. Popri zdôrazňovaní rozhodujúcej a podstatnej úlohy Krista na dosiahnutie spásy priznáva istú spásnu hodnotu aj iným náboženstvám.

c/ exkluzivistický (ekleziocentrický) prístup – podľa neho sa spása dosahuje jedine v Cirkvi. Znamená to asi toľko, že mimo Cirkvi niet spásy. Poukazuje sa na skutočnosť, že pravé poznanie a skúsenosť Boha možno dosiahnuť len v kresťanskej viere.¹¹⁹

Ján Pavol II. sa v encyklike *Redemptoris missio* prikláňa k inkluzivistickému prístupu. Úloha Krista v diele spásy je pre všetkých ľudí podstatná a jedinečná (*Sk 4,12*). Encyklika hovorí o spásonosnom pôsobení Ducha Svätého aj mimo Cirkvi, v mimokresťanských kultúrach či náboženských tradíciách.¹²⁰

Kresťanstvo chápe ostatné náboženstvá ako prípravu na evanjelium a Kristovo poslanstvo spásy. Z tejto skutočnosti nesmie vyplývať pre kresťanov nijaký pocit nadradenosti alebo akejsi sebestačnosti vo vzťahu k iným náboženstvám. V dialógu by mali kresťania vychádzať z postoja pokory a úcty voči ostatným náboženským tradíciám. Veď kresťanská viera je veľkým Božím darom a v dialógu s ostatnými náboženstvami sa môže očistiť a prehĺbiť.¹²¹

Dialóg medzi Východom a Západom.

Možno povedať, že všetky veľké a živé svetové náboženstvá majú ázijský pôvod. Možno ich rozdeliť na dve skupiny:

a/ východoázijské náboženstvá (hinduizmus, budhizmus a taoizmus),

¹¹⁹ Porov.: TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 297-299.

¹²⁰ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, b. 4-10.

¹²¹ Porov.: KAROTEMPREL, S.: *Following Christ in Mission*. Kenya : Paulines Publications Africa, 1995, s. 249-250.

b/ západoázijské náboženstvá (židovstvo, kresťanstvo a islam).

Východoázijské náboženstvá sú predovšetkým náboženstvami so zameraním na vnútro človeka, na vnútorný život. V týchto náboženstvách nedochádza ku konfrontácii medzi ľudským a božským prvkom. To božské ako neosobný či nadosobný princíp je podľa nich najhlbšou podstatou celého vesmíru. Je v ňom mystérium všeobjímajúceho súcitu. Ľudská personalita tu nie je tak sebavedome vyostrená ako v židovstve, kresťanstve alebo islame. Dejiny a angažovanosť za lepší a spravodlivejší svet sa tak relativizujú.

Západoázijské náboženstvá sú monoteistické. Chápu Boha ako osobu, ktorá človeka oslovuje, rozpráva sa s ním a vyzýva ho. Vo svojej podstate sú to prorocké náboženstvá. Boh sa v nich uctieva a slávi ako Boh ľudských dejín, ktorý učinil ľudí na svoj obraz, a títo ľudia sú zodpovední za dejiny sveta, takže z toho budú skladať účet. Dejiny sú miestom komunikácie medzi Bohom a človekom. Tieto náboženstvá sú zamerané na osobné, dejinné a etické konanie, na príchod Božieho kráľovstva.

V strete medzi Východom a Západom môžu nastať tri situácie: ľudia sa buď dajú na cestu úteku do vlastného vnútra („východná cesta“), alebo sa pustia do angažovania sa vo veciach verejných a sociálnych („západná cesta“), alebo sa vydajú prorockou cestou, na ktorej sú výchovná mystika a západné proroctvo vnútorne prepojené.¹²²

7.4 Dialóg so svetom

Kresťania v dialógu so svetom sa musia usilovať tento svet pochopiť, pričom musia skúmať príznaky doby. Dnešný svet je charakterizovaný svojimi mnohými paradoxmi. Človek objavuje a vyjasňuje zákony spoločenského života, ale nevie si s nimi dať rady. Ľudstvo oplýva ohromným bohatstvom a hospodárskym potenciálom, a predsa väčšina ľudí trpí hladom a núdzou. Hovorí sa o veku počítačovej gramotnosti, a pritom veľké množstvo ľudí nevie písať ani čítať. Nikdy ľudia nemali taký vyhraný zmysel pre slobodu ako dnes, keď vznikajú nové druhy spoločenského a psychického otroctva. Ľudia začínajú mať väčší sklon k beznádeji a nihilizmu.

Nevyrovnanosť, ktorou trpí dnešný svet, súvisí s hlbšou nevyrovnanosťou, ktorá tkvie v srdci človeka. Na jednej strane človek zisťuje, že je mnohými spôsobmi obmedzený, na druhej strane cíti, že je vo svojich túžbach neobmedzený a že je povoláný k vyššiemu životu. Diabol túto ľudskú nevyrovnanosť využíva a uplatňuje čoraz rafinovanejšie spôsoby, ako človeka zviest' a oklamať. Slabý a hriešny človek nezriedka robí to, čo nechce, a čo by robiť chcel, nerobí. Preto sám v sebe trpí rozdvojenosťou, ktorá je pôvodom i mnohých spoločenských rozbrojov. Azda i práve preto vzniká čoraz väčší počet tých, čo si kladú a s novou naliehavosťou pociťujú najzákladnejšie otázky,

¹²² Porov.: SCHILLEBEECKX, E.: *Ponořit sa do sebe nebo sa obrátit k světu?* In : ŠTAMPACH, O. I.: *Nástin ekumenické teologie* : Antológia. Praha : Vyšehrad, 1995, s. 408-416.

ako: Čo je človek? Aký má život vôbec zmysel? Prečo je bolesť, zlo, bieda, utrpenie, ktoré napriek všetkému pokroku stále trvajú? Čo nastane po tomto pozemskom živote?¹²³ V dialógu s týmto svetom Cirkev ponúka istotu, že Boh prijíma tento svet taký, aký je skrze svojho Syna (*Jn 3,14-17*). Toto je základná pravda kresťanstva. Boh nie je vo svojej transcendentnosti od sveta vzdialený, nie je nad históriou, ale je v nej.

Svet má pred Bohom veľkú hodnotu, a hoci je poznačený hriechom, Božia milosť ho povoláva ku skutočnej a nefalšovanej „svetskosti“. Cirkev je viditeľným znamením tejto milosti vo svete. Lebo Cirkev existuje kvôli svetu. Je v službe univerzálnej Božej vôle spasiť tento svet.

Poslaním Cirkvi je ukazovať tajomstvo Boha, ktorý je posledným cieľom človeka. Cirkev tak odкрýva človeku zmysel jeho vlastnej existencie, najhlbšiu pravdu o človeku. Len Boh dáva odpoveď na najvnútornejšie túžby ľudského srdca.

Je síce pravda, že na tejto zemi nemáme trvalú vlasť, avšak preto nemôžeme zanedbávať svoje povinnosti voči tomuto svetu. Nestavajme preto proti sebe činnosť v spoločnosti či v zamestnaní a náboženský život. Koncil upozorňuje, že keby kresťan zanedbal svoje pozemské povinnosti, zanedbal by tým svoje povinnosti voči blíznym, a tak i voči Bohu. Kresťania sa majú skôr radovať z toho, že môžu vykonávať všetky pozemské činnosti a utvárať medzi nimi a náboženskými hodnotami živú symbiózu, čím oslavujú Boha.¹²⁴

Cirkev je tu však aj preto, aby upozorňovala svet na falošné a zlé skutočnosti, aby odhaľovala a pomenúvala hriech pravým menom. Kresťania sa nemusia báť nijakého pokroku, ani v oblasti vedeckej, technickej, umeleckej či spoločenskej. Musia však vždy poukazovať na jeho správne využívanie v záujme života, a nie proti nemu.

Záver

„Partner v dialógu musí byť verný vlastným tradíciám a náboženským presvedčeniam a byť pripravený pochopiť druhého bez predstierania či uzatvárania sa, ale v duchu pravdy, pokory a lojality, vediac, že dialóg môže obohatiť každého. Pritom nesmie existovať ani zrieknutie sa prejavu, ani falošná mierumilovnosť. Je potrebné vzájomné svedectvo pre spoločný pokrok na ceste náboženského hľadania a skúsenosti. To slúži zároveň na premáhanie predsudkov, nedorozumení a neznášanlivosti. Dialóg smeruje k vnútornému

¹²³ Porov.: GS 2, 4, 6, 10.

¹²⁴ Porov.: GS 43.

očisteniu a obráteniu, ktoré môže byť duchovne plodné, ak sa nechá naozaj viesť Duchom.¹²⁵

8. Inkulturácia a misie

Úvod¹²⁶

V Ríme na Námestí sv. Petra je obelisk. Na ňom dá sa pochopiť, čo je inkulturácia. Obelisk bol kedysi pohanský symbol, dnes je na jeho vrchole kríž ako najvýrečnejší symbol kresťanstva. Znamená to, že čo nie je kresťanské, ešte nemusíme odsudzovať, ale treba to premeniť. Symbolickou rečou povedané, urobiť z toho „podstavec“ na Kristov kríž. Príklad je z oblasti architektúry a podľa starého príslovia „omnia exempla clauducant“ má právo pokuľhávať. Inkulturácia sa týka predovšetkým ľudských srdc, ako urobiť radostné poslanstvo čo najzrozumiteľnejším. Toto bolo implicitne vyjadrené v Kristovom rozposlaní apoštolov do celého sveta.

8.1 Etymologický pohľad

Čo znamená slovo kultúra. Pochádza z latinského colere = obrábať, pestovať, pôvodne ponímané predovšetkým v spojitosti s agrokultúrou. Neskôr slovo kultúra začalo označovať každú ľudskú činnosť, ktorou cieľavedome pretváral prírodu (natúra ako opak kultúry) za účelom plnšieho rozvoja seba samého. Kultúra je prvok špecificky ľudský a zaiste by bolo chybou, keby táto okolnosť stála ako prekážka v ceste ohlasovaniu blahozvesti.

Predpona „in“ naznačuje, že ide o určité prepojenie, vzťah alebo preniknutie kultúry Kristovým poslanstvom spásy. Týmto sa aj kultúra ako ľudský výtvor upevňuje a pozdvihuje na vyššiu úroveň. V dokumentoch Magistéria nachádzame ešte plnšie vyjadrenie: „Cirkev nadprirodzenými bohatstvami akoby zvnútra zúrodňuje, upevňuje, zdokonaľuje a v Kristovi obrodzuje pekné vlastnosti a vlohy každého národa a každej doby“ (GS 58). Inkulturácia teda znamená skrze kresťanstvo ozdravenie kultúrnych hodnôt a prijatie kresťanstva v rôznych kultúrach.

Obsah tohto slova profesor Mikuláš Lobkowitz charakterizuje takto: „Je to stretnutie kresťanského Posolstva s kultúrou tak, že premieňa obe strany rôznym spôsobom.“¹²⁷ Ukážku nájdeme v encyklike Slavorum apostoli. „So

¹²⁵ JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, b. 56.

¹²⁶ Porov.: HRBČEK, Š.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

¹²⁷ LOBKOWICZ, M.: *Křesťanství, kultura, inkulturace*. Křesťanská akademie, Praha 1990. s.35.

zreteľom na významný kultúrny čin oboch svätcov, na vynájdenie písma pre Slovanov, na ich preklad Biblie a iných posvätných textov do slovanského jazyka a pri tejto príležitosti na zavedenie nových pojmov, slovanskej reči doposiaľ neznámych – so zreteľom na tieto skutočnosti encyklika hovorí na jednej strane o vtelení Biblie do kultúry slovanských národov, na druhej strane o uvedení slovanskej kultúry do života univerzálnej Cirkvi, obohatenej tak o nový rys.¹²⁸

8.2 Proces inkulturácie

„Posolstvo evanjelia nemôže byť zmenené. Môže sa však podávať jazykom i spôsobmi, ktorým ľudia rozumejú.“¹²⁹ Nemôžeme a nechceme meniť obsah ohlasovania, čo však môžeme meniť a čo je často potrebné, to je práve spôsob. „Inkultúracia sa musí rozvíjať postupne. Musí sa stať vyjadrením života spoločenstva, musí dozrievať vo vnútri samotnej komunity“ (RM 54). Je veľmi potrebné hlboké a pritom príťažlivé prežívanie nášho povolania. Ide o to, aby sme „boli vo svete a neboli zo sveta“, aby sme išli v ústrety tretiemu tisícročiu spolu ako komunita, ako Cirkev a pritom nestratili svoju pravú tvár. Naše pôsobenie dnes a v budúcnosti nesmie podceňovať osvedčené metódy, na druhej strane sa musí klásť dôraz na osobné svedectvo hlásateľa. Potrebujeme na to väčšiu rozhladenosť, pružnosť a odvahu. Celý proces má smerovať k podstatnej jednote Cirkvi na základe mnohosti, ktorá nie je prekážkou, ale obohatením. Ide o totálne prekvasenie danej kultúry Duchom Svätým, o vytvorenie „novej kultúry“, „civilizácie lásky“, o ktorej často hovorí pápež Ján Pavol II.

V samotnom procese inkulturácie môžeme zjednodušene vymedziť tri etapy:

Prvá má za cieľ dosiahnuť prítomnosť kresťanského života v danej kultúre. Na misionárovi spočíva úloha poznávať a osvojovať si hodnoty danej kultúry, aby bol schopný preložiť posolstvo evanjelia tak, aby bolo zrozumiteľné tým, ktorým je určené.

Druhá, tzv. etapa transformácie, začína vtedy, keď je miestna cirkev schopná pochopiť jednotlivé prvky miestnej kultúry a keď je schopná vyjadrovať kresťanské posolstvo na rôznych úrovniach tejto kultúry.

Tretia etapa je charakterizovaná vytvorením nového miestneho spoločenstva s kultúrou svojho ľudu. Zároveň je však vzhľadom na katolicitu Cirkvi otvorené pre celé ľudstvo.¹³⁰

¹²⁸ Porov.: LOBKOWICZ, M.: *Křesťanství, kultura, inkulturace*. Křesťanská akademie, 1990. s.36.

¹²⁹ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Pápež odpovedá – poslanie Krista Vykupiteľa*. Pápežské misijné diela, Bratislava, s. 38.

¹³⁰ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. Spišská kapitula, 2002, s. 50.

8.3 Hranice inkulturácie

„Mierou kultúry je prirodzenosť človeka. Človek nemá byť zajatcom niektorej z kultúr, ale má upevňovať svoju osobnú dôstojnosť životom zodpovedajúcim hlbokkej pravde jeho bytia“ (VS 53). Prvotným a základným rozmerom kultúry je teda zdravá mravnosť a zakorenenosť v človečenstve. Keďže však realizáciu kultúry ovplyvňuje dynamika ľudí a dejín, kultúry sa zúčastňujú aj na hriechu a tu vyvstáva potreba správneho rozlišovania.

Pri inkulturácii existujú dve nebezpečenstvá, do ktorých možno upadnúť. Sú to synkretizmus a relativizmus. Pri synkretizme ide o zmiešanie rôznych náboženských a svetonázorných náuk na základe domnienky, že všetky náboženstvá sú rovnaké a zameniteľné. V praxi to znamená, že sa prepájajú kresťanské prvky s nekresťanskými, a to tak, že to ohrozuje čistotu viery. Takýmito pokusmi sa evanjelium rozrieduje a oslabuje sa jeho účinnosť.

Druhým nebezpečenstvom (hranicou) je relativizmus, chápaný ako indiferentný vzťah k tradičným a trvalým hodnotám. Relativizmus je úzko spojený s celosvetovým procesom industrializácie a modernizácie, ktoré so sebou prinášajú zmenu kultúry a čoraz viac sa rozmáhajúcu sekularizáciu. K tomu je potrebné uvedomiť si aj isté praktické následky sekularizácie a s ňou spojeného relativizmu hodnôt. Najviditeľnejším je „odcirkvenie“: mnoho ľudí zanecháva väzbu na organizované náboženstvo, hlavne v západnom svete, nakoniec sa rozchádzajú s každou cirkvou. To nemusí znamenať, žeby nemali žiaden zmysel pre duchovné hodnoty, alebo vysoké morálne ideály, ale tieto hodnoty sú na úrovni humanitného postoja. Náboženstvo môže byť tolerované, dokonca rešpektované, ale bez osobného vzťahu.

8.4 Inkulturácia a Sväté písmo

„Tak ako sa Slovo podstatne Božie stalo ľuďom podobným vo všetkom okrem hriechu, tak sa Božie slová vyjadrené ľudskými jazykmi stali podobnými ľudskému jazyku vo všetkom okrem omylu.“¹³¹

Tieto slová encykliky *Divino afflante Spiritu* sú veľmi dôležité, ak chceme uvažovať o inkulturácii ako o vsadení Božieho slova do rozličných kultúr. Zakorenenie biblického posolstva v kultúrach vyžaduje poznanie, že ich rozdielnosť nie je totálna, existujú isté spoločné znaky, pretože „každá autentická kultúra je aj nositeľkou univerzálnych hodnôt, ktoré majú svoje zdôvodnenie v Bohu.“¹³² Preto aj Božie slovo, ktoré prevyšuje kultúry, v ktorých je vyjadrené, má schopnosť prenikať do ďalších kultúr a zasiahnúť tak všetkých ľudí v ich vlastnom kultúrnom kontexte. Dôležitým krokom pravej inkulturácie

¹³¹ PIUS XII.: *Divino afflante Spiritu*. Teologické texty, 1995, s. 75.

¹³² PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. Katolícke biblické dielo na Slovensku, Spišská kapitula 1995, s. 124.

biblického odkazu je jeho interpretácia. Ona uvádza Posolstvo do hlbšieho vzťahu k tej-ktorej kultúre. Robí ho prístupným spôsobu myslenia a vyjadrovania ľudí danej kultúry. Týmto krokom ich formuje vo všetkých rozmeroch: modlitba, práca, sociálny život, zvyky, právo, veda i umenie. Takto dochádza k vzájomnému obohacovaniu.

Záver

Každá snaha o inkulturáciu svedčí určitým spôsobom o Božej činnosti, ktorou ide v ústrety človekovi a o Božej láske ku všetkým, ktorí ho nepoznajú, nemilujú, ba aj odmietajú. Miluje ľudí tam, kde sú a nezávisle od toho, v akom kultúrnom prostredí žijú. Inkulturácia vyžaduje pravú vnútornú obnovu, skutočnú „metanoiu“, silou evanjelia pretvárajúcu kultúry. Tu skromne podotýkam, že tak veľké dielo sa môže uskutočniť len pôsobením Božej milosti. Práca chce poukázať na to, že aj my môžeme určitým spôsobom spolupracovať s Božou milosťou a nájsť svoje miesto v jeho pláne spásy pre celý svet.

9. Náboženstvá a misie

Úvod¹³³

Podľa encykliky *Redemptoris missio* je Cirkev svojou povahou misionárska. Túto svoju povahu nezaprie ani vo vzťahu k iným svetovým náboženstvám.

9.1 Učenie Cirkvi o iných náboženstvách

Druhý vatikánsky koncil iným náboženstvám venuje dovedy nepoznanú pozornosť.

9.1.1 *Nostra aetate*

Deklarácia je z mnohých hľadísk pozoruhodná. Zdôrazňuje, že Cirkev pozorne uvažuje o tom, aký je jej vzťah k nekresťanským náboženstvám. Všíma si hlavne to, ako ľudia doslova čakajú od rôznych náboženstiev odpoveď na

¹³³ Porov.: POLLÁK, V.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

skryté záhady ľudského bytia, ktoré znepokojujú ľudské srdcia. Hľadajú odpoveď o tajomstve vlastnej existencie, o zmysle a celi svojho života, o dobre a jeho protiklade, teda o zle (*porov. NA 1*).

Ešte pozoruhodnejší je výrok, že Katolícka cirkev neodmieta nič, čo je v týchto náboženstvách pravdivé a sväté. Dokonca s úprimnou vážnosťou sa pozerá na ich spôsoby života a náuky. V deklarácii teda nezaznievajú nijaké polemické alebo konfrontačné tóny. Usiluje sa skôr prijať z iných náboženstiev všetko, čo je tam akceptovateľné. Dôležitý tu nie je náukový postoj, ale postoj pastoračný: maximálne sa priblížiť a pochopiť tých ľudí, čo patria do oblastí iných náboženstiev.

Na tejto ceste priblíženia sa však Cirkev hlása a je povinná neustále hlásať Krista, ktorý je cesta, pravda a život, v ňom ľudia nachádzajú plnosť náboženského života (*porov. NA 2*). Podľa deklarácie je Cirkev ohlasovateľkou Krista a z toho jasne vyplýva jej misijný charakter aj vo vzťahu k ostatným náboženstvám. Ak sa v úvode píše, že ľudia hľadajú odpoveď na mnohé životné otázky, tak sa tu konštatuje, že práve Kristus, ktorého Cirkev hlása, je jediným, ktorý môže dať na tieto otázky plnohodnotnú odpoveď. Akým spôsobom však ohlasovať Krista, aký vzťah zaujať voči iným náboženstvám? Aj na túto otázku nám dáva deklarácia odpoveď: „Preto Cirkev povzbudzuje svojich synov a dcéry, aby s múdrosťou a láskou vydávali svedectvo o viere a kresťanskom živote, nadväzujúc dialóg a spoluprácu s vyznávačmi iných náboženstiev, a uznávali, chránili i zveľaďovali duchovné, mravné a spoločensko-kultúrne hodnoty, ktoré u nich nachádzajú“ (*NA 2*). Toto tvrdenie je dôležité nielen z hľadiska ekumenizmu, ktorý musíme nutne brať do úvahy – ak hovoríme o postoji k iným náboženstvám, ale hlavne kvôli istej perspektíve, ktorú v sebe skrýva a ponúka. Dá sa v ňom objaviť dôležitosť fenoménu svedectva. Cirkev povzbudzuje všetkých, aby vydávali svedectvo o svojej viere. Jeden z možných pohľadov na misie a svetové náboženstvá je práve pohľad cez svedectvo každodenného života. Cirkev sa tak stáva misionárskou vo vzťahu k iným náboženstvám hlavne cez opravdivé denné svedectvo viery svojich členov a prostredníctvom dialógu. Dialóg je dvojsmerná komunikácia. Obsahuje potrebu hovoriť a počúvať, dávať a dostávať, a to s cieľom vzájomného vzrastu a obohatenia. Nie je nejakou zradou misijného poslania Cirkvi ani novou metódou obracania na kresťanstvo. Je prostriedkom na spoznanie Krista, ktorého Cirkev dialógom hlása.

9.1.2 Ad gentes

Dekrét načrtáva zásady misijnej činnosti Cirkvi vo všeobecnosti. (*porov. AG 1*). Jeho základnou líniou je zdôraznenie svätosti a misijného nadšenia

každého pokrsteného a veriaceho kresťana.¹³⁴ Dôraz kladie na spoluprácu všetkých údob Cirkvi: „Cirkev nie je naozaj ustanovená, nežije svoju plnosť a nie je dokonalým znamením Krista medzi ľuďmi, ak niet živej spolupráce medzi všetkými členmi Cirkvi“ (AG 21). Koncil pozýva všetkých k svedectvu pravého kresťanského života, aby sa Kristovo poslanie dostalo k ľuďom, s ktorými sa stretávajú a žijú. Práve toto svedectvo je prvým stupienkom na diele evanjelizácie. Aby bola spolupráca účinná a prispela k evanjelizujúcej misii Cirkvi, je potrebné svedectvo života, katolíckej svätosti, a to nie iba každého jednotlivca, ale všetkých členov Cirkvi spoločne v živom spoločenstve viery (porov. AG 36). Všeobecný princíp korešponduje s princípom deklarácie *Nostra aetate*. Zdôrazňuje svedectvo jednotlivého kresťana s dôrazom na celé spoločenstvo či celú Cirkev. Cirkev sa tak stáva misionárskou vo vzťahu k iným náboženstvám hlavne cez opravdivé denné svedectvo viery svojich členov, ktorí žijú v intenciách spoločenstva celej Cirkvi.

Cirkev, podobne ako kedysi v apoštolských časoch, ani dnes, keď sa nachádza mnohokrát v diaspóre medzi inými náboženstvami, sa nezaobíde bez misijného nadšenia laikov a ich svedectva.

9.2 Pokoncilové dokumenty a aktivity

Po koncile sa Cirkev snaží upierať svoju pozornosť na iné náboženstvá. Je si vedomá svojho poslania pri hlásaní Pravdy.

Na Turíce 1964 založil pápež Pavol VI. osobitný úrad Rímskej kúrie, ktorého úlohou je rozvíjať vzťahy s príslušníkmi iných náboženstiev. Na začiatku dostal pomenovanie Sekretariát pre nekresťanov, v roku 1988 sa premenoval na Pápežskú radu pre medzináboženský dialóg, ktorý sa stal ústredným úradom Katolíckej cirkvi na podporu medzináboženského dialógu v súlade s duchom Druhého vatikánskeho koncilu a osobitne s vyššie spomínanou deklaráciou *Nostra aetate*.¹³⁵

Výsledkom činnosti spomínanej rady sú mnohé dokumenty a aktivity. Za všetky spomeniem dokument *Postoj Katolíckej cirkvi k príslušníkom iných náboženských tradícií: Úvahy o dialógu a misii* (1984) a *Dialóg a hlásanie* (1991). Dokument *Dialóg a hlásanie* s podtitulom *Úvahy a usmernenie v medzináboženskom dialógu a pri hlásaní evanjelia Ježiša Krista* bol vydaný pri príležitosti 25. výročia vyhlásenia deklarácie *Nostra aetate*. Nachádza sa v ňom definícia medzináboženského dialógu, ktorý sa chápe v kontexte náboženskej plurality ako poslušnosť k pravde.

¹³⁴ Porov.: KAPUSŇÁK, F.: *Druhý vatikánsky koncil a dekrét Ad gentes*. In : *Týždeň koncilu na Slovensku*. Trnava : SSV Duchovný pastier č. 9, 2002, s. 530.

¹³⁵ Porov.: HUČKO, L.: *Deklarácia Nostra aetate o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám*. In : *Týždeň koncilu na Slovensku*. Trnava : SSV, Duchovný pastier č. 9 2002, s. 549.

Prejavom rešpektu a úcty k tradíciám nekresťanských náboženstiev sa stali okrem iného už tradičné každoročné posolstvá, ktoré v posledných rokoch posielala prefekt Pápežskej rady pre medzináboženský dialóg budhistom na sviatok Vesakh, keď sa pripomína Budhovo narodenie, alebo moslimom pri príležitosti skončenia Ramadanu.

Pápežská rada pre medzináboženský dialóg založila nadáciu Nostra aetate, ktorej cieľom je podpora dialógu a to predovšetkým udeľovaním grantov pre členov iných náboženstiev, ktorí chcú študovať kresťanstvo. Vidíme teda, že Magistérium vedomé si svojho misijného poslania využíva a zdôrazňuje hlavne medzináboženský dialóg, povzbudzuje k nemu teológov, ako aj všetkých ostatných veriacich, pričom však nikdy nezabúda podotknúť aj ich osobné svedectvo života.

9.2.1 Dominus Iesus

Z pokoncilových dokumentov si osobitnú pozornosť zaslúži vyhlásenie Dominus Iesus – O jedinečnosti a všeobecnom spásanosnom poslaní Ježiša Krista a Cirkvi, preto mu venujem zvláštnu pozornosť.

Dokument vychádza zo skutočnosti Ježišovho misijného poslania (*porov. Mt 28,18-20; Lk 24,46-48; Jn 17,18-21; Sk 1,8*), keď prikázal učeníkom, aby hlásali evanjelium celému svetu a aby krstili všetky národy (*porov. DI 1*). Upozorňuje na všetky doterajšie dokumenty a oceňuje mimoriadnu pozornosť, ktorú venoval Učiteľský úrad motivovaniu a podporovaniu evanjelizačného poslania Cirkvi, najmä vo vzťahu k náboženským tradíciám sveta. Zdôrazňuje osobné svedectvo a medzináboženský dialóg (*porov. DI 2*). Nakoľko sa misionárske ohlasovanie Cirkvi pod vplyvom relativistických teórií dostáva do nebezpečenstva, pretože sa usilujú zdôvodniť náboženský pluralizmus, vyhlásenie chce znovu predložiť náuku katolíckej viery k tejto problematike. Dokument zdôraznil hlavne plnosť a konečnú platnosť zjavenia Ježiša Krista. Vyzdvihol encykliku Redemptoris missio, ktorá pripomína Cirkvi úlohu ohlasovať evanjelium ako plnosť pravdy (*porov. DI 5*). Pri medzináboženskom dialógu je potrebné pamätať na túto skutočnosť. Pod zorným uhlom tejto skutočnosti poslanie ad gentes si aj dnes udržiava svoju plnú silu a nevyhnutnosť. Je Božou vôľou, aby všetci dosiahli spásu poznaním pravdy. Dá sa povedať, že spása je v pravde. Cirkvi bola pravda zverená, preto musí vychádzať v ústrety túžbe všetkých ľudí a prinášať im pravdu. A preto, že verí vo všeobecnú spásnu vôľu Boha, musí byť a je v svojej podstate misionárskou. Prináša a ohlasuje Krista svedectvom a dialógom. Dokument správne podotýka, že rovnosť, ktorá je predpokladom dialógu, sa vzťahuje na rovnakú osobnú dôstojnosť partnerov, nie na náukový obsah, a tým menej nie na Ježiša Krista, Božieho Syna, ktorý sa stal človekom, na rozdiel od

iných zakladateľov náboženstiev. Cirkev sa usiluje ohlasovať všetkým ľuďom pravdu, definitívne zjavenú Pánom, a hlásať, že je potrebné obrátiť sa k Ježišovi Kristovi a primknúť sa k Cirkvi prostredníctvom krstu a ďalších sviatostí na dosiahnutie plného spoločenstva s Bohom (*porov. DI 22*).

V koncilových aj pokoncilových dokumentoch sú zdôraznené a prehĺbené základné pohľady na vzťah Cirkvi a iných náboženstiev vo všeobecnosti s dôrazom na osobné svedectvo, dialóg a to všetko v perspektíve pravdy, ktorá bola Cirkvi zverená. Medzináboženský dialóg sa považuje za predĺženie dialógu spásy, ktorý nadviazal Boh s ľudstvom a ktorý dosiahol svoj vrchol príchodom jeho Syna a zoslaním Ducha Svätého pre život a poslanie Cirkvi. Dialogický vzťah medzi Bohom a ľudstvom pomáha pochopiť, aký vzťah má Cirkev nadviazať so svetom a s ostatnými náboženstvami. Medzináboženský dialóg neodlučiteľne patrí k misijnej činnosti Cirkvi. Cirkev si túto skutočnosť uvedomuje, a preto dialóg s ostatnými náboženstvami zahŕňa do svojej misijnej činnosti. V tomto dialógu sa uskutočňuje pozoruhodná činnosť Ducha, ktorý pôsobí aj mimo viditeľných hraníc Cirkvi.¹³⁶

9.3 Cirkev a svetové náboženstvá

Poukážme, v čom je možné s nimi tvoriť dialóg a na čo nadviazať pri plnení misijného poslania Cirkvi. Preto nepôjde o predstavenie jednotlivých náboženstiev, ale skôr o krátku charakteristiku z pohľadu či perspektívy misijného poslania. Zameriame sa na hinduizmus, budhizmus a islam.

9.3.1 Hinduizmus

Hinduizmus je mimoriadne rozsiahla náboženská spleť, zdanlivo nesúvislá a ťažko definovateľná. Nemá historického zakladateľa, je plodom postupnej evolúcie náboženského hľadania určitého ľudu.¹³⁷

Má bohatú zbierku písomností, ktoré sú napísané v sanskrite – posvätnom jazyku hinduistov. Hinduistická tradícia a písomnosti uznávajú veľký počet bohov a bohýň, prevteľovanie duší, cyklický kolobeh sveta a mnohé iné skutočnosti, ktoré sú vzdialené od pravdy, ktorú hlása Cirkev.

Deklarácia *Nostra aetate* v súvislosti s hinduizmom zdôrazňuje, že prívrženci hinduizmu skúmajú Božie tajomstvo. Vyjadrujú ho však prostredníctvom mýtov a filozofických úsilí. Takýmto spôsobom hinduisti hľadajú oslobodenie od úzkosti našej existencie, hlavne asketickým spôsobom

¹³⁶ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. Trnava : Trnavská univerzita, 2001, s. 88.

¹³⁷ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 199.

života, hlbokým rozjímaním. Tak sa utiekajú k Bohu s láskou a dôverou (*porov. NAE 2*).

Kto chce vstúpiť do dialógu s hinduistami, nemal by klásť dôraz na ich prehnane pripisovanie dôležitosti duchovnej skúsenosti, vnútornému životu a očareniu zo života. Naopak, mal by poukázať na Pravdu – a to ani nie tak slovom, ako skôr príkladným spôsobom života podľa viery a z viery.

9.3.2 Budhizmus

Zakladateľom budhizmu je Siddharta Gautama (*563-463 pred Kristom*). Medzi hlavnú náuku budhizmu patrí učenie o dosiahnutí nirvány, učenie o závislom pôvode a nebytí.

K dospeniu k skutočnému dialógu s budhistami je nevyhnutne kresťanská skúsenosť Boha. Takto môžu nájsť niektoré styčné body, alebo aspoň podobnosť /nie totožnosť/ týchto dvoch náboženských skúseností.

Deklarácia *Nostra aetate* v súvislosti s budhizmom píše o tom, ako v rozmanitých formách uznáva nedostatočnosť sveta pri naplnení ľudských potrieb, a preto učí ceste, ako dosiahnuť vlastným úsilím alebo prostredníctvom pomoci zhora stav dokonalého oslobodenia a spokojnosti. Hneď za tým podotýka, že Cirkev neodsudzuje nič z toho, čo je aj v tomto náboženstve pravdivé.

Budhisti hľadajú oslobodenie, a je namieste zdôrazniť, že je to práve evanjelium, ktoré ho ponúka. Pretože je oslobodzujúcim posolstvom Krista, ktorý trpel, zomrel a bol vzkriesený z mŕtvych, aby vstúpil do Otcovej slávy. Posol evanjelia musí dosvedčovať túto kresťanskú skutočnosť predovšetkým vlastným životom. Budhistické učenie a ich spôsob života sa tak stáva pre kresťanov výzvou, aby sa stali svedkami skutočnej novosti v Kristovi. Zároveň je pozvaním stretnúť sa s inými s otvorenosťou voči všetkému, čo je nové a prekvapujúce.¹³⁸

9.3.3 Islam

Islam charakterizujú etnické, historické, kultúrne a náboženské faktory. Islam predkladá spoločensko-politický projekt, ako aj nábožensko-duchovný projekt. Náboženský projekt obsahuje jednoduché krédo a prirodzený morálny kódex, text Koránu. Islam je prísne monoteistický.

Vo vzťahu ku kresťanstvu je potrebné podotknúť, že Islam sa už od počiatku staval ku kresťanom polemicky. Vyčítal im hlavne pozdvihnutie – istú absolutizáciu proroka Ježiša do rovnosti a identity s Bohom. Tým kresťanstvo podľa moslimov poprelo pravý monoteizmus. V dôsledku toho aj kresťania začali zmýšľať o moslimoch ako o heréze a poblúdeniu. Druhý vatikánsky koncil sa pokúsil pozitívne oceniť náboženskú skúsenosť moslimov a všetkým

¹³⁸ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*, 2000, s. 213-214.

ponúknuť spoločnú platformu ľudských hodnôt.¹³⁹ V dogmatickej konštitúcii *Lumen gentium* sa zdôrazňuje, že spasiteľný plán sa týka aj tých, ktorí uznávajú Stvoriteľa. Pričom konštitúcia výslovne menuje moslimov, ktorí vyznávajú svoju vieru v jediného a milosrdného Boha, ktorý bude súdiť celý svet v posledný deň (*porov. LG 16*). Pozitívny náhľad na moslimov je obsiahnutý aj v deklarácii *Nostra aetate*. V nej sa výslovne hovorí o úcte, s ktorou sa Cirkev pozerá na moslimov, ktorí sa klaňajú jedinému, živému a jestvujúcemu, milosrdnému a všemohúcemu Bohu, Stvoriteľovi neba a zeme, ktorý prehovoril k ľuďom. Deklarácia oceňuje aj to, ako si moslimovia uctievali Ježiša ako proroka, hoci ho nepovažujú za Boha. Uctievali si aj jeho panenskú matku Máriu, a dokonca ju aj nábožne vzývajú (*porov. NA 3*).

Dialóg medzi kresťanmi a moslimami tak umožňuje autentické duchovné súperenie a často privádza k odhaleniu bohatstva evanjelia. Tak sa Cirkev, v snahe byť misionárskou, sama misijne obnovuje.

Pri najviac rozšírených svetových náboženstvách sa potvrdila dôležitosť základných zásad, na ktoré upozorňujú dokumenty Magistéria. Vzťah kresťanstva a židovstva je natoľko špecifický, že si vyžaduje samostatnú časť.

Záver

Poukázali sme na misijnú formu, akou Cirkev pristupuje k nekresťanským náboženstvám. Na problematiku sa dá pozerat' z rôznych hľadísk. Z dokumentov Magistéria ohľadom tejto problematiky sa zdôrazňuje hlavne osobné svedectvo každého jednotlivého kresťana, ktoré je však zasadené do kontextu celého spoločenstva Cirkvi, ďalej medzináboženský dialóg, ktorého podstatou je však pravda, ktorá je zverená Cirkvi.

Misie voči nekresťanom majú charakter svedectva. Jedná sa teda o misie svedectva. Je to jedna z najúčinnějších ciest, ako ukázať všetkým, že život s Kristom je plnohodnotný, zmysluplný, požehnaný a jedinečný.

¹³⁹ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 221.

10. Misijná činnosť Cirkvi

Úvod¹⁴⁰

„Svätosť nespočíva v tom, že sa hovorí o krásnych veciach. Boh nepotrebuje naše skvelé skutky, ani naše krásne myšlienky. Keby chcel vznešené myšlienky, či nemá anjelov, ktorých poznanie nesmierne vyniká nad poznanie najväčších veľduchov na svete? Ježiš neprišiel hľadať na zem duchaplnosť, ani nadšenie. Len preto nás nazýval poľným kvetom, aby nám ukázal, ako veľmi miluje jednoduchosť.“¹⁴¹

Takto zmýšľala o poslaní svojho života sv. Terézia z Lisieux. Mnohých stále upútava krása a jednoduchosť jej života. V jej duši vzplanula nová láska – láska apoštolská. Iný nový svet sa otváral jej srdcu. Vrúcne túžila privádzať nesmrteľné duše do neba, modliť sa za hriešnikov.

Hovorievala: „Mojím povolaním je láska. Chcela by som Ježiša milovať tak, ako ho ešte nik nemiloval. Najmenší úkon lásky osoží Cirkvi viac ako ostatné skutky dovedna.“¹⁴² Celý jej život bol samou obetou, ale pritom nežnej a silnej lásky k Ježišovi a túžbe po ňom. 14. decembra 1927 túto skromnú a poníženú karmelitánku spolu so sv. Františkom Xaverským vyhlásili za hlavných patrónov všetkých misionárov, všetkých misií po celej zemi, hoci priamo v misiách nebola a nepracovala.

Cirkev bez misií by sa nemohla nazývať katolíckou. Cirkev je vandrujúci Boží ľud, ako to vyplýva z listu Židom. Je pútnická, pokračujúca v Kristovej misii. Prítom misia je výlučne a v prvom rade prácou trojjediného Boha, Stvoriteľa, Vykupiteľa a Posvätimeľa. Misia má svoj počiatok v srdce Boha. Boh je prameňom zoslania lásky. To je hĺbka misie. Nový zákon je misijný dokument, čo nebolo vždy doceňované. História a teológia prvotného kresťanstva je predovšetkým misijnou históriou.

10.1 Misie ako požiadavka Katolíckej cirkvi

„Boh poslal Cirkev k národom, aby bola všeobecnou sviatosťou spásy. A tak vedená najhlbšími požiadavkami svojej katolíckosti usiluje sa ohlasovať evanjelium všetkým ľuďom“ (porov. KKC, bod 849).

„Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28,19–20).

¹⁴⁰ Porov.: JURČAGA, P.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

¹⁴¹ MEČIAR, K.: *Životy víťazov*. 1997, s. 11.

¹⁴² MEČIAR, K.: *Životy víťazov*. 1997, s. 11.

Pojem misia pochádza z latinského slova *mittere*, čo znamená *poslať*. V odvodenom význame môže znamenať fyzické i morálne poslanie osoby, ďalej predmet poslania, miesto poslania a charakter poslania. Slovo misia vyjadruje aktivitu Cirkvi predovšetkým prostredníctvom hierarchickej služby Cirkvi, ako to potvrdzuje tradícia rôznych storočí.

Misiou je Cirkev poslaná do sveta milovať, slúžiť, kázať, učiť, liečiť a oslobodzovať. Cirkev pôsobí v celom svete, kde sú rôzne sociálne, hospodárske, duchovné a politické okolnosti, v ktorých rozvíja svoju misiu. Od 2. vatikánskeho koncilu narastá uvedomovanie si podstaty ohnivka medzi evanjelizujúcou misiou Cirkvi a oslobodením, povýšením a vývojom.

Teológ kardinál Henri de Lubac zdôrazňuje, že Ježiš Kristus musí byť ohlasovaný a byť trvale transparentný prostredníctvom kresťanov. Podobne známy protestantský teológ Eberhard Jungel upozornil, že Cirkev musí vyjsť sama zo seba, pokiaľ chce zostať Cirkvou Ježiša Krista. Cirkev má povinnosť a právo uskutočňovať misie vzhľadom k univerzálnej platnosti vykúpenia Ježišom Kristom. Cirkev má poslanie od svojho Zakladateľa slobodne hlásať evanjelium a šíriť konkrétne skutky lásky medzi všetkými národmi a vo všetkých dejinných situáciách, aby týmto hlásaním pozvala ľudí k viere.¹⁴³

Tak ako Boh miloval nás nezištnou láskou, tak aj veriaci sa majú s láskou starať o človeka a milovať ho z takých pohnútok, z akých Boh vyhľadával človeka. Tak ako Kristus prechádzal cez mestá a dediny, uzdravoval každú nemoc a každú chorobu na znamenie príchodu Božieho kráľovstva, tak aj Cirkev prostredníctvom svojich synov sa stretáva s ľuďmi každého stavu, hlavne však s chudobnými a trpiacimi, s radosťou a najväčšou ochotou im zvestuje radostnú zvesť a nádej, pre ktorú sa oplatí žiť.¹⁴⁴

10.2 Svedkovia viery v misiách a novodobé martýrium

Celými dejinami Cirkvi prebieha nepretržitá reťaz mučeníkov. Pohľad na minulé storočie, ktoré sa zdalo storočím svetla, prispievalo k tomu vo veľkej miere. Málokto si uvedomuje, koľko moderných mučeníkov obetovalo svoj život za Krista v posledných rokoch misií. Od roku 1980 až podnes možno narátať približne 250 zavraždených misionárov a misionárok, a sú obavy, že skutočné číslo je ešte vyššie. Svet a ani my sami si neuvedomujeme, že slávne, hoci krvavé misijné dejiny pokračujú a že dnes zomierajú priemerne 2 misionári alebo misionárky každý mesiac. Svedectvo týchto mučeníkov privádza k zamysleniu a chce osloviť naše kresťanské spoločenstvo, aby sme dokázali vo viere pochopiť význam a hodnotu misií pre Cirkev.¹⁴⁵

¹⁴³ Porov.: DOLISTA, J.: *Misijní úsilí církve*. Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladateľstvo, 2001, s. 7.

¹⁴⁴ Porov.: PLANNER, F.: *Misijní činnost církve*. Rím : Křesťanská akademie, 1976, s. 47.

¹⁴⁵ Porov.: TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. Bratislava : LÚČ, 2000, s. 393.

10.3 Rozpoznať rôzne formy svedectiev

1. Svedectvo historické: muži a ženy dosvedčujú Kristovu autoritu ďalším generáciám. Viera a nový spôsob života sú odovzdávané ďalším generáciám. Apoštolská postupnosť garantuje autenticitu viery. Toto svedectvo prechádza celými cirkevnými dejinami.

2. Eschatologický aspekt svedectva: ohlasovanie Božieho kráľovstva Ježišom z Nazareta, parúzia, posledný a univerzálny súd, to sú pojmy, ktoré doprevádzajú hlásanie evanjelia. Kontext tohto pohľadu je kontext nádeje, útechy a radosti.

3. V Skutkoch apoštolov 16,30 sa žalárnik pýta: „Páni, čo mám robiť, aby som bol spasený?“ Odpoveď znie: „Uver v Pána Ježiša Krista a dosiahneš spásu ty aj tvoj dom.“ Je to výzva k nasledovaniu.

Spomenuté formy svedectva poukazujú na život z viery, nádeje a lásky, ktoré majú sprevádzať kresťanský spôsob života. Cirkev sa rodí v srdciach ľudí.¹⁴⁶

10.4 Misijná Cirkev a sociálno-kultúrne faktory

„Cirkev stojí pred výzvou novej inkulturácie evanjelia do celého sveta,“ poznamenáva kardinál Tomko.¹⁴⁷ Misijná evanjelizácia prechádza širokým spektrom kultúr. Misionári prichádzajú z vlastného kultúrneho prostredia a stretávajú sa s novým kultúrnym systémom, ktorý je pre nich často celý nový a ktorému musí inteligentne a vhodne navrhnuť kresťanské hodnoty. Pretože náboženstvo je integrované do určitej kultúry, vytvára tak vlastné symboly a vlastný náboženský jazyk. Jednotlivé kultúrne etniká majú vlastnú náboženskú formu vyjadrovania. Aj Ježiš Kristus sa vyjadroval spôsobom vlastným jeho kultúre. Cirkev sa behom svojich dejín dostala tiež do rozmanitých kultúr a uznala, že je nutné, aby bola doprevádzaná s tou kultúrou, kde žije. Cirkev však nemôže prijať také zvyky alebo obyčaje národov, ktoré odporujú duchu evanjelia, preto rôzne kultúry očisťuje, obnovuje, pozdvihuje. Radostná zvesť, zvesť Cirkvi, nezasiahne človeka, pokiaľ nebude podporená ľuďmi danej kultúry.¹⁴⁸ Pretože kresťanská zvesť je univerzálna, je Cirkev otvorená všetkým kultúram (*porov. GS, čl. 58*).

Pri stretávaní s domorodou kultúrou sa prejavujú určité problémy, o ktorých je potrebné sa zmieniť.

Rešpektovanie už existujúcich náboženských hodnôt je správne, pretože úcta k týmto hodnotám vyviera z ich pochopenia. Ľudia sú všade prirodzene

¹⁴⁶ Porov.: DOLISTA, J.: *Misijní úsilí Církve*. s. 47.

¹⁴⁷ Porov.: SVĀTOSKRÍŽNY, J.: *Slovenský misionári vo svete*. Prešov : Vyd. Michala Vaška, 2002, s. 4.

¹⁴⁸ Porov.: DOLISTA, J.: *Misijní úsilí cirkve*. s. 75-80.

nábožensky založení. Transformácia náboženskej kultúry nie je deštrukciou dlhoročných a pretvárajúcich náboženských tradícií.

Pri odovzdávaní kresťanskej zvesti novým národom je potrebné sa vyhnúť tomu, čo sa i v samotnej rímskej Cirkvi javí ako záležitosť minulosti. To znamená, že kresťanská inkulturácia musí vziať do úvahy aktuálne modely Cirkvi a vyhnúť sa pri odovzdávaní náuky všetkému, čo je v teológii a jej rozprávaní značne prekonané.

Kresťania pochádzajúci z vlastného domorodého prostredia sa nesmú izolovať, mali by si chrániť hodnoty ich pôvodu. Pre mnohých konvertitov znamená obrátenie, zrieknutie sa mnohých osobných, sociálnych vzťahov, zväzkov, priateľstiev, vzájomnej pomoci, pretože boli odmietnutí nekresťanmi ako odplata za obrátenie. Misionári musia pamätať na to, že nadšenie nekonvertitov pre kresťanstvo môže mať z týchto i mnohých ďalších dôvodov veľmi krátke trvanie.

Nekonvertiti často musia riešiť problémy psychologického charakteru, pretože sa mnohým svojim vrstovníkom javia ako tí, čo odvrhli vlastnú kultúru. Noví kresťania si uvedomujú, že sa nezriekajú vlastnej kultúry, vlastného etnika a jazyka, ale zriekajú sa hlavne hriechu.

V misijných územiach sa často musí riešiť i konkrétna problematika oblečenia, spevu, bývania, správania sa medzi mužom a ženou.

V mnohých národoch je kresťanstvo v súčasnosti vítané. Jeden misionár poznamenal: „Starí bohovia sklamali, mlčia a nepomáhajú. Preto moji ľudia v Afrike vítajú kresťanstvo.“ Kresťanstvo je v mnohých krajinách vítané ako moderné náboženstvo dávajúce nielen eschatologickú nádej, ale aj nádej na zmenu dočasného nespravodlivého poriadku.¹⁴⁹

10.5 Charakter dnešnej misijnej činnosti

Cirkev je dnes povolaná vydávať jasné a pevné svedectvo evanjeliu a znovu objaviť svoj misionársky charakter. V misiách teda spočíva dôvod jej existencie a vitality. Dnešnú situáciu vo svete možno z určitého hľadiska prirovnať situácii na rozbúrenom mori: bohatý svet so stále väčším počtom chudobných, nové vojny náboženského, národnostného a etnického pôvodu vo svete „bez hraníc“, rozširovanie siekt, neistota národnej i medzinárodnej situácie. V takom zmätku s toľkými paradoxmi misijný duch a zvlášť misie sú zmietané pochybnosťami, nedostatkom nadšenia a následne ľahostajnosťou a nezaujmom. Môžeme sa ocitnúť v takej situácii, v akej boli emauzskí učenici. Môžeme cítiť únavu a skleslosť, slabosť viery a nedostatok nádeje.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Porov.: DOLISTA, J.: *Misijní úsilí cirkve*. s. 85- 87.

¹⁵⁰ Porov.: TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. s. 139- 354.

Misijné poslanie Cirkvi musí mať na zreteli nielen počet obyvateľov na tejto zemi, ale musí tieto počty analyzovať a vyvodit' určité uzávery a dôsledky. Ročne pribudne asi 15 až 20 miliónov kresťanov. Štatistiku z inej strany naznačí konštatovanie: Keby svet bol zmenšený do dediny, ktorá má 1000 obyvateľov, vyzeralo by to nasledovne:

600 ľudí by pochádzalo z Ázie, 138 z Európy, 118 z Afriky, 85 z Latinskej Ameriky, 53 zo Severnej Ameriky, 5 z Austrálie a Oceánie. Viac než 800 ľudí pochádza z tzv. tretieho sveta. 800 obyvateľov by malo žltú, hnedú alebo čiernu pleť, iba 200 bielu. Viac než 700 ľudí sa nikdy dosýta nenajedlo, nemá primerané bývanie a zamestnanie. Polovica príjmov z práce ľudí tejto dediny zostáva v rukách 160 ľudí, z nich 155 má bielu pleť. Druhá polovica ziskov (príjmov) patrí 840 osobám. V tejto dedine žije 300 kresťanov, z nich je 180 katolíkov. Kresťania patria k svetu bohatých, ale katolíci z väčšej časti patria k chudobným vrstvám obyvateľstva.

Každý týždeň zomrie 250 tisíc detí, každý rok zomrie 12 miliónov detí vo veku do 5 rokov; hladujúcich ľudí vo svete je 1 miliarda; podvyživených je 500 miliónov; nedostatkom pitnej vody trpí 1 miliarda 300 miliónov ľudí; 900 miliónov ľudí sú analfabeti; 42 miliónov ľudí patrí medzi utečencov z vlastnej domoviny; 820 miliónov ľudí je bez práce. 3 miliardy 700 miliónov ľudí neprijíma Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa.¹⁵¹

Je zrejme, že Božia láska k ľuďom vedie kresťanov k intenzívnej činnosti v prospech misií (*porov. KKC, bod 851*).

10.6 Mária a misie

Ak má byť Cirkev v treťom tisícročí misionárska, obráťme sa na Máriu. Máriu, Matku vteleného Slova. Nové cesty misií sú tie, ktoré nám ukazuje Mária, ktorá prijala všetky Božie výzvy, keď do svojho lona prijala Ježiša. Mária, ktorá sa prihovára v Káne, nás učí, že hojnosť Božieho srdca nikdy nevyschne. S ňou môžeme ísť ďaleko za hranice, ako išla ona do Egypta, s vierou a láskou môžeme ísť ďaleko, až na kríž. Ak zotrváme s ňou, môžeme prijať Ducha misií a objaviť trochu apoštolskej horlivosti.¹⁵² Mária bola prvá, ktorá prijala ohlasovanie Krista a taktiež prvá, ktorá ho odovzdala ďalším. Postava Márie, ohlasovanej v NZ, umožňuje vyzdvihnúť celú pravdu o Ježišovi Kristovi ako človekovi, ako Božom Synovi a ako Spasiteľovi. Čokoľvek sa povie o Márii, treba chápať vždy vo vzťahu ku Kristovi.

Mária je stále vzorom viery pre Cirkev. Vykonala svoju púť viery so Synom až na Kalváriu. Toto spojenie Matky so Synom na diele spasenia sa

¹⁵¹ Porov.: DOLISTA, J.: *Misijní úsilí cirkve*. 2001, s. 99.

¹⁵² Porov.: TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 354-356.

prejavuje od času pozemského počatia Krista až do jeho smrti (LG 57). Mária predišla a sprevádza Cirkev na tejto púti viery. Ona zaujala postoj úplnej odovzdanosti Božiemu slovu a bezpodmienečnej poslušnosti voči plánu spásy v Ježišovi Kristovi skrze Ducha Svätého.

Máriine duchovné materstvo pokračuje v Cirkvi a skrze ňu. Misijný rozmer Cirkvi má mariánsky charakter.¹⁵³ Keď Cirkev rodí nových veriacich ohlasovaním Slova a sviatosťou krstu, napodobňuje Máriu, ktorá mocou Ducha Svätého počala a porodila Ježiša Krista (LG 69).

Mária je vzorom viery, nádeje a lásky každého misionára. Jej hrdinská viera predvádza apoštolské svedectvo Cirkvi a ostáva v srdci Cirkvi. Mária je prvou učeníčkou Krista, je prvou evanjelizátorkou a vedie všetkých evanjelizátorov. Je prítomná vždy, keď sa ohlasuje spása v Ježišovi Kristovi. Dejiny Cirkvi ukazujú, že Mária inšpirovala mnohých mužov a ženy, ako aj inštitúty, aby sa stali misionármi jej Syna. Takto všetky pokolenia veriacich ju naozaj blahoslavia, lebo uverila v prvé ohlasovanie blahozvesti spásy v Ježišovi Kristovi. Bez prehánania a zveličovania sa potvrdzujú slová Pavla VI., že Panna Mária je neoddeliteľnou súčasťou kresťanského poslania, je jeho dokonalým vzorom, inšpirátorkou a orodovnicou.¹⁵⁴

Záver

Dnes misie nie sú len programom, ktorý sa dotýka ľudí v cudzom a ďalekom svete, ale i nás doma. To podnecuje štedrosť v prospech misií, zvláštnou príležitosťou pripomenúť celému Božiemu ľudu neustálu platnosť misijného poslania, lebo misia sa týka všetkých kresťanov, všetkých diecéz a farností, ustanovizní a združení. Zároveň je výbornou príležitosťou uvedomiť si, že misie nepotrebujú iba pomoc, ale zdieľanie, a predovšetkým lásku k chudobným. Láska začína úsmevom, rastie bozkom a končí slzou...

Všetko, čo sme dostali od Boha, život, ako aj hmotné dobré, nie je naše. Kresťanstvo ide v ústrety svetu misiou lásky, ktorá je pre všetkých bez rozdielu rasy, spoločenského postavenia, náboženstva, nečakajúc odmenu. Hovorí, že ako Boh miluje svet, čo sa prejavilo nezištnou Kristovou láskou, láskou Boha, tak aj kresťania vo svojej láske sa majú venovať človeku, hľadať človeka srdcom. Tak ako Kristus chodil po mestečkách, dedinách, svadbách, stretával sa s ľuďmi pri ich práci, pri ich chorobách a bolestiach, rozlúčkach so životom a ako mohol a vládol, pomáhal im na znak prítomnosti Božieho kráľovstva, tak

¹⁵³ Porov.: KAROTEMPREL, S., KROEGER, J., GONZÁLES, F., HENKEL, W.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 105-108.

¹⁵⁴ Porov.: KAROTEMPREL, S., KROEGER, J., GONZÁLES, F., HENKEL, W.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 105-108.

aj kresťania by mali byť spojení so všetkými ľuďmi každého postavenia, najmä ale s chudobnými a trpiacimi. Tam, kde chýba pokoj, mier, svetlo – prinášať slovo viery, pokoja, nádeje, evanjelia, radostnej zvesti. Kresťanstvo a kresťania vo svete neboli nikdy zvlášť prijímaní s nadšením a uznaním. Zaiste, aj kresťanom možno v priebehu ľudských dejín, ale i dnes, všeličo vytknúť. Kresťanstvo však, aby splňalo svoje poslanstvo, svoju misiu, musí mať samo odvahu sa obnovovať, počúvať aj kritiku na seba, do vlastných radov, lebo len tak môže byť i dnes soľou, kvasom, svetlom. Musí byť vo svete, i keď nie je zo sveta. Samo musí byť plné lásky a pokoja.

11. Misie včera a dnes

Úvod¹⁵⁵

Cirkev a misie sa začali uskutočňovať s Ježišom, ktorý povolal svojich učeníkov hlásať evanjelium celému svetu slovami: „Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28,8-28). Začalo sa to uskutočňovať v deň Turíc (okolo roku 30), keď Peter vydal svedectvo o zmŕtvychvstaní Krista a vyzval všetkých ľudí na zemi k obráteniu, hláseniu sa k viere a ku krstu.¹⁵⁶

Dielo misií pokračovalo celými dejinami až po dnešný deň. Počas dvoch tisícročí si Boh našiel množstvo hrdinských mužov i žien, ktorí mnoho vykonali ako misionári v rôznych častiach sveta.

Aj dnes môžeme pozorovať, ako sa uskutočňuje misijná činnosť Cirkvi, keď tak ako v minulosti i dnes mnohí odchádzajú preč zo svojho domova, aby naplnili Kristov príkaz o ohlasovaní jeho blahozvesti všetkým národom.

11.1 Začiatky misijnej činnosti

„Duch Svätý bol a je prvotným hýbateľom misií.“¹⁵⁷ Bez neho by sa nemohli uskutočňovať, boli by odsúdené na neúspech. Ježiš chce svojich učeníkov pripraviť na ich poslanie, preto im hovorí: „Prijmite Ducha Svätého“ (Jn 20,22). Je potrebné poukázať na Cirkev, jej spasiteľské poslanie, aby sa

¹⁵⁵ Porov.: RATAJ, A.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

¹⁵⁶ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000, s. 123.

¹⁵⁷ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*, b. 27.

veľkonočné tajomstvo ďalej oznamovalo každému človeku, v každom čase, v každej zemepisnej šírke.¹⁵⁸

Peter a potom je to spoločenstvo veriacich, ktorí svojimi skutkami a príkladmi dosvedčujú existenciu Pána. Neskoršie sú to ďalší poverení apoštolmi, ktorí v Antiochii vysielajú svojich členov na misie. Misie sa chápali ako úloha obce, a teda obec potrebuje misionárov, aby sa rozrástla. Skutky apoštolov píše, že na začiatku dejín Cirkvi boli misionári, ktorí celý život zasvätili ohlasovaniu evanjelia. Je potrebné, aby každý, kto zakúsil vieru, dal svedectvo viery iným.¹⁵⁹

Ježiš Kristus v sebe zosobňuje blahozvesť a evanjeliové hodnoty. Rovnosť, bratská láska, odriekanie a spoluúčasť sú hodnoty, ktoré Pán Ježiš v sebe nosil a prežíval. Chcel žiť s chudobnými, nevzdelanými z rôznych cirkví, kultúr, epoch.¹⁶⁰

Nemáme žiadne dokumenty, že by Ježiš uskutočňoval misijné cesty. Výnimkou sú Samaritáni, ktorí žili medzi Judeou a Galileou. Treba spomenúť Jána Krstiteľa, ktorý bol predchodcom Ježiša a ktorý mu pripravoval v tomto období cestu misionára. V tomto období panoval v Izraeli názor, že nie všetci členovia izraelského národa budú spasení, ale iba zvyšok, ktorý zachovával vieru svojich predkov. Tak ako Ján začínal svoje vystupovanie kázňami o obrátení a potrebe viery pre spásu, tak začínal aj Ježiš. Ježišovým poslaním bolo ohlasovanie Božieho kráľovstva.

Toto kráľovstvo je od Otca, ktorý ho dáva človekovi slobodne a s láskou. Je na človekovi, aby túto ponuku prijal. Božie kráľovstvo sa netýka iba budúcnosti, ale je to niečo už prítomné, ale ešte nie v plnosti. Plné nastane až v nebi. Božie kráľovstvo je tam, kde Ježiš prekonáva sily zla. Zlo má mnoho podôb: bolesť, chorobu, smrť, posadnutosť, hriech, nemravnosť a klamstvo.¹⁶¹ Ak je mnoho zla, o to viac ich prekonáva Boh. Jestvovanie Božieho kráľovstva nemôže prekonať žiadne zlo, ono prichádza nečakane a v skrytosti (*porov. Mk 4 26-29; 30-32; Mt 13,14*).

11.2 Apoštoli a ďalší pokračovatelia Ježišovho diela

Apoštoli, nazývaní poslovia, sú autentickými misionármi, ktorí pravdivo vydávali svedectvo o Kristovi, za čo obetovali aj svoj život. Misionár bol svedkom a mučeníkom, ktorý sa evanjeliom pripodobnil Kristovi.

V dejinách Cirkvi k misiám patria nielen biskupi, kňazi, rehoľníci, ale aj muži a ženy, aby slúžili všetkým ľuďom. Misijnej činnosti napomáhali zakladatelia

¹⁵⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: Duch Svätý, LÚČ, 1998, s. 13.

¹⁵⁹ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 123.

¹⁶⁰ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 123.

¹⁶¹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I*. 2000, s. 14-16.

a zakladateľky misijných inštitútov, cestovatelia, lekári, zdravotné sestry, podporovatelia misijných stretnutí s rôznym zameraním, ako modlitba, štúdium, pomoc mládeži, ale aj finančná pomoc na podporu fondov pre misijné projekty.¹⁶² Pre misie sú dôležité rehole. Z nich sú to najmä veľké osobnosti, ako Pavol Thébsky a Anton, pustovníci. Pavol Thébsky žil okolo roku 340 na skrytom mieste v egyptskej púšti v oáze a venoval sa modlitbe, veľa sa postil, žil osamote. Anton (251-356) nevedel písať a čítať, hovoril rečou kóptskych sedliakov. Založil ďalšie kláštory. V nich sa mnísi venovali ručným prácam, prísne sa dodržiavalo mlčanie, dohovárali sa znakmi, pri práci spievali žalmy. Mníšsky stav sa rozšíril z východu a na západ. Na východe známou osobnosťou bol Bazil Veľký, ktorý zostavil mníšsku regulu a ako ďalší Gregor Naziánsky, Ján Zlatoústý a Hieronym. Mníšstvo na východe bolo svojvoľnejšie, drsnejšie ako na západe. Východní mnísi neboli príliš navyknutí poslúchať svetskú alebo duchovnú autoritu. Boli vystavení nebezpečenstvu schizmy alebo herézy. Na západe prišiel Atanáž, ktorý utiekol pred ariánmi. O mníšstvo na západe sa zaslúžil Martin z Tours, ale najmä Benedikt (480-547), ktorý založil kláštor v Monte Cassino a vypracoval preň pravidlá rehoľného života. Je spolupatrónom Európy spolu so svätým Cyrilom a Metodom. Benediktíni sa zaslúžili o rozvoj stredovekej kultúry. V benediktínskych kláštoroch bola modlitba na tej istej úrovni ako práca. V modlitbe má byť oslávený Boh. Známe je príslovie „Ora et labora“. V prvej polovici stredoveku je misijné pôsobenie Cirkvi poznačené nasledujúcimi charakteristikami:

V stredoveku od 7. do 16. storočia sa v Európe uskutočnili veľké misijné výpravy zamerané na anglickú, nemeckú, škandinávsku a slovanskú oblasť. Viedli ich Augustín, Bonifác, Oskár, Cyril a Metod.¹⁶³

V spojitosti s misiami nemôžeme zabúdať na ženy, aj keď v tejto oblasti nebol urobený dostatočný výskum. Ženy urobili veľký prínos svojou starostlivosťou o chorých, vzdelávaním mládeže a v ukázaní vzoru panenstva. Dnes počet misionárok prevyšuje misionárov, aj keď spočiatku biskupi váhali pri povolávaní rehoľníčok do tejto služby.

Ján Pavol II. vyzdvihol ich historickú úlohu v encyklike *Redemptoris missio* slovami: „Slová uznania venujem misionárkam, ktorých panenský život prináša veľa ovocia. Prajem si, aby mladé ženy pocítili túžbu ponúknuť sa Kristovi a aby čerpali zo svojho zasvätenia silu a radosť, a svedčili o Ježišovi v krajinách, kde ho ešte nepoznajú. Musíme priznať, že celý rad Cirkvi mohol vzniknúť len vďaka pôsobeniu aj laických misionárov a misionárok.“¹⁶⁴

¹⁶² Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 183.

¹⁶³ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I*. 2000, s. 70-74.

¹⁶⁴ JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*, b. 71-73.

11.3 Misie dnes

Misie sa uskutočňujú aj v 21. storočí a sú spojené s rozvojom človeka a jeho sociálnych potrieb, pomoci pri pohromách zdravotnej starostlivosti. Dôležitú úlohu v misiách má svätá Terézia z Lisieux, ktorá svojím príkladným životom, obetami, modlitbami za misie a misionárske povolania na Karmeli otvorila novú dimenziu chápania pojmu misií, a tak si vyslúžila titul «patrónka misií», aj keď na misiách v pravom slova zmysle nikdy nebola.

O význame a misijných cestách vydala Cirkev veľa dokumentov: dekréty *Ad gentes*, *Nostra aetate*, encykliky *Evangelium nuntiandi* Pavla VI., *Redemptoris missio* Jána Pavla II.¹⁶⁵

Záver

Kto chce úspešne pracovať v misiách, musí poznať ich históriu i súčasnosť. Nemôže svoju vieru oddeľovať od povinnosti hlásať Krista. Aj keď nie všetci máme povolanie k misiám *ad gentes*, svojím životom môžeme byť hlásateľmi Krista v celom okolí. Poznajme našu minulosť, aby sme vedeli vysvetliť svetu pravú povahu našej viery a lásky k svetu. Narastá počet kresťanov, ktorí prijímajú krst a tým sa ich život viery končí; je to dôsledok liberalizmu, relativizácie hodnôt. Je tu predpoklad, že sa misie budú zameriavať na ľudstvo ako také.

12. Misijná evanjelizácia

Úvod¹⁶⁶

Misie prebiehajú už celé stáročia. Začali v apoštolskej dobe, keď učeníci ohlasovali evanjelium židom a pohanom. Pokračovali cez stredovek až do novoveku a prebiehajú aj dnes. V každom období sa našlo „pár odvážlivcov“, ktorí boli zapálení pre Ježiša Krista a otvorení Duchu Svätému.

V každom období sa používali rôzne, ale primerané evanjelizačné metódy. Dnes treba tiež hľadať nové spôsoby, aby Ježiša prijali nielen tí, ktorí ho ešte nepoznajú, ale aj tí, ktorí ho spoznali, prijali, ale ich viera ochabla.

V mojej práci chcem vysvetliť pojem evanjelizácia, evanjelizačný proces. Ako sa dá prísť od prvého ohlasovania radostnej zvesti k obráteniu a začleneniu

¹⁶⁵ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 43-44.

¹⁶⁶ Porov.: TOMÁŠOV, M.: *Semestrálna práca z misiologie*. Spišská Kapitula : 2002.

sa do spoločenstva veriacich ľudí. Pokúsim sa priblížiť niektoré dnešné formy evanjelizácie.

12.1 Evanjelizácia

Povinnosť hlásať evanjelium má Cirkev od Ježiša Krista (*porov. Mk 16,15*). Má ho ohlasovať ľuďom, ktorí sú plní nádeje, ale aj tým, ktorých trápi strach a úzkosť. Má to robiť v každej dobe.¹⁶⁷

Slovo evanjelizácia pochádza z gréčtiny a znamená prinášať dobrú zvesť, ohlasovať evanjelium. Pojem evanjelizácie má protestantský pôvod. Použili ho v 19. storočí pri ohlasovaní evanjelia medzi katolíkmi v južnej Európe s úmyslom konverzie na protestantskú vieru. Katolícka cirkev ho začala používať až po 2. vatikánskom koncile.¹⁶⁸ Pavol VI. definuje evanjelizáciu ako „hlásanie Krista tým, ktorí ho ešte nepoznajú, alebo ako kázanie, katechéza, udeľovanie krstu a iných sviatostí.“¹⁶⁹

Svätý Otec rozlišuje tri oblasti, kde sa uskutočňuje evanjelizačné poslanie Cirkvi. Každéj oblasti prislúcha konkrétna činnosť.

1. Kresťanské spoločenstvá pevne horlivé vo viere – pastoračná činnosť.
2. Nekresťanské krajiny a národy, kde sa uskutočňujú misie *ad gentes* - činnosť prostredníctvom prvej evanjelizácie.
3. Pokrstení, ktorí stratili zmysel pre živú vieru – reevanjelizácia.¹⁷⁰

Pojem „misia“ a „evanjelizácia“ sa niekedy zamieňajú, pretože doteraz je nejednotnosť ich používania. Niektorí uprednostňujú termín evanjelizácia pred termínom misia. Encyklika *Redemptoris missio* hovorí aj o novej evanjelizácii a misiách *ad gentes*.

Misie *ad gentes* sú misie k národom a skupinám, ktoré nepoznajú Krista. Môže sa to nazvať aj prvá evanjelizácia, pretože títo prvýkrát počujú o radostnej zvesti, o zmŕtvychvstalom Ježišovi Kristovi.

Nová evanjelizácia, reevanjelizácia je hlásanie evanjelia tým krajinám a národom, ktoré sú už kresťanské, ale ktoré sa pomaly sekularizujú, a tak sa stávajú misijným územím.¹⁷¹ Nová evanjelizácia sa nezakladá na novom evanjeliu, ale je nová vo svojom duchu, metódach a horlivosti. Silu čerpá z ukrižovaného Ježiša, v ktorom je „nevyspytateľné bohatstvo“ (*Ef 3,8*). Je nová v tom zmysle, že upozorňuje dnešného človeka, aby pravé šťastie neľadal

¹⁶⁷ Porov.: PAVOL VI.: *Evangelií nuntiandi*. Jas : Zvolen, 1992, čl. 1.

¹⁶⁸ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 52.

¹⁶⁹ PAVOL VI.: *Evangelií nuntiandi*. 1992, čl. 17.

¹⁷⁰ Porov.: TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 205.

¹⁷¹ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, čl. 3, s. 34.

v materializme, konzumizme. Najvyššie dobro je však v Bohu. Chce dosiahnuť u človeka celkový ľudský a morálny rozvoj, a to jeho upriamením na Ježiša.¹⁷²

Evanjelizovať je povinnosť nás všetkých (*porov. Mk 16,15*), nielen misionára. Pod prvým ohlasovaním sa rozumie svedectvo kresťanského života. Máme vydávať svedectvo o kresťanskom živote v rodine, v práci, jednoducho všade tam, kde sa nachádzame. Človek dnes viac počúva svedkov než učiteľov.¹⁷³

Obsahom ohlasovania je ukrižovaný, zomrelý a zmŕtvychvstalý Ježiš, ktorý nás oslobodil od všetkého zla.¹⁷⁴

Pri hlásaní evanjelia je nevyhnutná modlitba (*porov. Ef 6,18-20*). Z nej misionár čerpá silu, entuziazmus a horlivosť. Vyžaduje sa tu spolupráca Ducha Svätého, ktorý je hlavným ohlasovateľom evanjelia. Svätý Pavol píše: „Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje“ (*Flp 4,13*). Úplne celý sa odovzdať Bohu, obetovať život ako prví mučeníci, je najlepší dôkaz lásky k Bohu.¹⁷⁵

12.2 Obrátenie

„Hlásať Božie slovo má za cieľ kresťanské obrátenie.“¹⁷⁶ Obrátenie má byť slobodné, bez donucovacích prostriedkov. Nikoho nemôžeme k prijatiu viery donútiť proti jeho vôli. Prostredníctvom Božej milosti máme nastúpiť na duchovnú cestu a premeniť starého človeka na nového, podobného Ježišovi Kristovi (*porov. Kol 3,9-10; Ef 4,20-24*). Stať sa Ježišovým prívržencom vyžaduje celý sa mu odovzdať, zmeniť predchádzajúci spôsob života postupnou zmenou zmýšľania a mravov. Táto zmena so spoločenskými dôsledkami sa vyvíja v čase katechumenátu. Je to čas, keď sa človek, ktorý uveril v Boha, pripravuje na prijatie sviatosti krstu (*porov. AG 13*).

Cesta napredovania nekončí po prijatí svätého krstu. Krstom sme sa stali Božími deťmi a účastníkmi Božej prirodzenosti, svätými. Máme napredovať na ceste dokonalosti (*porov. Mt 5,48*) pomocou Božej milosti a prijímaním ostatných sviatostí, aby sme žili „ako sa patrí na svätých“ (*Ef 5,3*) (*porov. LG 40*).

„Cirkev je všeobecnou sviatosťou spásy“ (*LG 48*). Farské spoločenstvo má pomáhať rozvoju svätosti. Ak sa rozvíja svätosť jednotlivcov, tým sa rozvíja aj samotná farnosť. Farnosť sa rozvíja cez účasť ľudí na liturgii, vysluhovaním sviatostí, príkladným kresťanským životom. Zrelá farnosť je vtedy, keď je

¹⁷² Porov.: TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 206-207.

¹⁷³ Porov.: PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1992, čl. 41.

¹⁷⁴ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, čl. 44.

¹⁷⁵ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, čl. 45.

¹⁷⁶ JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, čl. 46.

schopná sama sformovať liturgické služby na bohoslužbu, dávať kňazov, rehoľníkov a iné duchovné povolania pre rozvoj iných miestnych cirkví a pretvoriť okolie, v ktorom sa nachádza, cez lásku a pre lásku.¹⁷⁷

12.3 Formy evanjelizácie

Existujú rôzne formy evanjelizácie. Spomeňme tie, ktoré sú pre dnešný svet najprijateľnejšie.

a) Svedectvo

Už Ježišovi učeníci ohlasovali dobrú zvesť slovom i životom. Svätý Ján evanjelista svedčí o tom, čo videl, čoho sa jeho ruky dotýkali: Slovo života (*porov. 1 Jn 1,1*). Ježiš prisľúbil Ducha Svätého apoštolom, čiže nám kresťanom, aby sme o ňom vydávali svedectvo (*porov. Mt 10,16-20*). Duch je ten, ktorý robí z nás svedkov (*porov. Sk 1,8*). Svedectvo je vecou života s Bohom. Svedčiť znamená žiť.¹⁷⁸

b) Ohlasovanie

V dnešnej dobe netreba zabúdať ani na ohlasovanie radostnej zvesti slovom. Dnešný človek, ako to tvrdia psychológovia a sociológovia, je presýtený slovom. Avšak Slovo, ktorým je Ježiš Kristus, zostáva stále aktuálne, lebo je nositeľom Božej moci (*porov. 1 Kor 2,4-5*).

Ohlasovanie by mali sprevádzať znamenia (*porov. Mk 16,20; Rim 15,18-20*). Stáva sa účinnejším, keď „ruka v ruke“ ide s osobným svedectvom (*porov. Sk 8, 25; 20, 17-24*).

V praxi sa ohlasovanie môže uskutočniť rôznym spôsobom. Od jednoduchého kázania, cez umelecko-literárnu tvorbu, až po ohlasovanie prostredníctvom masmédií, internetu... Najsilnejším médiom pre človeka zostáva len človek, a preto priame a bezprostredné hlásanie evanjeliového posolstva má v evanjelizácii dôležité miesto.¹⁷⁹

c) Katechéza

Je to činnosť, ktorá privádza človeka bližšie k Bohu. Jej cieľom je uviesť človeka do spoločenstva s Kristom, posilniť jeho vieru a udržať jeho život v súlade s Kristovým Duchom. To značí, že katechéza nie je iba vyučovanie náboženstva.

Katechéza ako proces evanjelizácie má 3 stupne:

¹⁷⁷ Porov.: KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 112-113.

¹⁷⁸ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 53-54.

¹⁷⁹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 54-56.

Katechéza, ktorá má za cieľ prvotné ohlasovanie evanjelia. Pozýva ľudí k obráteniu. Táto katechéza pripravuje aj na prijatie sviatosti krstu.

Je medzi kresťanskými spoločenstvami, ktoré žijú svoju vieru. Je zameraná na udržiavanie a zveľaďovanie viery a kresťanského života.

Je medzi pokrstenými, ktorí stratili záujem o živú vieru, alebo sa už nepovažujú za členov Cirkvi. Tu nastupuje tzv. nová evanjelizácia.¹⁸⁰

Katechetické „metódy majú byť primerané veku, vzdelaniu a schopnostiam tých, ktorým sa látka predkladá. Má sa dbať na to, aby si tieto osoby vtlačili do pamäti, mysle i srdca základné pravdy, ktoré majú potom preniknúť celý ich život.“¹⁸¹

d) Liturgia a sviatosti

Liturgia so sviatosťami má v ohlasovaní dôležitú úlohu, pretože v slávení eucharistickej obety sa uskutočňuje dielo vykúpenia.¹⁸² Evanjelizácia patrí do života prirodzeného a nadprirodzeného. Živým uskutočňovaním nadprirodzeného života je prijímanie sviatostí, Božia milosť a svätosť. Poslaním ohlasovateľa radostnej zvesti je vychovávať tak, aby viera viedla k aktívnemu prijímaniu účinku sviatostí.¹⁸³

e) Prvky ľudovej zbožnosti

Ľudovou zbožnosťou sa rozumejú prejavy, ako sú púte, procesie, deviatniky, akadémie, večeradlá...

Treba rozlišovať medzi pozitívnymi a negatívnymi prvkami ľudovej zbožnosti, ktoré sú poznačené fanatizmom, duchovnou povrchnosťou, závisťou. Tie nevyjadrujú skutočnú vieru a nemajú nič spoločné s evanjelizáciou.¹⁸⁴

f) Práca s malými spoločenstvami

Táto forma evanjelizácie sa uskutočňuje najmä v postkomunistických krajinách a krajinách tretieho sveta. Malé spoločenstvá vznikajú od 50-tych rokov a rozkvet nastal v posledných rokoch 20. storočia. Tieto spoločenstvá sú zamerané najmä k modlitbe, rozjímaniu nad Božím slovom, ku katechéze. Môžu sa stať cestou na prekonanie anonymity masovej pastorácie a oživiť tak farské spoločenstvá.¹⁸⁵

¹⁸⁰ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 57-58.

¹⁸¹ PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1992, čl. 44.

¹⁸² Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 59.

¹⁸³ Porov.: PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1992, čl. 47.

¹⁸⁴ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 61.

¹⁸⁵ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 61.

g) Pouličná evanjelizácia

Ježiš neohlasoval evanjelium len v synagógach, v domoch, ale aj na verejných priestranstvách, „pod holým nebom“ (porov. Mk 4,1; Mt 5,1n). Podobne aj apoštoli hlásali radostnú zvesť na uliciach, námestiach (porov. Sk 3,11n; 17,17-22; 21,40).

Výhodou pouličnej evanjelizácie je osobný kontakt. Na druhej strane nevýhodou je krátky čas reagovať na otázky. Pouličný evanjelizátor musí predovšetkým dobre poznať evanjelium a teologické učenie Cirkvi, pretože ľudia ho môžu prekvapiť rôznymi otázkami. Slová a vety má formulovať jednoducho, jasne a výstižne. Je vhodné použiť obrazy a príbehy z bežného života. Na záver má povedať osobné svedectvo, ako evanjelium a Kristus zasiahol do jeho života.¹⁸⁶

Evanjelizáciu na ulici uskutočňuje tím ľudí. Vhodné je priestranstvo, kde sa môžu ľudia zastaviť a zhromaždiť. Nie je vhodné rušné miesto. Ak sa stane, že niekoho z poslucháčov Božie slovo osloví, treba ho potom hlbšie oboznámiť s evanjeliom, pozvať ho na stretnutie s miestnym farárom alebo do malého spoločenstva.¹⁸⁷

Záver

V 3. tisícročí má Cirkev jedinečné možnosti sprístupňovať evanjelium svedectvom i slovom všetkým ľuďom a národom.¹⁸⁸ Je to výzva pre všetkých, ktorí sú pokrstení, aby svojím životom ohlasovali zmŕtvychvstalého Ježiša Krista.

13. Súčasný pohľad Cirkvi na misie

Úvod¹⁸⁹

Kresťanský život má za misie aj zodpovednosť. Povinnosťou každého kresťana je pokračovať v Kristovej misii. Misie nie sú len okrajom záujmu Cirkvi, ale jej podstatou. Zodpovednosť za misie je stanovená. Ťarcha misijného

¹⁸⁶ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III.* 2001, s. 62.

¹⁸⁷ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III.* 2001, s. 62 – 63.

¹⁸⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio.* Trnava : SSV, 1997, čl. 92.

¹⁸⁹ Porov.: TÓTH, M.: *Seminárna práca z misiologie.* Spišská Kapitula : 2002.

poslania Cirkvi je na biskupoch, ale hlavne v prvom rade na Misijnom dikastériu Rímskej kúrie.

13.1 Misijné pôsobenie v 20. storočí

Bolo a je aj spojené s charitatívnou a sociálnou činnosťou: pomoc pri živelných pohromách a v hladom postihnutých oblastiach, starostlivosť o siroty a zabezpečenie základnej zdravotníckej starostlivosti.

Veľmi dôležitú úlohu v rámci misií má sv. Terézia z Lisieux, ktorá svojím životom, obetou a modlitbami za misie, otvorila novú dimenziu chápania pojmu misia, a tak si vyslúžila titul „patrónka misií“, i keď na misiách v pravom slova zmysle nebola nikdy.

Takisto treba veľkú pozornosť venovať aj epochálnej postave 20. storočia, nášmu Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II., ktorý svojimi príkladnými misijnými cestami povzbudzoval a potešoval kresťanov celého sveta. Treba pripomenúť, že kresťanov, ale aj nekresťanov, inoveriacich, zároveň i neveriacich, a to je jedna z najvýznamnejších črt veľkého a pravého misionára.

Keďže nie každý je povolán na misie ad gentes, svojím životom môže byť najlepším misionárom vo svojom okolí, či už v pracovnom alebo sociálno-spoločenskom prostredí. „V poslednom období, najmä ku koncu 20. storočia, sa postupne stráca rozdiel medzi misiami ad gentes a všeobecnou misiou v Cirkvi.“¹⁹⁰

Hlavná príčina je v tom, že narastá počet kresťanov, ktorí svoje náboženstvo neprežívajú hlbšie. Kresťanstvo u nich sa začína a končí krstom. Táto skutočnosť je dôsledkom viacerých príčin: radikálny liberalizmus, relativizácia hodnôt a podobne. A preto sa misie v Cirkvi budú v budúcnosti čoraz viac orientovať na ľudstvo ako také.¹⁹¹

Naše misijné pôsobenie na prahu tretieho tisícročia by malo byť charakterizované týmito základnými elementmi:

1. zdôraznením jedinečnosti a výlučnosti spasenia jedine v Ježišovi Kristovi,
2. poukazovaním, že ľudia sú stratení bez Krista,
3. uprednostnením zvestovania evanjelia bez zanedbania sociálnej perspektívy,
4. znovuobjavením jednotlivého zboru ako hlavného nositeľa misie,
5. serióznym prístupom a dôkladným štúdiom kultúrneho prostredia, do ktorého má byť prinesená dobrá správa.

¹⁹⁰ BUČKO, L.: *Misiológia I.* . 2000, s. 119.

¹⁹¹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* . 2000, s. 119-120.

13.2 Zdôraznenie jedinečnosti a výlučnosti spasenia jedine v Ježišovi Kristovi

Dnes je veľmi ťažké zastávať pevné presvedčenie a držať sa trvalej hodnoty bez toho, aby nás nevyhlásili za radikálnych fundamentalistov, ktorí nie sú schopní pokojného spolužitia a tolerancie, a iným ľuďom chcú nasilu nanútiť kresťanstvo. Konštatuje sa s istotou, že Božie pôsobenie prekračuje úzke hranice Cirkvi a do určitej miery ho môžu okúsiť aj nekresťania. Biblia viaže pravdu na osobu Ježiša Krista. On je zjavenou Božou pravdou (*Jn 14,6*). Preto je zároveň aj cestou k Otcovi, cestou k spaseniu (*Jn 14,6*). Nemá to nič spoločné s poslušnosťou a slepou vierou, ale skôr to má svoj základ v Božej podstate, v božskom nároku na absolútnosť a panstvo. Hovoríme vždy len o jedinom Spasiteľovi (*Sk 4,12*), o jedinom Prostredníkovi (*1Tim 2,5*) a len o jedinom evanjeliu. Pre nás je Ježiš Kristus Synom živého Boha a Spasiteľom, ktorý sa stal človekom a zdieľal náš život. Zaujal naše miesto na kríži, niesol naše viny a zomrel namiesto nás. On vstal z mŕtvych. Bola mu daná moc na nebi i na zemi. On jediný zachraňuje ľudí od smrti k životu. Okrem Ježiša Krista neexistuje ani v iných náboženstvách spasenie. A hlavne preto sa musí správa o Božej láske v Ježišovi Kristovi zvestovať všetkým ľuďom. Oni sa musia dozvedieť, že cez Ježiša je všetkým ľuďom otvorený prístup do spoločenstva s Bohom. Jedinečnosť Ježiša Krista a výlučnosť spasenia, ktoré nám ponúka, sú zdôvodnené tým, čo hovoril, čo sa s ním stalo; v utrpení, ukrižovaní a v zmŕtvychvstaní. Jedinečnosť Ježiša Krista a výlučnosť spasenia jedine v ňom nie je výsledkom ľudskej slepoty, náboženského fanatizmu, nedostatočnej schopnosti dialógu, ale vyplýva predovšetkým priamo z Božej podstaty a jeho konania. Ježiš Kristus je jedinečný, pretože dokonal a priniesol spasenie (*Sk 4,12; Zjv 21,5*). Je jedinečný aj preto, že nám dáva svojho dobrého Svätého Ducha, ktorý nás uvádza do každej pravdy (*Jn 16,13*). Zároveň je Ježiš Kristus jedinečný, pretože nám sľúbil, že bude s nami po všetky dni až do konca sveta (*Mt 28,20*).

13.3 Zotrvávanie v presvedčení, že ľudia bez Krista sú stratení

Predstava, že ľudia sú bez osobného vzťahu k Ježišovi Kristovi stratení, je v dnešnom svete pre mnohých kresťanov nepochopiteľná a pohoršuje ich. Často si mnohí ľudia kladú otázku: Je Boh naozaj taký tvrdý a krutý? Môžu ľudia za to, že ešte nikdy nepočuli o Ježišovi Kristovi? Alebo, že nemali príležitosť rozhodnúť sa pre Krista? Otcovia dnešných kresťanských misií boli presvedčení, že ľudia sú dnes stratení bez Ježiša Krista. Kvôli tomuto presvedčeniu, že ľudia sú bez Krista stratení, sa v dobe Hudsona Taylora hlásili stovky misionárov, aby svedčili miliónom ľudí v Číne. Vo vnútrozemí Číny obetovali svoj život týmto predsavzatiam. Treba pripomenúť, že Taylor po 50-ročnej misijnej činnosti v Číne na konci svojho života povedal: „Nikdy by som ani len nepomyslel na odsťahovanie sa do Číny, keby som neveril, že Číňania sú stratení a potrebujú Krista. Švajčiarska aliančná misia (SAM) vo svojom prehlásení potvrdzuje

nevyhnutnosť a naliehavosť zvestovania evanjelia, t.j. proklamácie historického, biblického Krista ako Spasiteľa a Pána. Väčšina ľudí sú od pádu do hriechu oddelení od Boha a kvôli svojim hriechom idú do zatratenia. Dobrá správa znie: Ježiš zomrel za naše hriechy a teraz ponúka odpustenie hriechov a oslobodzujúce dary Ducha každému, kto sa mu podriadi, kto ho vyzná a kto mu dôveruje. Len takto dochádza k obnove, ktorá nás zmocní k novému jednaniu.

13.4 Uprednostnenie evanjelia bez zanedbávania sociálnej perspektívy

Ak sú ľudia bez Ježiša Krista stratení a spasenie je jedine v ňom, z toho zrejme vyplýva, že zvestovaniu evanjelia musíme priznať najvyššiu prioritu. Keďže sme dost' často presvedčení, že byť kresťanom vôbec nie je samozrejmé, a veríme, že obrátenie a znovuzrodenie je pre naše kresťanské bytie jedinečnou a konštitutívnou udalosťou, v prvom rade zdôrazňujeme prednosť zvestovania. Ježiša Krista nemôže nikto obísť, pretože postoj k nemu rozhoduje o našej večnosti. Je dobré trvať na zvestovaní evanjelia o Ježišovi Kristovi. Ale to ešte neznamená, že máme zakopať diakonické hrivny, pretože zvestovanie evanjelia zahŕňa predovšetkým aj diakonickú službu, ktorá je v prvom rade vyjadrením Kristovej starostlivosti a lásky voči ľuďom. Teda byť skutočným kresťanom znamená: Božiu spravodlivosť nielen predstavovať a osobne prežívať, ale zároveň aj šíriť ju uprostred nespravodlivého sveta. Evanjelizácia a sociálna práca by nikdy nemali byť postavené proti sebe. Biblická dimenzia zodpovednosti voči ľudskej spoločnosti musí formovať našu prácu a myslenie. Pritom nevyhnutnosť a možnosť záchrany človeka, ktorý sa vzdialil od Boha, sa nachádza v popredí a určuje naše jednanie.

13.5 Znovuobjavenie jednotlivých zborov ako hlavných nositeľov misie

Aktivizovanie jednotlivých zborov v modlitbe za svetovú misiu, finančné podporovanie misionárov, zodpovednosť za rozširovanie kráľovstva Božieho v každom ohľade sa musí dostať na zoznamy prejednávaných záležitostí zborových predstavenstiev. Zodpovednosť za poslanie a podporovanie misionárov zbor nemôže prenechať iba misijným spoločnostiam, ale zároveň musí spoločne s nimi hľadať spôsoby, ako zodpovednejšie pracovať na lokálnej úrovni. Výzva k svetovej misii bude realizovaná v praxi len vtedy, keď sa každý zbor naučí financovať aspoň jedného misionára, vyšle ho, bude ho podporovať, dopisovať si s ním a zároveň dá mu k dispozícii byť v čase dovolenky.

13.6 Dôkladné štúdium kultúrneho prostredia

Ľudia Tretieho sveta nielenže hovoria inou rečou, ale myslia, cítia a konajú inak, než sme od detstva zvyknutí my. Sú iní, ale táto odlišnosť ich nerobí menejcennými. Preto sa od misionára očakáva hlavne to, že nové sociálne, náboženské a kultúrne prostredie bude dôkladne spoznávať, študovať a analyzovať, a nie bez lásky kritizovať všetko nové a iné, alebo dokonca odsudzovať. Antropologická citlivosť, veľká schopnosť adaptácie, láska k tomu, čo je iné, sú v prvom rade kľúčom k efektívnemu zvestovaniu evanjelia. Rovnako ako učiteľ akceptuje poznatky vývinovej psychológie dieťaťa, tak aj misionár musí dôkladne študovať nové kultúrne prostredie. Ale k tomu potrebuje predovšetkým pevnú vôľu stále sa učiť a vedome žiť každý deň v závislosti na Ježišovi Kristovi. Čas vzdelávania a príprav je veľmi dôležitý, ale skúška príde až v novom kultúrnom prostredí.¹⁹²

13.7 Spolupráca v misijnej činnosti

Na základe krstu sme všetci kresťania spoluzodpovední za misijnú činnosť. Účasť spoločenstiev a jednotlivých veriacich na tomto poli a v tejto povinnosti označujeme ako spoluprácu v misiách. Práve takáto spolupráca má svoje korene a žije z osobnej jednoty s Kristom. Ale len vtedy, keď sú s ním všetci jedno ako ratolesti s viničom, môžu prinášať dobré ovocie. Sväto žitý život umožňuje kresťanom byť plodným v poslaní Cirkvi. Koncil pozýva všetkých urobiť vnútornú obnovu, aby na základe živého povedomia vlastnej zodpovednosti za šírenie evanjelia prevzali svoj podiel na činnosti ad gentes. Každý veriaci človek rozširuje hranice svojej lásky a stará sa o tých, ktorí sú ďaleko, práve tak ako o tých, ktorí sú blízko. Modlí sa zároveň za misie a misijné povolania, podporuje misionárov a sleduje so záujmom ich prácu. Na začiatku tretieho tisícročia je celá Cirkev pozvaná žiť hlbšie tajomstvo Krista tým, že plná vďačnosti spolupracuje na diele spásy.

13.8 Misie nového tisícročia

Pod vplyvom prudkého vzrastu technických možností v oblasti šírenia informácií na začiatku minulého storočia vyslovilo niekoľko „horlivcov“ názor: Evanjelizácia sveta sa uskutoční ešte v našej generácii. Na prelome tisícročí realisticky konštatujú predstavitelia Katolíckej cirkvi, že ešte väčšina ľudstva ani doteraz nepozná Kristovo radostné posolstvo spásy. Zároveň s týmto konštatovaním Cirkev vyzýva všetkých veriacich, aby si v prvom rade uvedomili svoju povinnosť spolupracovať na veľkom misijnom diele, každý podľa svojich možností. Všetci sme pozvaní.

¹⁹² Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 226-232.

V apoštolskom liste *Tertio millennio adveniente* Svätý Otec Ján Pavol II. píše: „Cirkev trvá 2000 rokov. Rastie ako to horčičné zrnko z evanjelia, až sa stane schopnou pokryť svojimi vetvami celé ľudstvo. Všetci ľudia sú pozvaní k jednote Božieho ľudu, do ktorej rôznym spôsobom patria či veriaci katolíci, či iní veriaci v Krista, alebo dokonca všetci ľudia, ktorí z Božej milosti sú povolani ku spáse. Cirkev dbá na toto jediné: pokračovať pod vedením Ducha Utešiteľa v diele toho istého Krista, ktorý prišiel na svet vydať svedectvo pravde, spasiť a nie odsúdiť, slúžiť a nie, aby bol obsluhovaný.“¹⁹³

Svätý Otec Ján Pavol II. zdôrazňuje: „Cirkev aj v budúcnosti bude misionárskou: misionárske poslanie patrí k jej podstate. S pádom veľkých protikresťanských systémov na európskom kontinente nastáva naliehavá úloha ponúknuť ženám a mužom Európy oslobodzujúce posolstvo evanjelia. Čím viac na Západ odlučuje od svojich kresťanských koreňov, tým viac sa stáva misijným územím.“¹⁹⁴

Slovensko zakúsilo v posledných desaťročiach obidve formy protináboženského pôsobenia otvorený ateistický boj i rafinované zvädzanie na službu mamone. Vďaka Pánu Bohu, s radosťou môžeme konštatovať, že v našej oblasti je nemalý počet takých ľudí, čo si ani zvodom, ani násilím nedali vziať vieru. Presvedčivým príkladom a dôkazom toho je aj živá misijná aktivita, ktorá najmä prostredníctvom klubov Slovenského misijného hnutia pretrvávala aj za ťažkých okolností komunistickému režimu.

V súčasnosti ju uskutočňujú najmä členovia Pápežských misijných diel, rehoľných i laických misijných združení i ďalších skupín a jednotlivcov, v ktorých i naďalej bije opravdivé misionárske srdce.

Do nového tisícročia vstupujeme s nádejou na ďalšiu pomoc a požehnanie i s úprimnou ochotou ešte snaživejšie než dosiaľ spolupracovať na misijnom vznešenom diele.

Záver

Aj keď sa v posledných časoch misiám v tlači a v masmédiách venuje viac pozornosti, nie je to dostačujúce pre túto oblasť. Veľmi často sa misiológia, misijná činnosť a misie podceňujú. Slovensko má dosť bohatú misijnú históriu, ktorú treba rozvíjať. A preto je vhodné pripomenúť, že misijná činnosť bude mať aj v novom tisícročí svoje ťažkosti, ale sme presvedčení, že aj v budúcnosti budú misie patriť k dôležitým a podstatným fenoménom Cirkvi.

¹⁹³ Porov.: JÁN PAVOL II.: Apoštolský list. *Tertio millennio adveniente*. 1995, s. 56.

¹⁹⁴ Porov.: JÁN PAVOL II.: Apoštolský list. *Tertio millennio adveniente*. 1995, s. 57.

Misionárske poslanie „Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28,19) nás uvádza do tretieho tisícročia výzvou k tomu istému nadšeniu, ktoré bolo vlastné kresťanom prvej generácie.¹⁹⁵

Kto donedávna chcel spoznať misie, musel najprv vstúpiť do misijnej rehole, vyštudovať na kňaza, prejsť veľkou špeciálnou prípravou, naučiť sa životu v pralese či prehrýzť sa džungľou, alebo komplikovaných čínskych znakov. Dnes je všetko naopak. Misie prišli k nám. Ďaleký východ, horúca Afrika i nedostupná Latinská Amerika, neprístupná Ázia, to všetko máme dnes aj my doma, na Slovensku: v podobe personálu početných čínskych reštaurácií, šikmookých predavačov na oficiálnych i blších trhoch, pouličných hudobníkov aj zlodejov. Prihovorí sa nám pomerne slušnou slovenčinou a ich pôvodné písmo už slúži len ako dekorácia. Misijná otázka je totiž pre kresťana vždy, ale hlavne v súčasnom kontexte otázkou existenčnou. Každý kresťan dostal krstom aj misijné poslanie. A misie prišli k nám.

14. Hierarchia a misie

Úvod¹⁹⁶

„Cirkev je zo svojej prirodzenosti misionárska, lebo rozkaz Kristov nebol podmienený a povrchný, ale sa týka srdca Cirkvi. Z toho vyplýva, že celá a každá jednotlivá cirkev je poslaná k národom. Aby sa misionárska horlivosť udržiavala u domorodých, majú sa mladé cirkvi čím skôr zúčastniť na univerzálnom poslaní Cirkvi a vysielat' misionárov, ktorí hlásajú evanjelium v celom svete, aj keď na vlastnom území trpia ešte nedostatkom kňazov“ (RM 62).

„Ohlasovať radostnú zvesť okolitému prostrediu je poslaním každého pokrsteného kresťana katolíka. ‚Veď ak hlásam evanjelium, nemám sa čím chváliť; to je moja povinnosť a beda mi, keby som evanjelium nehlásal‘ (1 Kor 9,16). Misijné poslanie sa týka všetkých kresťanov, všetkých diecéz, všetkých farností, cirkevných inštitúcií a spolkov. Počet tých, ktorí nepoznajú Krista a nepatria do Cirkvi, stále rastie, ba dokonca od koncilu sa skoro zdvojnásobil. Tento nesmierny počet ľudí, ktorých Otec miluje a pre ktorých poslal svojho Syna, robí misijnú potrebu oveľa naliehavejšou.“¹⁹⁷

¹⁹⁵ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, Trnava : SSV, 2001, s. 84.

¹⁹⁶ Porov.: BENKO, F.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula: 2002.

¹⁹⁷ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 55-56.

14.1 Osoby misií

„Ježiš Kristus, ktorý v sebe zosobňuje blahozvesť a evanjeliové hodnoty, bol tým najväčším činiteľom evanjelizácie sveta. Rovnosť a bratská láska, odriekanie a spoluúčasť, to sú hodnoty, ktoré Kristus prežíval v najhrdinskejšej miere vo svojom tele a vo svojej krvi. Ježiš Kristus, Boh, ktorý sa stal človekom, ktorý chcel žiť medzi chudobnými, nevzdelanými a hriešnikmi, pritiahol k svojej Cirkvi národy všetkých kultúr, epoch a miest, predovšetkým hriešnikov a vydedencov.

Apoštoli sa stali autentickými misionármi a odvážne vydávali svedectvo o Kristovi a o jeho poslanstve národom v rozličných krajinách. Pre tento cieľ obetovali aj svoj život. Misionár bol vždy svedkom a aj mučeníkom, ktorého evanjeliové poslanstvo premenilo a pripodobnilo ku Kristovi. Misiám Cirkvi sa nevenovali len biskupi, kňazi, rehoľníci, ale aj laici, muži a ženy, známi i neznámi hrdinovia, ktorí zasvätili svoj život Kristovi, aby slúžili všetkým ľuďom.

Mnohé domorodé národy dokázali vydať hrdinské svedectvo o kresťanskej svätosti. Cirkev je skutočne miestna i univerzálna vo svojich svätcoch a mučeníkoch. Ázia si uctieva Vavrinca Ruiza, filipínskeho laického mučeníka, Kórejčana Andreja Kima a jeho spoločníkov mučeníkov, ako aj početných japonských, čínskych a vietnamských mučeníkov a India blahoslaveného Alphonsu, blahoslaveného Chavaru Kuriakose a Jozefa Vaza. Afrika si uctieva Karola Lwangu a ugandských mučeníkov. Američania obdivujú Katarínu Tekakwitha, Juana Diega a Martina de Porres za ich odpoveď na kresťanské evanjelium. Domorodé prejavy svätosti potvrdzujú hĺbku a zrelosť kresťanskej viery a sú mocnými prostriedkami evanjelizácie.

V deň Turíc bol Peter hlavným nositeľom Ducha Svätého. Jeho nástupcovia na rímskom stolci sa stali hýbateľmi evanjelizácie vo svete. Pápeži ako Lev Veľký a Gregor Veľký zohrali dôležitú úlohu pri stretnutí s hordami germánskych kmeňov a pri ich pokresťančovaní, ako aj v tom, že napomohli ich začleneniu do vtedajšej kultúry. Pápež Hadrián II. obránil a podporil bratov Cyrila a Metoda v ich pokusoch o evanjelizáciu Slovanov. Gregor IX. a Inocent IV. napomohli evanjelizáciu mongolských vojvodcov.

Pápeži z čias veľkých objavov zverili Španielsku a Portugalsku, patronátny systém úloh pokresťančovania národov na územiach, ktoré objavili. Keď bol patronát zrušený, pápeži vytvorili inštitúciu zameranú na misie s názvom Propaganda Fide, ktorej cieľom bolo plánovanie a uskutočňovanie početných evanjelizačných projektov, s pomocou rehoľných kongregácií a misijných spoločností. Listy a osobitné usmernenia, ktoré pápeži adresovali jednotlivým misijným vodcom prostredníctvom Kongregácie Propaganda Fide, sú cennými dokumentmi, ktoré poukazujú na vplyv Svätej stolice v misiách.¹⁹⁸

¹⁹⁸ KAROTEMPREL, S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. s. 182-183.

„Národnooslobodzovacie hnutia v mnohých krajinách viedli vlasteneckí vodcovia, ktorí vzišli z miestnych škôl a univerzít. Toto bol jeden z najväčších prínosov kresťanskej misie. Vodcovia miestnych cirkví dnes preberajú mnohé zodpovednosti za svoje cirkvi. Miestni katechéti, laici, klérus a rehoľníci sú dnes zodpovední za misie a sú aj schopní osvojiť si nové formy služby.“¹⁹⁹

14.2 Ohlasovateľ

„Hlásanie evanjelia dosahuje svoj úplný účinok a má význam vtedy, keď každý kto ho počuje, správne ho aj chápe, prijíma, dá sa ním preniknúť a vo svojom srdci s ním úplne súhlasí. Kto prijal evanjelium, stáva sa nakoniec aj sám jeho ohlasovateľom. Nie je totiž možné, aby niekto prijal Božie slovo, uveril v Božie kráľovstvo, a nestal sa jeho svedkom a hlásateľom.“²⁰⁰

14.2.1 Kongregácia

„Úlohou misijnej kongregácie je viesť a koordinovať v celom svete dielo evanjelizácie národov a spoluprácu v misiách, starať sa o misionárov a pridelať ich podľa naliehavosti potrieb, vypracovať organický akčný plán, vydávať smernice a príslušné zásady pre evanjelizáciu a dávať začiatkový impulz“ (RM 75).

„Špecifické právomoci predstavujú: zabezpečiť vhodné rozmiestňovanie misionárov; starať sa o formovanie svetského kléru aj katechetov; zverovať súcim inštitútom, spoločnostiam, ako aj miestnym cirkvám jednotlivé misijné oblasti a pre tieto oblasti robiť všetko, čo patrí buď k zriaďovaniu, alebo k zmenám cirkevných celkov, alebo k zabezpečovaniu cirkví.“²⁰¹

14.2.2 Biskupské konferencie

„Pre riadenie a koordinovanie misijnej činnosti v národnej a regionálnej rovine majú veľký význam biskupské konferencie a ich rôzne zoskupenia. Od nich koncil žiada, aby závažné otázky a naliehavé problémy preberali na spoločných poradách, ale aby nezanedbali miestne rozdiely“ (RM 76).

„Biskupské konferencie majú zakladať a podporovať misijné diela, bratsky prijímať a venovať pastorálnu starostlivosť tým, čo prichádzajú z misijných území.“²⁰²

¹⁹⁹ KAROTEMPREL, S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. s. 186.

²⁰⁰ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. s. 57.

²⁰¹ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. s. 311.

²⁰² STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 58.

14.2.3 Biskupi

„Ako zmŕtvychvstalý Pán dal apoštolskému kolégiu na čele s Petrom rozkaz na svetové misie, tak spočíva táto zodpovednosť predovšetkým na kolégiu biskupov s nástupcom Petrom na čele“ (RM 63). „Je úlohou biskupa získavať medzi ľuďom a zvlášť uprostred chorých a trpiacich duše, ktoré by z celého srdca prinášali Bohu modlitby a skutky pokánia za šírenie evanjelia vo svete. Biskup má ochotne pomáhať povolaniam mladíkov a klerikov pre misijné inštitúty.“²⁰³

14.2.4 Kňazi

„Ako spolupracovníci biskupa sú kňazi skrze vysviacku vyzvaní deliť sa s ním o problémy misií. Duchovný dar, ktorý kňazi prijali pri vysviacke, ich pripravuje nie na ohraničené a úzke poslanie, ale na obsiahle, všeobecné, spásonosné poslanie v najširšom zmysle, „až do končín zeme,“ lebo každá kňazská služba má účasť na svetovom poslaní, ktoré Kristus zveril apoštolom. Všetci kňazi musia mať misionárske srdce a misionársku mentalitu“ (RM 67).

„Už výchova kandidátov na kňazstvo musí mať za cieľ sprostredkovať katolíckeho ducha, ktorý ich naučí pozeráť za hranice vlastnej diecézy, národa alebo obradu, venovať sa potrebám svetových misií a byť ochotný hlásať evanjelium všade.“²⁰⁴

„Kňaz ako nástupca apoštolov v apoštolskej službe je hlavným nositeľom cirkevnej misie v službe kráľovstva. Kňaz v túžbe po svätosti v pravej a oduševnenej láske k Bohu a ku všetkým ľuďom môže dať dôkaz o veľkej horlivosti vo svojej misijnej angažovanosti a dospieť až k mučeníctvu.“²⁰⁵

14.2.5 Misionári

„Medzi pracovníkmi v misijnej pastorácii, v minulosti i teraz, zastávajú miesto zásadného významu ešte vždy tí ľudia a inštitúty, ktorým venuje dekrét *Ad gentes* zvláštnu kapitolu. Kristus Pán vždy povoláva spomedzi svojich učeníkov tých, ktorých on sám chce, aby boli s ním a aby ich poslal kázať pohanom. Ide o zvláštne povolanie, ktoré je formované podľa príkladu apoštolov. Prejavuje sa v celkovom zanietení pre službu evanjelia. Je to zanietenie, ktoré sa vzťahuje na celú osobu a život misionára a vyžaduje od neho neohraničenú oddanosť síl a času“ (RM 65).

²⁰³ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 58.

²⁰⁴ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 58.

²⁰⁵ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 353.

„Misionári, ktorí odpovedali na povolanie Ducha a zasvätili svoj život misiám ad gentes, sa oddane venujú misijnej animácii a animácii povolání v miestnych cirkvách, či už v tých, z ktorých boli vyslaní, alebo v mladých cirkvách, ktoré sú ovocím ich apoštolátu.“²⁰⁶

14.2.6 Misijné inštitúty

„Misijné inštitúty musia využiť všetky potrebné pomocné pramene, aby mohli rozvinúť svoju skúsenosť, kreativitu vo vernosti k svojej pôvodnej charizme a primerane pripraviť kandidátov a zaistiť, aby ich členovia obnovili svoju duchovnú, morálnu a fyzickú energiu“ (RM 66).

14.2.7 Zasvätený život

„Povolania inštitútov zasväteného života patria k nevyčerateľnému a mnohostrannému bohatstvu Ducha. Ich členovia od okamihu, keď sa zasvätili službe Cirkvi, sú zaviazaní vykonávať svoju prácu zvláštnym spôsobom ako misijnú prácu, v štýle zodpovedajúceho inštitútu“ (RM 69).

„Nevyhnutné sú inštitúty kontemplatívneho i činného života, mužského i ženského. Rehoľníčky so svojim výrazným zmyslom pre duchovné materstvo a schopnosťou sebadarovania vykonávajú v misiách úžasné dielo.“²⁰⁷

„Pre rehoľníkov sa otvára obrovské pole pastoračnej a katechetickej činnosti medzi deťmi, mládežou, rodinami, základňovými spoločenstvami, združeniami a hnutiami s cieľom privádzať mladé cirkvi k vzrastu a zrelosti viery, vytvárať nové kresťanské spoločenstvá a upevňovať ich až po dosiahnutie úplnej zrelosti a autonómie.“²⁰⁸ „Rehoľníci prejavujú misijný rozmer svojho zasvätenia aj svojou nezištnosťou. To znamená, že si zvolia misie pre samotné misie; angažujú sa totálne a veľkodušne bez vedľajších cieľov; bez cieľa získať zaujímavú skúsenosť, bez cieľa nájsť alternatívu pre nedostatok povolání na podporenie svojich diel.“²⁰⁹

14.2.8 Laici

„Pápeži najnovších čias veľmi vyzdvihli úlohu laikov v misijnej práci“ (RM 71). „Oblasti misionárskej prítomnosti a činnosti laikov sú veľmi široko roztrúsené. Prvým poľom je veľký a komplikovaný svet politiky, sociálnej skutočnosti, hospodárstva, na miestnej, národnej i medzinárodnej úrovni.

²⁰⁶ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 376.

²⁰⁷ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 178.

²⁰⁸ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 363.

²⁰⁹ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 364.

V rámci Cirkvi sa ponúkajú rôzne druhy služieb, funkcií, úradov a foriem privádzania ku kresťanskému životu“ (RM 72).

„Apoštolát laikov je v Cirkvi neodmysliteľný a nenahraditeľný. Cirkev v misiách musí mať možnosť počítať so zodpovednými, angažujúcimi sa a svätými laikmi. Jednotlivé hnutia apoštolátu musia viesť svojich členov k tomuto presvedčeniu.“²¹⁰

14.2.9 Katechéti

„Ku laikom, ktorí sa stávajú hlásateľmi, patria prednostne katechéti. Misijný dekrét ich definuje ako ‚chvályhodný zástup, ktorý sa veľmi zaslúžil o misijné dielo medzi pohanmi. Vedení apoštolským duchom znamenajú za veľkých obetí jedinečný a nenahraditeľný prínos pre rozširovanie viery a Cirkvi.‘ Katechéti sú špecializovaní pracovníci, priami svedkovia, nenahraditeľní hlásatelia. Tvoria základnú silu kresťanských obcí, hlavne v mladých cirkvách“ (RM 73).

„Katechéti spoločne s kňazmi a misionármi vykonávajú mimoriadne chýlostivé poslanie, a síce roznášať posolstvo Ježiša Krista a vychovávať vo viere v lone kresťanských spoločenstiev. Mnohí sa takto stávajú prvými rozsievateľmi evanjelia.“²¹¹ „Misijné povolanie katechéta je špecifické, totiž zamerané na katechézu, a zároveň všeobecné v oblasti spolupráce v tých apoštolských službách, ktoré napomáhajú zakladanie Cirkvi a jej vzrast.“²¹²

Záver

„Treba spomenúť aj iné formy služby pre život Cirkvi a pre misie: podporovanie modlitby, spevu a liturgie, vedúcich cirkevných základňových skupín a biblických krúžkov, vedúcich charitatívnej činnosti a správcov cirkevných príjmov, vedúcich rôznych apoštolských združení, učiteľov náboženstva v školách“ (RM 74).

„Veriaci rozširujú hranice svojej lásky a starajú sa o tých, ktorí sú ďaleko práve tak ako o tých, ktorí sú blízko. Medzi formy duchovnej spolupráce na prvom mieste patrí modlitba, obeta, svedectvo kresťanského života. Modlitba musí sprevádzať cestu misionárov, aby sa hlásanie slova skrze Božie milosti stalo účinné. S modlitbou musí byť spojená obeta. Obeta misionára musí byť sprevádzaná a podporovaná obetou všetkých veriacich.“²¹³

²¹⁰ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 365.

²¹¹ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. s. 387.

²¹² TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. s. 388.

²¹³ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 58-59.

15. Laickí spolupracovníci a misie

Úvod²¹⁴

Albino Luciani, neskorší pápež Ján Pavol I. takto prirovnáva Cirkev: „Počas svojho účinkovania v Palestíne zasial Pán semeno, malé ako horčičné zrnko. Keď vzišlo, ukázalo sa na Turíce v Jeruzaleme ako nepatrná rastlinka – Cirkev. Rastlinka rastie ďalej a presadená do Ríma sa rozrastá v strom. Odvšadiaľ, z celého sveta prichádzajú veriaci a sadajú si ako vtáci na jeho konáre. Ale všade dookola vládne drsná klíma. Nieкто sa pokúša vyklčovať korene, iný sekerou poodtínať konáre, ďalší strieľa po vtáčikoch v korune. Zatiaľ však vo vnútri stromu naďalej silne prúdi životodárna Božia miazga, strom rastie a košatie. A bude rásť a košatieť viac a viac, až jeho koruna prenikne nebo a zo stromu a jeho vtáčikov bude triumfujúca a nesmrteľná Cirkev.“²¹⁵

Pán Ježiš, keď ustanovil Cirkev, neustanovil ju ako uzatvorené spoločenstvo. Po svojom zmŕtvychvstaní poslal svojich učeníkov do celého sveta ohlasovať evanjelium všetkým ľuďom (*porov. Mt 28,18-20*). Poslanie ohlasovať evanjelium platí pre všetkých členov Cirkvi v každej dobe. Každý sa však do tohto poslania zapája jemu primeraným spôsobom. Ináč sa zapája biskup, ináč kňaz, ináč rehoľníci a ináč laici. Ináč misionári, ktorí ohlasujú vieru národom, ktoré Krista ešte nepoznajú a ináč tí, ktorí žijú v prostredí s kresťanskými tradíciami. Nikto nie je z tejto povinnosti vylúčený.

V tejto práci sa pokúsím priblížiť, čo sú misie, prečo sú potrebné a ako môžu laici prispieť k ich rozvoju a budovaniu Cirkvi.

15.1 Cirkev – podmienka spásy

Ježiš Kristus prišiel na svet, aby splnil vôľu svojho Otca, zjavil jeho tajomstvo a vykúpil všetkých ľudí (*porov. LG 3*). „Kristus je jediným prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi. Ľudia teda nemôžu prísť do spojenia s Bohom, ak nie skrze Ježiša Krista, za pôsobenia Ducha Svätého.“²¹⁶ Tu na zemi založil Cirkev. Prostredníctvom Cirkvi pôsobí i naďalej vo svete a vykonáva svoje poslanie. Boh chce, aby ho poznali všetci ľudia a aby všetci získali spásu. Túto spásu sprostredkováva skrze Cirkev. Cirkev sa preto snaží, aby ju poznali všetky národy a všetci ľudia. Spásu síce môže človek získať aj mimo Cirkvi (*porov. LG 16*), no nemôžu ju získať tí „ľudia, čo by nechceli vstúpiť

²¹⁴ Porov.: BALOGA, M.: *Semestrálna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

²¹⁵ LUCIANI, A.: *Verím*. Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1999, s. 67.

²¹⁶ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 56.

do Katolíckej cirkvi, alebo by v nej nechceli vytrvať napriek tomu, že dobre vedia, že ju založil Ježiš Kristus ako potrebnú na spasenie“ (LG 14). Aby sa všetci ľudia dozvedeli o Ježišovi Kristovi, je potrebná misijná činnosť Cirkvi.

15.2 Misie – šírenie Božieho kráľovstva

„Krista treba zvestovať všetkým národom“ (RM 3). Zvestovanie sa deje prostredníctvom misií. II. vatikánsky koncil definoval misie takto: „Osobitné podujatia, v rámci ktorých Cirkvou vyslaní hlásatelia evanjelia idú do celého sveta a venujú sa úlohe zvestovať evanjelium, ba zakladať Cirkev medzi národmi alebo skupinami, čo ešte neveria v Krista, sa napospol nazývajú misiami a realizujú sa misijnou činnosťou. Spravidla sa konajú na určitých územiach, ktoré uznala Svätá stolica. Vlastným cieľom tejto misijnej činnosti je hlásať evanjelium a sadiť Cirkev v národoch a skupinách, v ktorých ešte nezapustila korene“ (AG 6). To sú misie ad gentes. Cirkev musí pôsobiť aj medzi národmi, ktoré už Krista poznajú, no nie všetci ich členovia do Cirkvi patria.

„Ku koncu 20. storočia sa postupne stráca rozdiel medzi misiami ad gentes a všeobecnou misiou Cirkvi. Hlavnou príčinou je, že narastá počet kresťanov, ktorí svoje náboženstvo hlbšie neprežívajú. Ich kresťanstvo sa začína a končí krstom. Táto skutočnosť je v dôsledku viacerých príčin: radikálny liberalizmus, relativizácia hodnôt, demografické faktory a podobne. Ukazuje sa, že misie budú v budúcnosti čoraz viac orientované na ľudstvo ako také.“²¹⁷

„Misia (poslanie) Cirkvi je vlastne misiou (poslaním) Ježiša, ktorého Otec poslal na svet a ktorý zosiela Ducha Svätého, aby pokračoval a doplňoval jeho spásonosné dielo.“²¹⁸ „Svätý Duch je vstávajúci Kristus, ktorý je aktívny vo svete. Na Turíce Kristus skrze Ducha Svätého cez otvorené dvere vyslal učeníkov do sveta.“²¹⁹ „Duch vedie pokrstených, aby rozšírili hranice Cirkvi a bol učeníkom daný, aby sa stali svedkami Ježiša, jeho smrti i zmŕtvychvstania (porov. Sk 1,8).“²²⁰ Duch Svätý pobáda veriacich vytvoriť spoločenstvo, byť Cirkvou. „Človek pobádaný Božím Duchom nikdy nemôže ostať úplne ľahostajný voči náboženstvu. Lebo bude vždy túžiť poznať zmysel svojho života a smrti. Duch Svätý otvára srdcia nekresťanov, aby prijali radostnú zvesť a uverili tomu, ktorý je cesta, pravda a život, a ktorý jediný môže naplniť ich najhlbšie duchovné túžby. Každá prítomnosť Ducha musí byť s úctou a vďačnosťou prijatá. Ale rozširovať ju je úlohou Cirkvi, ktorej Kristus dal svojho Ducha, aby ju priviedol k úplnej pravde.“²²¹ „Dnes sa vyžaduje od

²¹⁷ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 43.

²¹⁸ KAROTEMPREL a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 19.

²¹⁹ MICHALOV, J.: *Súčasný rozmer misiológie v pastorácii*. In: *Studia theologica Scepusiensia* Nr. 2. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 1998, s. 225.

²²⁰ KAROTEMPREL a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 50.

²²¹ STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 46.

všetkých kresťanov, od miestnych cirkví a svetovej Cirkvi tá istá odvaha, ktorá viedla misionárov minulosti a tá istá ochota počúvať hlas Ducha“ (RM 30).

15.3 Misijná povinnosť celého Božieho ľudu

Nie je nová vec, že o šírenie evanjelia sa majú usilovať všetci členovia Cirkvi. Aj prvé kresťanské obce si uvedomovali svoju zodpovednosť za misie. Už vtedy boli misie chápané ako ovocie kresťanského života a ako úloha každého veriaceho (porov. RM 27). Táto účasť všetkých veriacich na šírení viery jednak v rovine jednotlivého veriaceho, ako i na úrovni celého spoločenstva pretrváva od prvých čias kresťanstva až podnes.

V krste, ktorým sa veriaci začlenili do Cirkvi, dostali určitý podiel na trojakom úrade Ježiša Krista: kňazskom, prorockom a kráľovskom. Účasť na Kristovom prorockom úrade uschopňuje a zaväzuje laikov, aby evanjelium nielen prijímali, ale ho aj hlásali svojimi slovami a skutkami (porov. CHL 14).

Povinnosť všetkých členov Cirkvi prispieť k jej rozvoju pripomenul aj II. vatikánsky koncil: „Všetci synovia a dcéry Cirkvi majú mať živé vedomie vlastnej zodpovednosti voči svetu, pestovať v sebe naozaj katolíckeho ducha a zasvätiť svoje sily dielu šírenia evanjelia“ (AG 36).

„Nikto, kto verí v Krista, žiadna cirkevná inštitúcia sa nemôže vyhnúť tejto najvyššej povinnosti“ (RM 3).

15.4 Formy spolupráce laikov na šírení evanjelia

„Celá Cirkev je misionárska a dielo šírenia evanjelia je základnou povinnosťou Božieho ľudu“ (AG 35). Táto povinnosť sa teda týka aj laikov.

„Misijná spolupráca je účasť cirkevných spoločenstiev a kresťanských jednotlivcov na uskutočňovaní Božieho misijného diela. Spolupráca na tomto misijnom diele má svoje korene v jednote s Kristom a v Kristovi. Len keď sú všetci jedno v Kristovi ako ratolesti s viničom, potom môžu prinášať dobré ovocie. Misijná spolupráca sa uskutočňuje rozličnými formami: modlitbou, svedectvom kresťanského života, obetou, ponukou vlastnej práce a pomoci.“²²²

„Poslanie laikov v Cirkvi má dvojaký rozmer: na prvom mieste spoločne so svojimi pastiermi a pomocou ich vedenia vytvárajú spoločenstvo veriacich; na druhom mieste ako zodpovední občania pretvárajú kvasom evanjelia spoločnosť, v ktorej žijú, v ekonomickej, spoločensko-politickej a kultúrnej oblasti. Aktívnym vstupom do riešenia časných problémov sveta ho obnovujú svedectvom svätosti svojho života.“²²³

²²² BUČKO, L.: *Misiológia III.*, 2001. s. 130.

²²³ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2000, s. 376-377.

„Prvou a najzávažnejšou povinnosťou, čo sa týka šírenia viery, je žiť hlbokým kresťanským životom. Lebo ich horlivosť v službe Božej a ich láska voči iným vyvolajú nový duchovný elán v celej Cirkvi, ktorá sa bude javiť ako zástava vztýčená na znamenie národom, a ako „svetlo sveta“ (Mt 5,14) a „soľ zeme“ (Mt 5,13)“ (AG 36). Ježiš nám pripomína: „Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach“ (Mt 5,16). Svedectvo života je základnou formou misie, lebo „evanjeliové svedectvo, ktoré si svet najskôr všimne, je pozornosť voči človeku a láska k chudobným, malým a trpiacim. Bezplatný charakter tohto chovania a týchto činností vedie priamo k otázkam o Bohu a o evanjeliu“ (RM 71). Aby bolo toto svedectvo pravdivé, je potrebná stála formácia všetkých oblastí ľudského života. Život v pravde viery a jej plnenie v celej bytnosti človeka je jasným znakom skutočného kresťana. „Teda Cirkev privedie svet k evanjeliu predovšetkým svojím správaním sa a životom, t. j. životom vo vernosti Kristovi, v chudobe a zdržanlivosti, v slobodnom postoji voči mocným tohto sveta, čiže svätým životom“ (EN 41). K svätosti Cirkvi prispievajú všetci veriaci. Podľa tejto svätosti majú aj žiť a zdokonaľovať ju (porov. LG 40). Zdokonaľovať sa vo svätosti majú veriaci každý vo svojom stave (porov. LG 42). Usilovať sa o to majú všetkými silami, ktorými ich obdaroval Kristus (porov. LG 30). Využiť na to majú všetky im dostupné prostriedky, ktorými sú počúvanie Božieho slova, uskutočňovanie Božej vôle, pristupovanie k sviatostiam, zúčastňovanie sa na posvätných úkonoch, venovanie sa modlitbe, sebazapieraniu, činnej bratskej službe a cvičeniu sa vo všetkých čnostiach. Tieto prostriedky posväcovania usmerňuje, stvára a privádza k cieľu láska, ktorá je spojivom dokonalosti a splnenia zákona. Preto pravý Kristov učeník sa vyznačuje láskou k Bohu, ako aj k blížnemu (porov. LG 42).

Aby bola práca misionárov úrodná, rozvíjali sa misijné povolania a našli sa prostriedky, ktoré misie potrebujú, veriaci za to majú Bohu obetovať dobrovoľné modlitby a skutky pokánia (porov. AG 36). „Modlitba musí sprevádzať cestu misionárov, aby sa hlásanie slova skrze Božiu milosť stalo účinné. Sv. Pavol prosí často vo svojich listoch veriacich o modlitbu, aby vedel hlásať evanjelium otvorene a s dôverou. S modlitbou musí byť spojená obeta. Spásonosná hodnota každého prijatého a Bohu v láske obetovaného utrpenia má svoj pôvod v obeti Kristovej, ktorý vyzýva údy svojho mystického tela spojiť sa s jeho utrpením a na vlastnom tele ho doplňovať. Obeta misionára musí byť sprevádzaná a podporovaná obetou všetkých veriacich“ (RM 78). Mnohí sa tak svojimi obetami sami stávajú misionármi.

Encyklika Redemptoris missio za srdce misijnej spolupráce považuje napomáhanie vzniku, rozvoja a formácie misijných povolaní (porov. RM 79). „Ved' žatva potrebuje svojich robotníkov. Misijné diela sa uskutočňujú predovšetkým prostredníctvom tých, čo sa doživotne zasvätili službe evanjelia

a sú preto ochotní ísť do celého sveta, aby všetkým priniesli ponuku spásy. Liahňou misijných povolaní sú najmä rodiny. Život modlitby, zmysel pre službu bližnému a účasť na aktivitách Cirkvi utvárajú v rodinách priaznivé predpoklady pre misijné povolania.²²⁴ Druhý vatikánsky koncil nazval rodinu domácou cirkvou (*porov. LG 11*). „V každej kresťanskej rodine by sa mali nachádzať niektoré črty univerzálnej Cirkvi. Okrem toho rodina sa má stať práve tak ako Cirkev prostredím, v ktorom sa evanjelium uplatňuje a z ktorého vyžaruje. Takáto rodina sa stáva hlásateľkou evanjelia aj v mnohých iných rodinách a v celom svojom životnom prostredí“ (*EN 71*).

Ďalšou formou misijnej spolupráce je materiálna podpora misijných diel. „Materiálne a hospodárske potreby misionárov sú početné. Misijná cirkev rozdáva, čo dostáva, rozdeľuje medzi chudobných, čo dávajú k dispozícii jej materiálnymi potrebami lepšie vybavené deti“ (*RM 81*). „Pritom je dôležité dbať na ducha, v akom sa dary na misie dávajú. Veď všetko, čo sme dostali od Boha, či už samotný život alebo materiálne bohatstvo, nie je našim vlastníctvom, ale dostali sme to na užívanie. Dávanie by malo byť sprevádzané veľkodušnosťou, ktorú podnecuje viera. Vtedy je dávanie radosťou.“²²⁵

„Spolupráca sa dnes rozširuje o nové formy, ktoré zahrňujú nielen hospodársku podporu, ale i priamu účasť. Nové situácie v spoločnosti s faktom veľkej pohyblivosti vyžadujú od kresťanov ozajstného misijného ducha“ (*RM 82*). „Medzi ne patrí napríklad medzinárodná turistika, ktorá nadobúda masový charakter. Keď sa vykonáva ohľaduplne, je pozitívnou skutočnosťou kultúrnej výmeny a obohacovania. Ak budú kresťania aj ako turisti svedkami viery a lásky, potom budú v istom zmysle misionármi. Ďalej sú to kresťanskí pracovníci a študenti, ktorí odchádzajú za prácou alebo štúdiami do nekresťanských krajín. Tu majú príležitosť žiť svoju vieru a prinášať o nej svedectvo. Takisto aj nekresťania, ktorí žijú v kresťanských krajinách, či už sem prišli študovať, hľadať prácu, alebo emigrovali pre ťažké politické či hospodárske pomery v rodnej krajine, sú pre kresťanov a kresťanské spoločenstvá výzvou k dialógu, spolužitiu, službe, svedectvu a priamemu ohlasovaniu evanjelia. V kresťanských krajinách sa tvoria skupiny prisťahovalcov z nekresťanských krajín, ktorým treba ponúknuť evanjelium.“²²⁶

Misionármi nemusia byť len kňazi a rehoľníci, ale aj laici. Musia byť obdarení primeranými prirodzenými schopnosťami, vyhovujúci svojimi vlohami a nadaním a ochotní podujat' sa na misijnú prácu (*porov. AG 23*).

Misiám významne pomáhajú aj laici, ktorí „svojimi historickými a vedecko-náboženskými štúdiami na univerzitách a vedeckých inštitútoch

²²⁴ BUČKO, L.: *Misiológia III.*, 2001. s. 130.

²²⁵ BUČKO, L.: *Misiológia III.*, 2001. s. 130.

²²⁶ BUČKO, L.: *Misiológia III.*, 2001, s. 131.

napomáhajú poznanie národov a náboženstiev, a tým sú na osov hlásateľom evanjelia a pripravujú dialóg s nekresťanmi“ (AG 41).

„Misijnú spoluprácu pomáhajú uskutočňovať najmä Pápežské misijné diela, ktoré vznikli z charizmatických podnetov, pričom boli vedené laikmi aj kňazmi. Ich úlohou je podnecovať misijnú činnosť, udržiavať a rozvíjať misionárskeho ducha v Cirkvi, pomáhať misionárom v ich službe. Povzbudzovať kňazov, zasvätených i laikov k misijnej práci a viesť kresťanov k svedectvu lásky. Pápežské misijné diela sú preto „pápežské“, lebo sa rozvinuli za podpory pápežov, ktorí si ich privlastnili a dali im univerzálny charakter. Mali by byť prítomné vo všetkých miestnych cirkvách ako nástroj budovania misijnej spolupráce.

Pápežské misijné diela sú tieto štyri:

- Dielo šírenia viery, ktorého úlohou je vzbudiť záujem o všeobecnú evanjelizáciu vo všetkých vrstvách Božieho ľudu a zabezpečovať v miestnych cirkvách duchovnú i materiálnu pomoc.

- Dielo detí, ktorého úlohou je pomáhať vychovávateľom vzbudiť v deťoch misijné povedomie; pozýva deti deliť sa o vieru i o to, čo majú, so svojimi rovesníkmi v misijných oblastiach, kde sú kresťanské spoločenstvá najnúdznejšie.

- Dielo sv. apoštola Petra, ktorého úlohou je upozorňovať Boží ľud na dôležitosť domorodého duchovenstva v misijných krajinách a pozývať kresťanov k duchovnej a materiálnej spolupráci pri formácii domorodého dorastu na kňazstvo a zasvätený život.

- Dielo jednoty kňazov a rehoľníkov, ktorého úlohou je podnecovať a oduševňovať kňazov, seminaristov, zasvätených i laikov, čo sú v misiách, ako aj misijné spoločenstvá, za misie a misijnú spoluprácu.²²⁷

Záver

„Veriaci, ktorí tvoria Cirkev, sa musia za ňu ešte oveľa viac zasadzovať. Ich spolupráca je naliehavo nutná. Ničím a nikým sa nemajú dať od nej odtlačiť alebo sa nechať obmedziť len na minimum. Žiadna iná činnosť sa ani zďaleka vo svojej užitočnosti a čestnosti nevyrovná tejto: na jednej strane síce dávame, ale na druhej strane aj získavame. Zdá sa nám to všedné, a predsa v skutočnosti to má ohromné dimenzie. Sme vtiahnutí do procesu dejín spásy, ktorý začal stvorením, pokračoval v Starom zákone, Ježiš Kristus ho obnovil a my s jeho

²²⁷ BUČKO, L.: *Misiológia III.* 2001. s. 131.

pomocou máme v ňom pokračovať. Tento proces sa zavŕši druhým Kristovým príchodom a bude trvať večne v obnovennej Cirkvi.²²⁸

Priblížili sme, čo sú misie, ich aktuálnosť v dnešnej dobe a poukázali na rozličné formy, ako môžu laici spolupracovať pri jej vykonávaní. Od každého z nás závisí, ako sa zapojí do šírenia viery a budovania Božieho kráľovstva. „Nemôžeme si žiť pokojne, keď myslíme na milióny bratov a sestier, ktorí, hoci vykúpení krvou Kristovou, predsa žijú bez poznania Božej lásky. Tak pre jednotlivého veriaceho, ako aj pre celú Cirkev, musí byť misionárska úloha prvoradá, lebo sa týka večného určenia človeka a odpovedá na tajuplný a milosrdný Boží plán“ (RM 86).

16. Osobnosti v misiách

Úvod²²⁹

Cirkev sa vždy snažila o rozvoj a rast Božieho ľudu. Tak ako v minulosti aj dnes počúva a uskutočňuje slová nášho Pána, ktorý zanechal apoštolom pred svojím nanebovstúpením. Výraz misie je latinského pôvodu a znamená poslanie. Misia Cirkvi, ktorú dostala od Ježiša Krista, spočíva v ohlasovaní evanjelia a to tak medzi veriacimi, ako aj neveriacimi. Zvestovať evanjelium znamená zakladať Cirkev medzi národmi a skupinami ľudí, čo neveria v Krista a to sa realizuje misijnou činnosťou.

Evanjelizovať znamená prinášať blahozvesť všetkým vrstvám obyvateľstva. Dôvodom misijnej činnosti je vôľa samého Boha spasiť všetkých ľudí. Ozajstná misijná činnosť je zameraná na ekumenické úsilie o zjednotenie rozdelených kresťanov. Hlavné pôsobenie misionárov je však v oblastiach medzi neveriacimi, pretože viac ako dve tretiny ľudí nepozná Ježiša a Cirkev.

Misijná činnosť *ad gentes* je základnou úlohou celej Cirkvi. Vychádza z príkazu Ježiša Krista. Chodte a učte všetky národy. Misie sú v každej dobe a na každom mieste. Misionárom sa stáva ten, čo opustil svoju diecézu alebo odišiel za hranice s poslaním rozširovať evanjelium národom, alebo skupinám ľudí, ktorí nepoznali Boha. Misionárom sa stáva aj kňaz, ktorý vypomáha v blízkej diecéze alebo šíri evanjelium medzi krajanmi a prisťahovalcami. Misionármi sa stali rehoľní kňazi, mnohí diecézni kňazi, rehoľné sestry, mnísi, katechéti i laici. Pohnuté dejiny dvadsiateho storočia vyhnali milióny ľudí z ich domovov a rozptýlili ich po celom svete. Medzi národmi, ktoré prežili vyst'ahovaleckú vlnu,

²²⁸ LUCIANI, A.: *Verím*. 1999, s. 76.

²²⁹ Porov.: JURČÁGA, P.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula: 2002.

bol aj slovenský národ. Tento veľký pohyb si vyžiadal novú intenzívnu misionársku prácu. Zo štatistických údajov vyplýva, že v dvadsiatom storočí pôsobilo na celom svete viac ako 800 misionárov a misionárok zo Slovenska. Ján Pavol II. v liste *Novo millennio ineunte* pozýva každého z nás kontemplovať Kristovu tvár, aby sme dokázali o Kristovi nielen rozprávať ale ho aj sprítomniť svedectvom viery a života. Nuž táto práca je dôkazom tých, ktorí títo poslanie naplňali a naplňajú. Sú to misionári a misionárky z nášho Slovenska.

16.1 Osobnosť misionára

Prvým predpokladom na odchod do misií je Božie volanie. Na misie odchádzajú nielen kňazi, rehoľníci, rehoľné sestry, ale aj laici. Nové cirkevné hnutia vedú prevažne laici - prebieha obnova laického apoštolátu. Na misijných územiach tzv. tretieho sveta sa tu rozšírila inkulturácia do misijného diania a čiastočne aj do liturgie. Široké masy nekresťanov začali lepšie a hlbšie rozumieť slovám misionárov. A to je prvý predpoklad úspechov. Všade vo svete šli misionári ostatným príkladom. Stavali školy, fary, kostoly, sirotince, ale aj cesty, vodné nádrže, nemocnice a pomáhali domorodým pozdvihnúť poľnohospodárstvo na vyššiu úroveň. Držali sa hesla: *ora et labora* - modli sa a pracuj. Misie majú nebývalý dosah. Priviedli do Iona Cirkvi milióny ľudí. Len v Indonézii slovenskí misionári pokrstili desaťtisíce pohanov na ostrovoch Flores a Timor.

Ako v každom zamestnaní, aj tu misionár prechádza určitými stupňami vývoja. Tieto vývojové stupne poukazujú na dnešné misijné pomery. Sú rozmanité okolnosti života misionára, a preto predpokladáme skúsenosť osobného pokánia, obrátenia, znovuzrodenia, osvedčenia sa v kresťanskej viere, zodpovednosť za začlenenie sa do miestneho zboru a vedomie povolania do misijnej služby. Misionár je dobre vzdelaný a skúsený kresťan s veľkou misijnou motiváciou, živí sa povolaním, ktorému sa vyučil. Moderný misionár prichádza na misijné pole čo najlepšie pripravený. Od misionára sa vyžaduje dôkladné a solídne vzdelanie. Pre šírenie Božieho kráľovstva v našej generácii sú hľadani tí najlepší. Samozrejme, toto najlepšie musí byť postavené do správnych vzťahov, pretože ináč by mnohí mladí ľudia vôbec neodišli na misijné pole.

K absolútne nevyhnutným kvalitám však jednoznačne patria vzťah k Bohu, schopnosť pracovať v tíme, vytrvalosť v napätiach, otvorenosť, láska k cudzej kultúre a ľuďom, ochota učiť sa a slúžiť, zaradenie sa a podriadenie, pohyblivosť, štedrosť, zrieknutie sa majetku, obetavosť.

Kľúčom k naplnenému životu misionára je láska k Bohu a k bližným. Rhoda

Longenecker, misionár v Iráne v rokoch 1963 – 1982, menuje desať krokov k duchovnému úspechu. Je dôležité, aby misionár ostal na misijnom poli, stotožnil sa s ľuďmi, vynikajúco zvládol reč a ostal flexibilný v službe.

1. Miluj Boha celým srdcom, celou dušou a celou svojou silou.
2. Kráčaj v pokore pred Bohom.
3. Veď intenzívny modlitebný život.
4. Maj pevnú vôľu pre život v otvorenom spoločenstve so svetskými spolupracovníkmi. Buď milosrdný a spravodlivý.
5. Preukazuj veľkú citlivosť voči domorodcom.
6. Pokús sa odhaliť, ako ľudia premýšľajú o každodenných veciach.
7. Maj pevnú vôľu pre rozvíjanie 5. a 6. bodu.
8. Buď rýchly počuť, pomalý hovoriť a pomalý do hnevu.
9. Nech ti nikdy nechýba radosť a humor.
10. Ži životom, ktorý sa páči Bohu, či už si slobodný, alebo ženatý.

16.2 Slovenskí misionári - slovenskí biskupi

Mons. Jozef kardinál Tomko – narodil sa v Udavskom 11. marca 1924. Kňazskú vysviacku prijal v roku 1949. Pracoval vo Vatikáne a veľmi sa zaslúžil o výstavbu Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme v rokoch 1960 – 1963. V septembri 1979 bol v Sixtínskej kaplnke vysvätený za biskupa. Kardinálsku hodnosť prijal v roku 1985 a v tom istom roku bol aj menovaný za prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Na tomto poste pôsobil do roku 2000.

Mons. Pavol Mária Hnilica – biskup umlčanej Cirkvi. Tajne vysvätený za kňaza 29. 9. 1950, tajne vysvätený za biskupa 2. 1. 1951. Počas komunizmu emigroval do zahraničia. Pôsobil v Ríme. V Indii sa zoznámil s Matkou Terezou. V roku 1984 uskutočnil dramatickú cestu do Ruska, podarilo sa mu v Kremli slúžiť sv. omšu a zasvätiť Rusko Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Jeho životným dielom je laické náboženské hnutie Pro Deo et Fratribus, ktoré pápežská rada uznala ako pápežské medzinárodné spoločenstvo veriacich.

Mons. Dominik Kaľata – tajný biskup a misionár v Nemecku, profesor na Bohosloveckej fakulte v Bratislave. Narodil sa v Novej Belej. Vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Počas komunizmu trpel a bol väznený.

Mons. Ján Bukovský – arcibiskup, pápežský nuncius Vatikánu v Moskve. Narodil sa 18. 1. 1924 v Cerovej-Lieskovej na Záhorí. Dosiahol licenciát v biblických vedách. Pracoval na rôznych cirkevných sekretariátoch pre východoeurópske krajiny. V histórii Katolíckej cirkvi sa stal prvým nunciom

narodeným na Slovensku.

Mons. Dominik Hrušovský – arcibiskup a apoštolský nuncius v Bielorusku. Počas komunizmu emigroval do Talianska. Bol pri zrode Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Často sa rád vracia do Šaštína.

16.3 Misie ako prejav lásky

Viac ako každá iná kongregácia potrebujeme chudobu, ozajstnú chudobu. Chudobou sa môžeme odpútať od všetkého, dáva nám slobodu, a tak môžeme pochopiť najchudobnejších ľudí, s ktorými pracujeme.

Ľahko je milovať vzdialených ľudí. Nie je ľahké milovať tých, čo sú blízko nás. Oveľa ľahšie je dať tanier ryže, aby sme odstránili hlad, ako odstrániť samotu a bolesť toho, koho ani vlastná rodina nemiluje. Prineste lásku do vášho domu, to je miesto, kde sa začína naša láska.

Dnes už nemáme čas ani na to, aby sme sa s úsmevom pozreli jeden na druhého, aby sme sa porozprávali, aby sme si darovali jeden druhému kúsok radosti, aby sa uskutočnilo to, čo naše deti očakávajú, to, čo muž očakáva od svojej ženy a žena od svojho manžela. Stále viac a viac sa odťahujeme jeden od druhého. Svet sa rúca pre nedostatok lásky, nehy a vľúdnosti. Ľudstvo hladuje láskou, veď všetci sme príliš zaneprázdnení.

Peniaze nestačia. Neželám si, aby mi ponúkali peniaze, ktoré môžem dostať, ak ich budem žiadať. Moji chudáci potrebujú, aby ich milovali srdcom, nie peniazmi, aby im poslúžili rukami. Kristus si so mnou slúži, nie peniazmi, aby som bol v styku s jeho chudákmi. To sa stáva všade, kdekoľvek idem a kde ma volajú: prijmú ma mnohé osoby, to je spojenie so spoločnou potrebou Krista.

Kým bohatí budú, budú aj chudobní. Povedal to Ježiš: Chudobných budete mať vždy medzi sebou. Je nutné, aby sme pochopili chudákov, veď neexistuje iba materiálna chudoba, ale, čo je horšie, aj chudoba duchovná, tvrdšia a hlbšia, ktorá hniezdi v srdciach ľudí, prekypujúcich bohatstvom.

Niektorí bojujú za spravodlivosť a ľudské práva. My nemáme na to čas. Je veľa ľudí, ktorí umierajú hladom, lebo nemajú kúska chleba a sú bez lásky.

Keď sa k nám priblíži utrpenie, prijmime ho s úsmevom. To je najväčší dar od Boha: prijať s úsmevom všetko, čo nám on dá, a všetko, čo od nás on žiada. To je jeho prejav lásky. Boh je láska.

16.4 Rehoľné sestry, slovenské misionárky

Pre širší obraz aktivít v misiách predstavme rehoľné spoločenstvá zo Slovenska a tie sestry, ktoré v prvom desaťročí po politickej zmene pracovali alebo začali pracovať v misiách.

Kongregácia sestier Ducha Svätého – SSpS

Augustínová Vladislava	Štefanová	USA 1935 – 1992
Barloková Marcela	Slovenská Ves	Rusko 1997 – 1999
Bartková Ľudmila	Nováky	Bolívia 1992 – 1994
Bečková Adleta	Ivanka	Rumunsko 1996
Beláková Virgília	Fryštak, H. Ves	Argentína 1919 – 1931
Bezáková Virgília	Chynorany	Argentína 1912 – 1914
Florková Katarína	Oravská Lesná	Nová Guinea 1994
Grichová Školastika	Lendak	Ghana 1986
Gunišová Mária	Chynorany	Filipíny 1994
Holubecová Helena	na Slovensku	Rusko 1995
Janičová Maximiliána	Šarišské Dravce	Rumunsko 1996
Kovalčíková Agáta	Slovenská Ves	Rusko 1999
Kušíková Ivica	Žarnovica	Nová Guinea 1999
Lahová Ester	Radošovce	Ukrajina 1998
Lovecká Michaela	Horná Seč	Rusko 1993
Machovcová Daniela	Alekšince	Rumunsko 1995 – 1997
Moravčíková Kalista	Budmerice	Francúzsko 1932
Martinková Magdaléna	Spišské Bystré	Rumunsko 1994 – 1996
Mošádová Ľudmila	Alekšince	Paraguaj, Rumunsko
Pacovská Štefánia	Košice	Ukrajina 1990
Poláková Monika	Prešov	Rumunsko 1997
Príhodová Aurélia	Slovenská Ves	Rumunsko 1997
Racková Veronika	Bánov	Indonézia, Ghana
Rušinová Gabriela	Slovenská Ves	Argentína 1998
Slušná Lucia	H. Klačany	Rusko 1993
Ščurková Bohuslava	Mníšek	Ukrajina, Nová Guinea
Valentová Epifana	Nitra	Rakúsko
Vlčáková Laura	Hôrka	Rumunsko 1997
Vorošová Bohdana	Močenok	N. Guinea, Austrália
Zeleňáková Carrisima	Obdokovce	USA 1936
Zvalená Anna	Jánovce	Ghana 1991

Dominikánky

Gazdová Jozefa	Slovensko	USA, Kanada
Jurečková Mária	Tisinec	Ukrajina 2000
Pacanová Genovéva	Rudňany	Francúzsko
Rusnáková Alena	Bardejov	Ukrajina 2000
Timková Lýdia	Slovensko	Ukrajina 1992

Rehoľa Božského Vykupiteľa

Bajerová Monika	Slovensko	Ukrajina, Žitomír
Fedorová Katarína	Trnava	Rakúsko 1992
Kondrčová Makária	Brestovany	USA 1952
Tuková Verisima	Slovensko	Ukrajina 1994

Rehoľa Božej lásky

Flimelová Blázia	Slovensko	Brazília
Jančie Jozefa	Pensylvánia	Anglicko 1943
Torba Jozefína	Zubrica	Rakúsko, Taliansko

Uršulínky

Bajcárová Kunikunda	Slovensko	Čína, Rakúsko
Bošňáková Stanislava	Bučany	Thajsko 1935
Godovičová Anna	Trnava	Brazília 1947
Safková Helena	Košice	Južná Afrika 1995– 97
Valová Mária	M. Lodina	Rakúsko 1950

Vincentky

Bražinová Kazimíra	Ružomberok	Vietnam 1940 –1947
Marková Mercedes	Ostratice	Peru 1950
Romanová Katarína	Slovensko	Ukrajina 1994
Vavreková Margita	Slovensko	Rumunsko 1991

Školské sestry sv. Františka

Činčilová Daniela	Slovensko	Poľsko 1998
Čorejová Mária	Pittsburgh	Kanada
Džamová Mária	Bystré	Kazachstan 1996
Littvová Daniela	Liptovské Sliače	Južná Afrika 1993
Mošková Anna	Slovensko	Chile
Sumilasová Jarmila	Stará Ľubovňa	Kazachstan 1997

Kongregácia dcér sv. Františka

Baránková Anna	Štiavnik	Ukrajina 1996
Frenová Rufína	Humenné	Maďarsko 2000
Holubčíková Ľubomíra	Námestovo	Rumunsko 1998
Lukáčová Sáva	Ružomberok	Rumunsko 1995

Rehoľa sv. Kríža

Demjanová Edmunda	Slovensko	India 1939
Hajduová Nepomucená	Slovensko	Čína 1931
Repková Fidea	Slovensko	Rumunsko 1994
Zimmermanová Anita	Slovensko	Čína, India

Rehoľa Najsvätejšieho Srdca Ježišovho

Andrea Mária	Kozárovce	Holandsko
Ďurišová Datíva	Šurovce	Rakúsko
Petra Mária	Krásna nad Hornádom	Holandsko

Služobnice Nepoškvrnenej Panny Márie

Klikáčová Štefánia	Obice	Gabun 1945
Vojtechovská Barbara	Slovensko	Rusko 1992

Rehoľa Blahoslavennej Panny Márie – Anglické panny

Hešková Eva	Slovensko	Ukrajina
Kužmová Salome	Slovensko	Ukrajina
Tokárová Barbora	Slovensko	Kanada
Ulčáková Anna	Slovensko	Madagaskar
Vráblová Nikodéma	Slovensko	Ukrajina

Kongregácia sv. Cyrila a Metoda

Baranová Mária	Liptovská Teplá	USA
Rusňáková Karmelita	Polhora	USA

Rehoľa Panny Márie Pomocnice – Saleziánky

Cerovská Magdaléna	Víglaš	Albánsko 1992
Kukumbergová Irena	Šenkvice	Zaire 1946
Marková Mária	Chynorany	Zaire 1945

Rehoľa Notre Dame, Kanonistky sv. Augustína

Bilíková Gizela	Slovensko	Belgicko
Foltánová Paulína	Uherce	Brazília 1938
Hudecová Jozefína	Kozárovce	Holandsko, Belgicko
Mrázová Terézia	Kozárovce	Brazília 1938
Vážanová Salome	Čereňany	Belgicko, Brazília

Rehoľa sestier Panny Márie útechy

Hložná Alena	Slovensko	Mozambik
--------------	-----------	----------

Rehoľa sv. Bazila, baziliánky

Cupriková Helena Slovensko Taliansko

Kongregácia sestier sv. Jozefa

Špirková Kristína Carondolet USA

Rehoľa Najsvätejšieho mena Ježiš

Justináková Johana Lipovec Belgicko

Rehoľa M. Mariknoll pre zahraničné misie v USA

Michalec Jean Anglicko Japonsko

Rehoľa sv. Alžbety

Demjanovič Miriam Bayonne USA

Rehoľa Slova Božieho

Ščurková Lucia Slovensko Nová Guinea

Sestry Matky Terezy

Sládkovičová Mária Trenčín India, Etiópia
Šlachtová Mária Ružomberok India, Etiópia

Kongregácia sv. Cyrila a Metoda

Halčinová Iveta Kežmarok Rusko, Ukrajina
Vajdiarová Štefánia Dolný Kubín Rusko, Ukrajina

Rehoľa benediktíniek

Hermanová Paulína Nitra USA
Kojšová Vincenzia Orava USA
Starovská Stanislava Trenčín USA

Záver

Misionárske úsilie vyžaduje trpezlivosť. Postupne stále viac a viac pri písaní tohto projektu som obdivoval našich misionárov, ktorí sa dokázali zriecť všetkého a odísť do celkom cudzích zemí, aby tu pôsobili. Je veľmi dôležité, že misijnú prácu vykonáva Boh cez konkrétne osoby. Musíme k misijnému zápalu povzbudiť prostredníctvom pápežských misijných diel aj deti, mládež, všetkých kresťanov na celom svete, lebo misie sú záležitosťou nás všetkých. Toto nech je aj pre nás poučením i povzbudením. Konajme všetko pre Božie kráľovstvo s čo najväčšou horlivosťou, no pritom si vždy buďme vedomí, že Boh koná za nás.

17. Pomoc misiám

Úvod²³⁰

Pred nanebovstúpením Ježiš hovoril svojim učeníkom, aby šli a ohlasovali evanjelium celému stvoreniu, aby každý spoznal Božiu lásku. Ešte aj dnes už po dvetisíc rokoch od tejto udalosti je vo svete taká situácia, že nie všetky národy vedia o tejto udalosti. Preto je povinnosťou každého katolíka oboznámiť sa z misijným fenoménom, misijnými dielami a zvlášť koordináciou, pomocou a spolupracou v misijnej činnosti.

17.1 Modlitba a obeta za misionárov

Prvé miesto pri pomoci misiám patrí práve duchovnej spolupráce: modlitba, obeta, svedectvo kresťanského života. Modlitba musí sprevádzať dielo misionárov, aby sa hlásanie slova skrze milosť Božiu stalo účinné. Aj sv. Pavol prosil často o modlitbu, aby vedel hlásať evanjelium otvorene a s dôverou.

S modlitbou musí byť spojená aj obeta. Obeta misionára musí byť sprevádzaná a podporovaná obetou všetkých veriacich. Zvlášť nemocní a chorí, ktorí svoje utrpenie môžu obetovať Bohu práve za misionárov.

17.2 Napomáhanie misijných povolaní

Hlásanie evanjelia vyžaduje hlásateľov, žatva potrebuje robotníkov, misie sa uskutočňujú skrze mužov a ženy, ktorí sa doživotne zasvätili službe evanjelia a sú ochotní ísť do celého sveta, aby všetkým priniesli spásu. Sv. Otec Ján Pavol II. v encyklike *Redemptoris missio* kladie všetkým na srdce práve starosť o misijné povolania. Pýta sa, „prečo u niektorých hmotné dary síce rastú, ale misijné povolania sa tratia. Povolania na kňazský a rehoľný stav sú istým znakom živosti Cirkvi.“²³¹ Svätý Otec ďalej hovorí, že práve rodina a mládež majú priniesť zvláštny príspevok pre misijnú úlohu Cirkvi tým, že pestujú u svojich synov a dcér misijné povolania. „Hlavne štyri diela – Dielo šírenia viery, Dielo sv. apoštola Petra, Dielo detstva Ježišovho a Misijná únia – majú spoločnú úlohu podporovať v ľuďoch Božom misijného ducha.“²³² Misijná únia má bezprostredný a špeciálny cieľ – obrodzovanie a misijnú formáciu kňazov, rehoľníkov a rehoľníčok. Ďalším cieľom misijných diel je vzbudzovanie misijných povolaní tak v starých, ako i mladých cirkevných spoločenstvách. Pri vykonávaní svojej činnosti misijné diela závisia od Kongregácie pre

²³⁰ Porov.: SAKMÁK, P. *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula : 2002.

²³¹ JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, s.126.

²³² JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. 1997, s.133.

evanjelizáciu. Majú vnášať do katolíckeho sveta ducha univerzálnosti služby pre misie, bez ktorého niet žiadnej spolupráce.

17.3 Hmotná pomoc misiám

Pri materiálnej podpore misijných diel je veľmi dôležité dbať na ducha, v akom sa dary na misie dávajú. Všetko, čo sme dostali od Boha, či už samotný život, alebo materiálne bohatstvo, nie je naším vlastníctvom, ale dostali sme to na užívanie. Dávanie by malo byť sprevádzané veľkodušnosťou, ktorú podnecuje viera. Vtedy je dávanie radosťou.

Materiálne a hospodárske potreby misionárov sú početné: nejde len o vybavenie Cirkvi potrebnými štruktúrami (kaplnky, školy pre katechetov a seminaristov, byty), ale i o udržiavanie diel charity, výchovy a rozvoja človeka, teda o rozsiahle pole pôsobnosti najmä v chudobných krajinách. Misijná Cirkev rozdáva, čo dostáva, rozdeľuje medzi chudobnými. Misie čakajú nielen pomoc, ale aj účasť pri hlásaní a v láske k chudobným. Veľkodušnosť dávania je vždy inšpirované vierou. Len vtedy je dávanie blaženejšie, ako prijímanie. Svetová misijná nedeľa je ustanovená na zbieranie pomocných prostriedkov. Je to dôležitý dátum Cirkvi, lebo ukazuje, ako treba dávať: pri slávení Eucharistie ako dar Bohu a pre všetky misie sveta.

„Každý zrelý kresťan si musí byť vedomý tejto svojej totožnosti, ktorú má žiť a uskutočňovať v reálnej spolupráci s misiami v konkrétnych možnostiach každého. Tak aj v každom cirkevnom spoločenstve treba rozvíjať misijného ducha, ktorý vedie k dôslednosti života a k zapojeniu sa do spolupráce.“²³³

17.4 Rôzne formy pomoci misiám

Spolupráca a pomoc v misiách môže tiež zahrňovať angažovanosť zodpovedných činiteľov v politike, hospodárstve, kultúre a tlači, ba i expertov rôznych medzinárodných organizácií.

Misijná spolupráca sa v dnešnej dobe rozširuje aj o nové formy. Tu patrí napríklad „medzinárodná turistika. Keď budú kresťania aj ako turisti svedkami viery a lásky, potom budú v istom zmysle aj misionármi. Ďalej to sú kresťanskí študenti a pracovníci, ktorí odchádzajú za prácou do nekresťanských krajín.“²³⁴

Záver

Všetci členovia Cirkvi na základe krstu sú zodpovední za misijnú činnosť. Netýka sa len tých, ktorí sú za ňu priamo zodpovední, t. j. kardináli, biskupi, kňazi a rehoľné spoločenstvá. Misijná činnosť sa má dotýkať každého z nás. Tým, že sme prijali vieru, je našou povinnosťou túto vieru rozvíjať, ale nielen to. Musíme túto vieru pomáhať rozvíjať aj blížnym, ktorých máme okolo seba.

²³³ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. 2001, s. 334.

²³⁴ BUČKO, L.: *Misiológia III.*. 2001, s.131.

18. Klady a zápory misionára

Úvod²³⁵

Keď sa bežného človeka spýtate, čo chápe pod pojmom misie a misionár, iba málokto vie povedať viac. Je to téma, o ktorú nemá bežný človek taký záujem, aj napriek tomu, že sa o nej často hovorí a má vplyv na rôzne situácie života. Priblížme osobu misionára a pozrime sa na kladné i záporné riešenie fenoménu.

18.1 Misionár

Ježiša Krista pokladáme za najväčšieho misionára, lebo prišiel na svet, aby nás vykúpil a prinavrátil nám stratený raj. Každý misionár sa stáva účastný na živote a poslaní Ježiša Krista, preto musí byť hotový vytrvať cez celý život vo svojom povolaní.²³⁶ „Potom slovo misionár znamená niekto, koho Ježiš Kristus poslal hlásať evanjelium všetkým národom a vytvárať z nich Kristových učeníkov.“²³⁷

Povolanie misionára je určitým procesom, ktorý môže vyzeráť takto: skúsenosť stretnutia s Kristom, skúsenosť vlastnej úbohosti, delenie sa o túto skúsenosť s ostatnými, opustenie všetkého a riskovanie pre povolanie, prekonanie pohoršenia, odvaha na ceste do neznáma, skúsenosť Máriinej prítomnosti a pomoci, skúsenosť bratstva.²³⁸

18.2 Život misionára

Život misionára je pestrý a je pozorovateľný z rôzneho hľadiska. Najdôležitejšie momenty sú tieto: duchovná a mravná výchova, formácia, odborné vzdelanie, osobné svedectvo, osobný kontakt. Všimnime si ho z niektorých hľadísk. Napríklad:

Misionár sa musí prichystať na svoju činnosť duchovnou a mravnou výchovou. Má byť muž modlitby, preniknutý vierou a nádejou. Všetci misionári sa musia pripraviť, obzvlášť je potrebné sa venovať štúdiu misiológie.²³⁹ Okrem duchovnej a morálnej prípravy je dôležitá aj jazyková, kultúrna, odborná, telesná a materiálna príprava.²⁴⁰

²³⁵ Porov.: HURÁK, J.: Semestrálna práca z misiológie, Spišská Kapitula : 2002.

²³⁶ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 60.

²³⁷ KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 104.

²³⁸ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 139.

²³⁹ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 61.

²⁴⁰ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 123-126.

Svedectvo kresťanského života je jednou a niekedy jedinou formou misií. Toto svedectvo môžu a majú vydávať všetci, nielen misionári.²⁴¹ Aby bolo osobné svedectvo pravdivé, je potrebná stála formácia všetkých oblastí ľudského života.²⁴²

Misijná situácia sa mení, a preto si vyžaduje od misionára veľkú schopnosť prispôbiť sa. Odborné vzdelanie rozširuje horizont pre posúdenie novej situácie na misijnom poli.²⁴³ Odborná časť prípravy má obsahovať formáciu v tých disciplínach, ktoré sú dôležité pre konkrétnu misijnú činnosť.²⁴⁴

18.3 Osobný kontakt

Táto oblasť života misionára je trochu obsiahlejšia. Človek najlepšie komunikuje v dialógu a viesť dialóg sa dá iba pri osobnom kontakte s inou osobou. Preto misionári odchádzajú do iných krajín, aby s obyvateľmi danej krajiny viedli misijný dialóg. K životu misionárov v týchto krajinách patria tieto činnosti:

Ľudová zbožnosť – ľudová zbožnosť spája božské a ľudské, vytvára základné bratstvo, je evanjeliovým cítením.

Hnutia – sú zamerané na evanjelizáciu. Je dôležité tieto hnutia usmerňovať, aby sa nestali uzavretými aj pre Cirkev.

Pomoc v núdzi – ide tu o pomoc misionárov každému, bez rozdielu, kto to potrebuje a je v núdzi. Človek si kladie otázky o Bohu a o sebe až vtedy, keď sú zabezpečené jeho základné potreby.

Ekumenický dialóg – pri evanjelizácii by nemalo dochádzať k rozdeľovaniu spormi a hnevami, ale mal by sa nájsť spoločný jednotný jazyk pre všetkých.²⁴⁵

18.4 Prekážky misijnej služby

Misijná činnosť nie je prechádzka, ale dolieha na ňu so všetkou váhou realita života. Tak ako v každej oblasti, aj v misionárskej službe sa vyskytujú krízy. Stav krízy často býva signálom, že nie je niečo v poriadku, ale môže byť aj skúškou alebo môže pomôcť zmeniť postoje, zmýšľanie, posunúť veci vyššie, pomôcť uvedomovať si niektoré ďalšie hodnoty.²⁴⁶

Misijná služba kladie na každého misionára vysoké požiadavky a pri jej realizovaní sa stretávame s veľkým počtom prekážok. Poznáme prekážky, ktoré pochádzajú zvonka. Sú to najmä: zákazy vstupu misionárov na územie niektorej

²⁴¹ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 61-62.

²⁴² Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 64.

²⁴³ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 61-62.

²⁴⁴ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 124.

²⁴⁵ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 67-68.

²⁴⁶ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 141-142.

krajiny, zákazy evanjelizácie a prekážky kultúrneho rázu. Závažnejšie sú však vnútorné ťažkosti, ako sú: nedostatok horlivosti, ustatnosť, sklamanie, pohodlnosť, nedostatočný záujem, absencia radosti a nádeje.

Medzi najzávažnejšie prekážky patrí:

Kariéra – v normálnom živote je usilovanie o sebarealizáciu, postup v zamestnaní normálna vec, ale na misijnom poli tieto princípy neplatia, lebo misionár je Božím služobníkom a nemôže očakávať uznanie od ľudí. Misionár by sa mal držať v úzadí, mal by mať vedomie, že je kedykoľvek nahraditeľný.

Rodinná situácia – častokrát je ťažké, aj pod vplyvom vlastného svedomia opustiť starnúcich rodičov a odísť do misií. Tiež sa stáva aj to, že rodičia sa bránia, búria a protestujú, keď ich dieťa cíti duchovné povolanie a na mladého človeka sa spustí búrka kriku, hnevu a neporozumenia.

Chýbajúce povolanie – tu sa myslí absencia osobnej vnútornej istoty, pokoja a presvedčenia, že Boh ma povolal na túto službu. Istota povolania je veľmi dôležitá, lebo žijeme vo svete, ktorý nemá pochopenie pre formáciu a kňazské hodnoty, podporuje morálnu uvoľnenosť a v súčasnosti ide do krajnosti, snaží sa stiahnuť so sebou aj tých, ktorí sa rozhodli pre kňazské povolanie.

Strach z nových vecí – keď sa človek ocitne v cudzej krajine, musí sa naučiť novú reč a prispôbiť sa kultúre danej krajiny. Aby si zvykol, potrebuje pevnú vnútornú ochotu učiť sa, ešte raz začať od začiatku. Strach z nového ochromuje nielen misijné nadšenie, ale môže prekaziť uskutočnenie misijného poverenia.

Nejednota kresťanov – v súčasnosti existuje mnoho náboženstiev, ktoré vyznávajú toho istého Boha a môžu v dôsledku tejto skutočnosti vzniknúť v misiách rôzne pohoršenia. Preto misionári musia riešiť aj túto prekážku.²⁴⁷

Niektorí ľudia, keď narazia na prekážky, majú tendenciu hneď rezignovať a dávajú sa na ústup. To však nie je tá správna cesta. Každú prekážku treba prekonať a pokračovať v dobrom diele, ktoré sme začali.

Záver

Táto práca neprinesie na misijnom poli žiadne nové poznatky, ale je len poukázaním na niektoré aspekty života misionára. Na záver chcem parafrázovať ešte jeden citát. Misie a misijná činnosť sa často podceňujú. Slovensko má však bohatú misijnú históriu, ktorú je potrebné rozvíjať.²⁴⁸

²⁴⁷ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002, s. 68-71.

²⁴⁸ Porov.: STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. 2002, s. 68-71.

19. Koordinácia misijnej činnosti

Úvod²⁴⁹

Touto prácou chcem ukázať, aké dôležité je v misiách stanovenie cieľa a smerovanie k nemu. Dnes jestvuje totiž veľa návrhov, ktoré sa menia podľa aktuálnych požiadaviek alebo podľa veriacich možných denominácií. Zameral som sa hlavne na katolícke, ale pre veľkú početnosť uvádzam aj niektoré protestantské návrhy.

19.1 Poslanie a cieľ

Často sa stretávame so slovom «poslať». V Biblii je to jedno z kľúčových slov. Mojžiš aj proroci cítili, že ich poslal Boh. Aj Ježiš sám o sebe hovoril, že ho poslal Otec.²⁵⁰ Začal ohlasovať radostnú zvesť slovami: „Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo. Kajajte sa a verte evanjeliu“ (Mk 1,15). Už v týchto slovách naznačil cieľ svojho poslania a tým aj poslania celej svojej Cirkvi: pohnúť ľudí k obráteniu a vzbudiť v nich vieru, aby ho nasledovali, a tak prišli do Božieho kráľovstva, aby dosiahli šťastie, pre ktoré boli stvorení.²⁵¹

Boh volá všetkých ľudí k spáse. Proroci hovoria o spáse pre všetkých ľudí takto: Jeho sláva sa zjaví všetkým národom (porov. Iz 40,5). Všetky končiny zeme sú pozvané na stretnutie s Bohom, aby boli spasené (porov. Iz 45,20).²⁵² Samotné Ježišovo učenie sa v Novom zákone sústredilo na Židov. Okrem jeho pobytu vo Fenícii a stretnutí so Samaritánmi nemáme správy o tom, že by podnikal nejaké misijné cesty k okolitým národom.²⁵³

Až pri poslednej reči pred nanebovstúpením necháva svojim učeníkom rázny misijný odkaz: „Chod'te do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu. Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude odsúdený“ (Mk 16,15-16).

Protestantská literatúra rovnako upriamuje na takzvanú predveľkonočnú a poveľkonočnú misijnú stratégiu. Pred Veľkou nocou bolo Ježišovou prioritou získať svoj národ. Ježiš apoštolom výslovne zakázal, aby sa obracali k pohanom, (Mt 10,5), skôr mali ísť k ovciam, ktoré sa stratili z domu Izraela. Až po Veľkej noci sa misia dostáva aj za hranice vlastnej kultúry a jazyka.²⁵⁴

²⁴⁹ Porov.: PIATÁK, J.: *Seminárna práca z misiológie*. Spišská Kapitula: 2002.

²⁵⁰ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 5-6.

²⁵¹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 90.

²⁵² Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I*. 2000, s. 12.

²⁵³ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I*. 2000, s. 14.

²⁵⁴ Porov.: REIFLER, H.,U.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 167.

Cirkev si teda uvedomuje, aká veľká práca ju čaká, aké veľké pole je jej pôsobnosti. Môžeme povedať, že dve tretiny ľudstva doteraz ešte nič nepočuli o dobrej zvesti evanjelia.

19.2 Misia, alebo evanjelizácia?

Samotné slovo «evanjelizácia» pochádza z gréckeho slova euangelizein, čo znamená prinášať dobrú zvesť, ohlasovať evanjelium. Pojem evanjelizácia má protestantský pôvod a objavil sa v 19. storočí. Používal sa pre ohlasovanie evanjelia, ktoré sa konalo medzi katolíckym obyvateľstvom južnej Európy s cieľom jeho konverzie na protestantstvo. Protestantská misiológia ho prevzala ako synonymum pojmu „misia“. Katolícka cirkev tento pojem dlho nepoužívala. Až v pokoncilovom období ho na všeobecné používanie v rámci Katolíckej cirkvi zaviedol pápežský dokument *Evangelii nuntiandi*. Dôležité však je a na to chcem upriamiť pozornosť, že pod týmto pojmom rozumie komplexnú činnosť sprevádzanú svedectvom života, ktorej súčasťou je ohlasovanie Slova, katechéza, liturgia a vysluhovanie sviatostí, vnútorná obnova, oslobodenie a povznesenie človeka. Dá sa tu teda hovoriť o cieľavedomej koordinačnej činnosti.

Niekedy sa pojmy misia a evanjelizácia zamieňajú alebo sa považujú za synonymá. Doteraz nie je jednotnosť v používaní týchto termínov.²⁵⁵

Hans Ulrich Reifler hovorí o potrebe stratégie. Uvádza, že aj keď stratégie sú ľudské úvahy a majú viac do činenia s obchodovaním, neplatí to o biblickej a misijnej realite. Každá misijná spoločnosť má určitú stratégiu, či to má podložené písomne, alebo nie. Nejde tu o to, aby boli oslávené ľudské plány, lebo dobre premyslená misijná stratégia nie je ničím iným, ako ľudský náčrt pre Božie poslanie, vypracovaný pod vedením Ducha Svätého. Teda o misijných stratégiách, ktoré neprehlbujú naše spoločenstvo s Bohom a ktoré nás nevedú ku kresťanskému životu, musíme pochybovať.²⁵⁶

19.2.1 Katolícky a protestantský pohľad na koordináciu misijnej činnosti

Misijná skúsenosť 20. storočia prešla obrovskými zmenami, ktoré postavili misijnú prácu pred úplne nové požiadavky a rozhodovania.²⁵⁷ Môžeme však hovoriť o niektorých spôsoboch, systémoch, konkrétnych krokoch, ktoré sprevádzajú celú misijnú činnosť aj dnes.

Ladislav Bučko spomína, že medzi základné spôsoby evanjelizácie patrí svedectvo, ohlasovanie, katechéza, liturgia a sviatosti, prvky ľudovej zbožnosti,

²⁵⁵ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 52.

²⁵⁶ Porov.: REIFLER, H.,U.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 165.

²⁵⁷ Porov.: REIFLER, H.,U.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 168.

práca v malých skupinách, osobný styk, pouličná evanjelizácia a evanjelizácia pomocou spoločenských komunikačných prostriedkov.²⁵⁸

Podobné kroky spomína aj František Planner vo svojom diele *Misijní činnosť cirkve*. Na prvom mieste spomína svedectvo vlastného života a dialóg, svedectvo lásky, hlásanie evanjelia a obrátenie, katechumenát a zasvätenie do kresťanského života, vytváranie kresťanského spoločenstva, výchova domorodého kléru, výchova katechétov a podpora rehoľného života.

Ralpa D.Wintera, ktorý pracoval 10 rokov ako misionár medzi indiánmi v Guatemale, potom 10 rokov ako profesor misiológie v Kalifornii, uvádza 4 fázy, ktoré majú priamy vplyv na pracovnú stratégiu misionára. Sú to: priekopnícka, patriarchálna, partnerská a participatívna fáza.²⁵⁹

Obširny pohľad ponúka zborový vedúci Hans Ulrich Reifler, vyučujúci misiológiu v St. Chrischone.²⁶⁰ Ponúka totiž množstvo príkladov misijných stratégií: Klasická evanjelizácia, evanjelizácia priateľstvom, evanjelizácia celej rodiny, cez médiá, prostredníctvom filmov a videa, prostredníctvom malých skupín, potom evanjelizácia cez cieľavedomé návštevy, školenia učeníkov, náboženské ankety, filiálne zbory a prácu s literatúrou.²⁶¹

Vidíme teda, že základné kroky sú veľmi podobné, kým práca neskôr naberá vlastné špecifiká. Pričom zaiste s niektorými praktikami katolíkov nemôže súhlasiť.

19.2.2 Jednotlivé kroky katolíckych misionárov

Misionári musia najskôr vydávať svedectvo vlastným životom. Potrebujú teda žiť dlhšiu dobu s tými, ktorých chcú priviesť ku Kristovi. Spoznať celý spôsob ich života, zvyky, náboženské tradície a hľadať v nich zárodoky Slova. Musia byť tak kvasom v spoločenstve, kde každý je potrebným údom a nedávať najavo svoju nadradenosť.

Ozajstná misijná činnosť sa nezaobíde bez lásky k Bohu a bližnému. Misionár musí prejavovať lásku bez rozdielu. Zvlášť musí byť naklonený k chudobným a trpiacim. Potrebuje im ukázať, že celá Cirkev, každý úd sa s nimi delí o bolesť i radosť. Cirkev sa tak usiluje o lepší svet a ponúka všetkým Kristov pokoj.

Hlásanie evanjelia a obrátenie je vlastná misijná činnosť a začína hlásaním evanjelia všetkým ľuďom, teda veriacim aj neveriacim. Evanjelium je však radosná zvesť. Neuspokojia sa teda len s hlásaním Krista ukrižovaného, za nás trpiaceho, ale budú hlásať aj Krista zmŕtvychvstalého, ktorý nám priniesol večný život. Na toto hlásanie evanjelia musí dať človek slobodnú odpoveď

²⁵⁸ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia III*. 2001, s. 53.

²⁵⁹ Porov.: REIFLER, H.,U.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 172.

²⁶⁰ Porov.: REIFLER, H.,U.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 17.

²⁶¹ Porov.: REIFLER, H.,U.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 176-182.

prameniacu z ozajstnej viery. Viera však nie je len rozumové presvedčenie, ale aj prilnutie celého človeka k zjavenej pravde. A to sa, samozrejme, nedá bez nadprirodzenej Božej milosti. Prilnutie nie je rovnako výrazné u každého novo obráteného. Preto je potrebné, aby sa preskúmali hlavné pohnútky a očistili sa od všetkého nečistého a nepravého. Pravovernosť pohnútok sa určite ukáže, keď bude novo obrátený musieť priniesť rôzne obete.

Katechumenát je výchovné zriadenie Cirkvi, kde sa katechumeni postupne zasväcujú do kresťanského života. Jedná sa predovšetkým o výchovu človeka.²⁶² Smeruje k tomu, aby katechumen získal potrebné dogmatické znalosti a mravné zásady. Tento proces sa deje pomaly, a tak sa postupne zaradí do Božieho ľudu. Vyvrcholenie je teda prijatie krstu vo veľkonočnom čase v objatí celého prítomného ľudu.

Cieľom misionárov je vytvoriť kresťanské spoločenstvo lásky, liturgického života a viery, tajomné Kristovo telo. Tomuto spoločenstvu zodpovedá trojitý úrad Cirkvi: kňazský, prorocký a kráľovský. Preto každá cirkevná obec sa vytvára tak, že prijíma Božie slovo, živí sa Eucharistiou, ktorá je zdrojom všetkých sviatostí a dáva sa viesť autoritou, ktorá musí byť preniknutá láskou.

Ďalším krokom je výchova domorodého kléru a katechéto. Mladí adepti na kňazstvo sa potrebujú predovšetkým naučiť slúžiť bez výhrady veriacim aj neveriacim. Práve v misiách je táto jednota nutná, lebo sa môžu veľmi často vyskytnúť problémy k rôznym rasám či kmeňom alebo rehoľným spoločenstvám. V misiách, kde ešte vládne autoritatívna tradícia, je veľký sklon k pokúšaniu ťažiť pre seba alebo pre príbuzných, keďže sa dostanú do vyššej sociálnej vrstvy.

Prípravu katechéto treba prispôbiť požiadavkám doby. Kým niekedy sa mohli dosť opierať o autoritu kléru, dnes sú potreby oveľa vyššie. Preto je potrebná solídna príprava v krajských školách, kde nadobudnú pravú kresťanskú zbožnosť a, samozrejme, aj biblické a liturgické vzdelanie.²⁶³

Tieto metódy boli vypracované z veľkej miery podľa návrhu Magistéria jednotlivých dokumentov, ako napr.: *Lumen gentium*, *Sacrosanctum concilium*, *Unitatis redintegratio*, *Maximum illud*, *Princeps Pastorum* alebo *Rerum Ecclesiae*. Boli už aj samozrejme praktizované nespočetnekrát v praxi.

²⁶² Porov.: DOLISTA, J.: *Misijní úsilí církve*. 2001, s. 53.

²⁶³ Porov.: PLANNER, F.: *Misijní činnost církve*. s. 34-45.

Záver

Ježišove posledné slová poslania ohlasovať evanjelium celému svetu platia zaiste aj dnes. Ježiš pozýva k misiám všetkých ľudí, nielen tých, ktorí sa vyberú ad gentes. Každý človek môže a má byť misionárom vo vlastnom prostredí. Veľmi dôležitý je postup, ktorý vyžaduje cieľavedomú prácu.

Ten sa skladá z dvoch prvkoch. Na jednej strane človek potrebuje urobiť všetko, čo je v jeho silách, aby sa priblížil k všetkým ľuďom a upriamil ich pohľad a životy na Krista, na druhej strane sa nemôže spoliehať len na seba, ale musí dať nepopierateľný priestor aj Duchu Svätému, ktorý vane kam chce a sám vedie celé dielo najlepším možným spôsobom, ktorý by človek nikdy nemusel sám dosiahnuť.

Zoznam použitej literatúry

Pápežské dokumenty

- BENEDIKT XV.: *Humani generis redemptiones*. Bratislava : LÚČ, 1996.
PIUS XI.: *Ad catholici sacerdotii*. In: *Pápeži kňazom*. Bratislava : LÚČ, 1996.
PIUS XI.: *Divini illius magistri*. Bratislava : Katolícka školská rada, 1947.
PIUS XII.: *Fidei donum*. Warszawa : Biuro misyjne, 1987.
PAVOL VI.: *Ecclesiam suam*. Rím : SÚCM, 1968.
PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. Zvolen : JAS, 1992.
PAVOL VI.: *Populorum progressio*. 26. 3. 1967, bez vydavateľa, miesta a roka, Knížnica Spišská Kapitula, signatúra EC 87/94.

- JÁN PAVOL II.: *Dominum et vivificantem*. Trnava : SSV, 1994.
JÁN PAVOL II.: *Ex corde ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998.
JÁN PAVOL II.: *Christifideles laici*. Bratislava : LÚČ, 1990.
JÁN PAVOL II.: *Salvifici doloris*. Trnava : SSV, 1998.
JÁN PAVOL II.: *Sollicitudo rei socialis*. Trnava : SSV, 1997.
JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*. Praha : Zvon, 1995.
JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. Trnava : SSV, 1997.
JÁN PAVOL II.: *Redemptor hominis*. Trnava : SSV, 1997.
JÁN PAVOL II.: *Redemptoris missio*. Trnava : SSV, 1997.
JÁN PAVOL II.: *Veritatis splendor*. Trnava : SSV, 1994.
JÁN PAVOL II.: *Tertio millennio adveniente*. Trnava : SSV, 1996.

Dokumenty Magistéria a kongregácií

- Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava : SSV, 1972.
Dokumenty Druhého Vatikánskeho koncilu. Trnava : SSV, 1969.
Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava : SSV, 2000.
Sväté písmo Starého i Nového zákona. Trnava : SSV, 1996.

KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY

- Dominus Iesus - O jedinečnosti a všeobecnom spásnom poslaní Ježiša Krista v Cirkvi*. Trnava : SSV, 2000.

- BALOGA, M.: *Laickí spolupracovníci a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.

- BENKO, F.: *Hierarchia a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- BOČA, M.: *Ján Pavol II. učí o novom aeropágu*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- BUČKO, L.: *Misiológia I*. Trnava : SAP- Slovak Academic Press, 2001.
- BUČKO, L.: *Misiológia II*. Trnava : SAP- Slovak Academic Press, 2001.
- BUČKO, L.: *Misiológia III*. Trnava : SAP- Slovak Academic Press, 2001.
- CERAJAL, F. F.: *Hovorit' s Bohom II*. Bratislava : LÚČ, 1999.
- CONGÁR.: *Htéologie de l'Église particulière*. In: *Mission sans frontières*, Cerf, Paris : 1960.
- CROISSANT, J.: *Kňazstvo ženy alebo kňazstvo srdca*. Bratislava : Serafín, 1994.
- ČLENOVIA RÁDU BOSÝCH KARMELITÁNOV NA SLOVENSKU *Sv. Terézia z Lisieux*. Bratislava : LÚČ, 1996.
- DOLISTA, J.: *Misijní úsilí církve*. Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladateľstvá, 2001.
- ESCRIVA, J.: *Brázda*. Trnava : SSV, 1996.
- ESCRIVA, J.: *Cesta*. Trnava : SSV, 1994.
- HOLÍK, M.: *Trojičná misiológia*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- HRBČEK, Š.: *Inkulturácia a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- HURÁK, J.: *Klady a zápory misionára*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- FOIZIK, A.: *Mut zur Mission*. In.: *Herder Korrespondenz 6* (2000).
- FRIES.: *Fundamentaltheologie*. Styria, Graz, Wien, Köln : 1985.
- IVANČIČ, T.: *Za lepší svet*. Zvolen : JAS, 1997.
- JURČAGA, P.: *Osobnosti svetových misií*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- JURČAGA, P.: *Misijná činnosť Cirkvi*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- JURKO, J.: *Synopsa Druhého vatikánskeho koncilu*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998.
- KAČALJAK, M.: *Misijný cieľ*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- KAROTEMPREL, S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000.
- KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Dominus Iesus - O jedinečnosti a všeobecnom spásnom poslaní Ježiša Krista v Cirkvi*. Trnava : SSV, 2000.

- LOBKOWICZ, M.: *Křesťanství, kultura, inkulturace*. In: *Křesťanství kultura a svět I*. Brno : Cesta, 1991.
- LUCIANI, A.: *Verím*. Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1999.
- MACIEL, M.: *Urobím vás rybármi ľudí*. Bratislava : LÚČ, 1994.
- MARITAIN, J.: *Religion et culture*. Paris : 1930.
- MARTIN, R.: *Čo hovorí Duch?* Bratislava : Familiaris, 1998.
- MATKA Tereza: *Môj život*. Trnava : SSV, 2002.
- MEČIAR, K.: *Životy víťazov*. Bratislava : LÚČ, 1997.
- MEČIAR, K.: *Životy víťazov 4*. Bratislava : LÚČ, 1999.
- MEDZINÁRODNÝ SEKRETARIÁT PÁPEŽSKÉHO MISIJNÉHO DIELA: *Zjednotení hlásať Krista všetkým národom, Smernice*. Bratislava: Pápežské misijné dielo, 1995.
- MIHALOV, J.: *Súčasný rozmer misiológie v pastorácii*. In: *Studia theologica Scepusiensia Nr. 2*. Spišská Kapitula : Zborník prednášok Katedry pastorálnej teológie, 1998
- MÓRES, R.: *Pneumatológia a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- NEUNER, J., ROSS, H.: *Viera Cirkvi v úradných dokumentoch jej Magistéria*. Trnava : Dobrá kniha, 1995.
- OCKENFELS, W.: *Ordo socialis, Malá katolícka sociálna náuka*. Bratislava : LÚČ, 1995.
- PIATÁK, J.: *Koordinácia misijnej činnosti*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- POLLÁK, V.: *Náboženstvá a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- PLANNER, F.: *Misijní činnost církve*. Rím : Křesťanská akademie, 1976.
- RATAJ, A.: *Misie včera a dnes*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- RIMBALA, J.: *Misijný dialóg*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- REIFLER, H. U.: *Křesťanská misia na prelome tisícročí*. Levice : Ježiš pre každého, 1998.
- ROSSINI, G.: *Život Panny Márie*. Trnava : KON-PRESS, 1993.
- SAKMÁR, P.: *Pomoc misiám*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- SCUPOLI, L.: *Duchovný zápas*. Bratislava : Oto Németh, 2000.
- SCHMAUS, M.: *Cirkev*. Bratislava : Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 1993.
- SEDMÁK, C.: *Lokale Theologien und globale Kiche*. Freiburg : Herder, 2000.
- SHORTER, A.: *Towards a Theology of Inculturation*. London : Chapman, 1988.

- SPUCHLÁK, J.: *Metodika písania a prípravy diplomovej práce*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár, 2000.
- STANČEK, L.: *Kazateľ ako vodca*. In: *Studia theologica Scepusiensia Nr. 2*. Spišská Kapitula : Zborník prednášok Katedry pastorálnej teológie, 1998.
- STANČEK, L., NOVÁKOVÁ, I.: *Misijný fenomén*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 2002.
- SVĀTOKRÍŽNY, J.: *Slovenskí misionári vo svete v 20. storočí*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2002.
- ŠPIDLÍK, T.: *Znáš Boha Otce? Velehrad* : Refugium, 1998.
- TOMAŠOV, M.: *Misijná evanjelizácia*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- TOMEK, P.: *Hnutia ako charizmatická realizácia apoštolátu*. In: *Studia theologica Scepusiensia Nr. 2*. Spišská Kapitula : Zborník prednášok Katedry pastorálnej teológie, 1998.
- TOMEK, P.: *Misijný rozmer pokoncilovej Cirkvi*. Banská Bystrica – Badín : 1997.
- TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. Bratislava : LÚČ, 2000.
- TOMKO, J.: *Misijná spolupráca*. Rím : Kongregácia pre evanjelizáciu národov, 1998.
- TOMKO, J.: *Budovať Cirkev*. Trnava : SSV, 1994.
- TOMKO, J.: *Na misijných cestách*. Rím : SÚCM, 1989.
- TONDRA, P.: *Kristológia a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- TÓTH, M.: *Súčasný pohľad Cirkvi na misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.
- TURNER, H.: *Religious Innovation in Africa, Collected Essays on New Religious Movements*. Boston : 1979.
- WALLS, A.: *Exploring New Religious Movements*. Elkhart : 1990.
- ŽMIJOVSKÝ, M.: *Spôsob ohlasovania a misie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 2002.

ĽUBOMÍR STANČEK – Porozumieť misiológii

Ľubomír STANČEK

Porozumieť misiológii

Prvé vydanie

Tlač: Tlačiareň J. Kušnir, združenie podnikateľov

Vydal Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie

2003

ISBN 80-968909-8-0

